

A

Allmänpolitik

Motionssvar

Vänsterpartiets 45:e kongress

Jönköping 8-12 maj 2024

Svar till A 1

I motionen föreslås att Vänsterpartiet driver en politik där mer av värden som skapas via naturresurser stannar kvar i kommuner/regioner.

I motionens brödtext nämns hur kommuner som Kiruna, Ragunda och Jokkmokk går på knäna trots att de bistår med stora pengar genom bl.a. kraftproduktion och gruvdrift. Det kommunala utjämningsystemet förmår inte kompensera för detta.

Norrland har under en lång tid varit missgynnad och nedmonteringen av viktig välfärd och samhällsservice har pågått i decennier på grund av otillräcklig resurstilldelning från staten kombinerat med hög utflyttning. Omställningsindustrins utveckling i norra Sverige genererar visserligen stora möjligheter, men även nya utmaningar. Det stora behovet av arbetskraft och dessutom utbildad arbetskraft är en utmaning för industrin. Till det kommer behovet av arbetskraft inom andra sektorer. Bristen på bostäder är ett hinder både för att människor ska vilja och kunna bo kvar och flytta till de ställen där arbetskraften efterfrågas. Även annan central samhällsservice och infrastruktur brister. Detta kombineras med att resurser överförs från land till stad, framför allt till storstäderna. Den nationella politiken har svikit Norrland. Någonting som kan läsas av i de stora skillnaderna i skatt mellan Norrlandskommuner och rika storstadskommuner.

Partistyrelsen delar uppfattningen om att en högre andel av de värden som skapas via naturresurser behöver komma invånarna i kommunen eller regionen till del. Vänsterpartiet driver t.ex. att det ska lagstiftas om en produktionsbaserad ekonomisk ersättning från företagen, som går till de lokalsamhällen där vindkraft byggs. Men fler sektorer behöver inkluderas. Det finns goda exempel att hämta från våra grannländer.

Förra året påbörjades två projekt inom Vänsterpartiet i syfte att politikutveckla och problemformulera särskilt identifierade områden. Projekten Förorten i framtiden och Norrland i centrum löper fram till maj 2025 och målet är att staka ut en känd, välunderbyggd och lokalt och regionalt förankrad politik för nämnda framtida utmaningar. Även om det är för tidigt att presentera några slutsatser av projekten kan nämnas att fördelningen av värdet av naturresurserna är någonting projektet Norrland i centrum tittar närmare på. Projektarbetsgruppen tar gärna del av tankar och idéer från distrikt och partiföreningar för att utveckla vår politik på området.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 1 anses besvarad

Svar till A 2

I motionen föreslås att Vänsterpartiet i riksdagen ska verka för att statens bidrag till kommuner och regioner åter ska vara indexerade för att skydda värdet när kostnader för priser och löner ökar.

De generella statsbidragen till kommuner och regioner är i statsbudgeten s.k. nominellt bestämda anslag. Det innebär att de är nominellt oförändrade vid gällande regler, dvs. regeringen (och riksdagen) måste fatta aktiva beslut för att nivån på de generella statsbidragen ska ändras. Nominellt oförändrade statsbidrag innebär att värdet av statsbidragen successivt urholkas i takt med stigande löner och priser i kommunsektorn.

Partistyrelsen delar vad som anförs i motionen om att det är önskvärt att indexera generella statsbidrag till kommuner och regioner. En indexering skulle skapa bättre förutsättningar för kommuner och regioner att planera sin verksamhet. Det skulle vidare vara en demokratisk vinst att undanröja den nuvarande ordningen där regeringar kan presentera besparingar som ”satsningar”.

I motionen föreslås att de generella statsbidragen indexeras för priser och löner. Partistyrelsen anser dock att indexeringen också ska inkludera demografiska förändringar, t.ex. att andelen äldre ökar. Vänsterpartiet driver därför i riksdagen, bl.a. i våra budgetmotioner, att de generella statsbidragen ska vara indexerade både för priser och löner och för demografiska förändringar.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 2 anses besvarad

Svar till A 3

I motionen föreslås att Vänsterpartiet på ett tydligt sätt driver frågan om en jämlikare beskattning som ett prioriterat område.

Motionen nämner en lång rad kapitalsskatter, som under de senaste 30 åren, sänkts eller helt tagits bort. Under denna tidsperiod har också det samlade skatteuttaget kraftigt minskat. Detta har varit en starkt bidragande orsak till att ojämlikheten ökat mest i Sverige bland alla OECD-länder sedan mitten av 1980-talet.

Vänsterpartiet anser att skatternas huvudsakliga syfte är att finansiera välfärden och övriga delar av det offentliga åtagandet. Därtill bör de jämna ut inkomster, konsumtion och sparande mellan olika inkomstgrupper och vara styrande i klimat- och miljöpolitiken. För att skattesystemets ska uppfattas som legitimt är det också viktigt att skattereglerna är generella, enkla och med breda skattebaser.

Vänsterpartiets senaste budgetmotion innehåller en rad förslag på höjda kapitalsskatter och slopade skattereduktioner. I motionen föreslås bl.a. att utdelning och kapitalvinst från fåmansbolag ska beskattas med 30 procent, ett tak för den särskilda beskattningen av ISK, att en arvs- och gåvoskatt införs, ny statlig fastighetsskatt, oligopolsskatt på bankernas övervinster, samt att utdelning och kapitalvinst från onoterade aktier ska beskattas med 30 procent.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 3 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 4

I motionen föreslås att partistyrelsen får i uppdrag att under kongressperioden verka för en lagstiftning om en miniminivå för den kommunala välfärden och en skatteväxling mellan stat och kommun för att säkra finansieringen.

Förhållandet mellan staten och kommuner och regioner regleras bland annat i Regeringsformen och kommunallagen. I Sverige har vi det som kallas för kommunalt självstyre. Det innebär att kommuner och regioner sköter lokala eller regionala frågor med en stor handlingsfrihet. Huvudmannaskapet för välfärden ligger på landets kommuner och regioner. Staten reglerar välfärdens verksamheter på olika sätt och bidrar med finansiering.

Partistyrelsen delar beskrivningen i motionen om växande ekonomiska och sociala klyftor och en välfärd som är satt under stark press. För Vänsterpartiet är gemensamt finansierade välfärdstjänster av god kvalitet, som är lika för alla, helt avgörande för det samhälle vi vill bygga. Vänsterpartiet har en rad förslag för att stärka välfärden och förutsättningarna för dess finansiering. Vänsterpartiet föreslår att de generella statsbidragen till kommuner och regioner ska indexeras för de kostnadsökningar som följer av dels förändrade priser och löner, dels den demografiska vecklingen. För att möjliggöra stora statliga klimatinvesteringar, utan att välfärden blir lidande, föreslår Vänsterpartiet ett underskottsmål för de offentliga finanserna på 1 procent av BNP under en 10-årsperiod. Vi har också föreslagit att det finanspolitiska ramverket ska kompletteras med ett inkomstgolv. Inkomstgolvet bör beräknas utifrån ett så kallat konstant offentligt åtagande. Med det avses vad den befintliga välfärden kostar de kommande åren. Om man genomför ofinansierade skattesänkningar riskerar inkomstgolvet för befintlig välfärd att spricka, och det blir tydligt för väljarna vilka prioriteringar regeringen har gjort. Vänsterpartiet har därtill en lång rad förslag på skärpt reglering på olika områden inom välfärden. Partistyrelsen menar att ovan nämnda förslag är en bättre väg att gå för att stärka välfärden än att föreslå en generell miniminivå för all välfärdsverksamhet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 4 avslås

Svar till A 5

I motionen föreslås att partistyrelsen ges i uppdrag att utreda och inleda en partidiskussion om införandet av en progressiv statskommunal enhetsskatt.

Alla kommuner respektive regioner har i princip samma uppdrag. Samtidigt skiljer sig förutsättningar och utmaningar åt mellan enskilda kommuner och regioner. Vissa kommuner och regioner måste hantera en minskande folkmängd medan andra kommuners och regioners folkmängd växer kraftigt. Likaså varierar befolkningens socioekonomiska förutsättningar, t.ex. utbildningsbakgrund och inkomstnivåer. I Sverige regleras utjämning mellan landets kommuner och regioner i lagen om kommunalekonomisk utjämning. Syftet är att ge kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar. För att åstadkomma detta finns det kommunala utjämningssystemet. Det kommunalekonomiska utjämningssystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service. Meningen är att skillnader i kommunal skattesats inte ska bero på skillnader i skattekraft eller strukturella och opåverkbara faktorer.

Motionen noterar de stora skatteskillnader som idag finns mellan landets kommuner och regioner. I år är den lägsta sammanlagda utdebiteringen 28,98 procent (Österåker) och den högsta 35,3 procent (Degerfors). Det är en skillnad på 6,3 procentenheter, vilket motsvarar över 20 000 kr per år för en medianinkomsttagare. Frågan som därmed infinner sig är om de stora skillnaderna i utdebitering av kommunalskatt beror på skilda ambitioner i verksamheten, effektivitet eller prioriteringar. Riksrevisionen utredde denna frågeställning i en granskningsrapport för några år sedan (RiR 2019:29). Rapporten konstaterade att utjämningssystemet inte är utformat så att kommunerna kan ge kommuninvånarna en i huvudsak likvärdig service utan större skillnader i skattesatser. Partistyrelsen delar denna ståndpunkt. Partistyrelsen menar att det är tydligt att skatteskillnaderna inte beror på olika ambitioner eller skillnader i effektivitet. För närvarande pågår utredningen En ändamålsenlig kommunalekonomisk utjämning. Vänsterpartiet driver i denna utredning att utjämningen måste öka kraftigt så att skatteskillnaderna försvinner. Dagens orättvisa system måste ändras.

En statskommunal enhetsskatt skulle sannolikt innebära en inskränkning av det kommunala självstyret på ett sätt som partistyrelsen inte vill se. Det bör till exempel vara möjligt för enskilda kommuner att ha en högre ambitionsnivå inom valda områden. Vilka sådana möjligheter en statskommunal enhetsskatt skulle medge är inte självklart. Partistyrelsen delar i övrigt ambitionen som förs fram i motionen, men menar att uppdraget bör vara bredare. Därför föreslår att partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag om hur dagens oskäligen skillnader i skattenivåer mellan landets kommuner kan utjämnas.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag om hur dagens oskäligen skillnader i skattenivåer mellan landets kommuner kan utjämnas.

att motion A 5 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 6

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska verka för en mer rättvis fastighetsbeskattning som gynnar åretrunboende och hållbar samhällsutveckling i turistkommunerna.

Avkastningen av att bo i egen villa eller bostadsrätt är en kapitalinkomst. Dagens fastighetsavgift har dock ingen synlig koppling till kapitalavkastning, övriga kapitalskatter eller till ränteavdragen. Det faktum att det finns ett tak för fastighetsskatten leder till att den genomsnittliga skatten blir lägre ju högre värdet på en fastighet är. Vänsterpartiet vill därför komplettera den kommunala fastighetsavgiften med en statlig fastighetsskatt, utan tak. Vi föreslår också att dagens begränsningsregel, som innebär att pensionärer inte ska

behöva betala mer än 4 procent av sin inkomst i avgift, utökas till att omfatta alla inkomster. Detta skulle ge en mer rättvis fastighetsbeskattning samt skulle få stor betydelse för individer med låga inkomster som bor i kommuner med höga fastighetsvärden.

Förslagen i motionen är att utländska ägare ska betala en fastighetsskatt på 1 procent av taxeringsvärdet till kommunen, att delårsboende ska betala viss inkomstskatt i kommunen samt att kommunen själv ska styra över reglerna om befrielse av fastighetsavgift för nybyggda småhus.

Personer bosatta i utlandet som äger en fastighet i Sverige är skyldiga att betala en kommunal fastighetsavgift på denna, på samma sätt som inhemskt bosatta ägare. Att variera skattesatsen beroende på vem som äger skulle sannolikt strida mot likabehandlingsprincipen i skattesystemet.

Inkomstskatt betalas enbart i den kommun individen är folkbokförd – eftersom det samtidigt är denna kommun som ansvarar för samtliga kostnader förknippade med individers behov av kommunal välfärd. Ett system där debiteringen av kommunalskatt varierar med den skattskyldiges delårsboende skulle bli komplext och svårt att kontrollera. Strukturella skillnader mellan kommuner ska istället tas om hand inom ramen för det kommunalekonomiska utjämningsystemet. För närvarande pågår utredningen En ändamålsenlig kommunalekonomisk utjämning. Vänsterpartiet driver i denna utredning att utjämningen måste öka kraftigt.

Skattebefrielsen vid nybyggnation är till för att stötta byggande i kommunerna. Vänsterpartiet menar att det är ett intressant förslag att ge kommunerna större förfoganderätt över fastighetsavgiften, men i det sammanhanget blir en viktig aspekt att fastighetsvärdena skiljer sig i betydande utsträckning mellan olika typer av kommuner i landet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 6 avslås

Svar till A 7

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att en markvärdesavgift införs på fast egendom. Detta för att möjliggöra finansiering av nybyggnation av hyresfastigheter.

Idag betalas statlig fastighetsskatt för obebyggda småhustomter och obebyggd tomtmark till hyreshus, på 1 respektive 0,4 procent av taxeringsvärdet på tomten. Att flytta över även denna skattebas till kommunerna skulle möjligen skapa ett incitament att bebygga marken för att öka värdet, men samtidigt minskar då statens skatteinkomster med motsvarande summa.

Bostadsbyggandet i Sverige är för lågt och har störttykt. Totalt bor 80 procent av landets befolkning i kommuner där det råder bostadsbrist. För att minska bostadsbristen är det uppenbart att fler hyresrätter med överkomlig hyra behöver byggas. Ett effektivt sätt att stimulera nyproduktionen av hyresrätter är genom investeringsstöd. Vänsterpartiet utreder för närvarande andra sätt att stimulera nyproduktionen av hyresrätter.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 7 anses besvarad

Svar till A 8

Motionen föreslår att partistyrelsen ska verka för att Riksdagen tar initiativ till ett miljonprogram för landsbygden innehållande ett kraftigt skatteavdrag för den som permanent bosätter sig i glesbygd, kommunal solcells- och vindkraftskatt och Sverigepriser i kollektivtrafiken.

Förutsättningar och utmaningar skiljer sig åt i betydande utsträckning mellan enskilda kommuner och regioner. Vissa måste hantera en minskande folkmängd medan andra kommuners och regioners folkmängd växer kraftigt. Likaså varierar befolkningens socioekonomiska förutsättningar, t.ex. utbildningsbakgrund och inkomstnivåer. I Sverige regleras utjämning mellan landets kommuner och regioner i lagen om

kommunalekonomisk utjämning. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service. Meningen är att skillnader i kommunal skattesats inte ska bero på skillnader i skattekraft eller strukturella och opåverkbara faktorer.

För närvarande pågår utredningen En ändamålsenlig kommunalekonomisk utjämning. Vänsterpartiet driver i denna utredning att utjämningen kraftigt måste öka så att skatteskillnaderna försvinner. En sådan förändring skulle öka attraktionskraften hos glesbygdskommunerna i betydande utsträckning.

Att kommuner i större utsträckning skulle ges förfoganderätt över fastighetsavgift på fler fastighetstyper är ett intressant förslag. Men i det sammanhanget blir en viktig aspekt att fastighetsvärdena för elproduktionsenheter skiljer sig i betydande utsträckning mellan olika typer av kommuner i landet.

I samband med Budgetmotionen för 2024 presenterade Vänsterpartiet ”Sverigebiljetten”, som vid ett införande skulle innebära ett lågt enhetligt pris för kollektivtrafik i hela landet. Sammantaget kan partistyrelsen konstatera att motionens att-sats innehåller flera olika förslag. Partistyrelsen kan dock inte helt överblicka innebörden och konsekvenserna av samtliga förslag.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 8 avslås

Svar till A 9

I motionen föreslås att Vänsterpartiet i riksdagen ska verka för att införa en transfereringsavgift på alla transaktioner mellan olika enheter inom en koncern eller liknande företagskonstruktioner.

Det finns idag ett utvecklat samarbete mellan OECD-länderna om så kallad internprissättning mellan företag som verkar över landsgränserna. Regelverket tillämpas när utländska företag bedriver verksamhet i Sverige eller har transaktioner med närstående svenska företag. Det gäller även omvänt – när svenska företag bedriver verksamhet i utlandet eller har transaktioner med närstående utländska företag. Reglerna om internprissättning grundar sig på den så kallade ”armlängdsprincipen”. Den innebär att priser och villkor som avtalas i gränsöverskridande transaktioner mellan närstående företag ska motsvara de priser och villkor som hade avtalats mellan oberoende företag i en jämförbar situation. På så vis kan prissättning inte användas för att föra över värden i syfte att undgå skatt.

Denna armlängdsprincip finns även reglerad i alla Sveriges skatteavtal som i sin tur baseras på OECD:s modellavtal för gränsöverskridande skattereglering. För att få en internationellt enhetlig tillämpning av armlängdsprincipen har OECD publicerat riktlinjer om internprissättning (Transfer Pricing Guidelines), som alla länder som anslutit sig till avtalet måste följa.

För Vänsterpartiet är kampen mot skatteflykt och skatteundandragande en prioriterad fråga och Vänsterpartiet har en lång rad förslag på området. Partistyrelsen bedömer att en transfereringsavgift på interna transaktioner kan vara en intressant idé, men att det inte kan införas ensidigt från svensk sida utan måste vara en del i en internationell uppgörelse.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 9 avslås

Svar till A 10

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för en skatteväxling mellan varor och tjänster.

Skatter är antingen finansierande eller styrande – att kombinera två syften ger upphov till målkonflikter. Vänsterpartiets generella syn på skatteväxling mellan arbete och miljö är att det innebär en långsiktig

försvagning av skatteintäkterna. Detta eftersom man då sänker skatten på en stabil skattebas (arbete) för att ersätta det med höjd skatt på en skattebas som på sikt ska minskas.

Såväl varor som tjänster som konsumeras är underlag för moms. De skattesatser som tillämpas i Sverige är normalskattesatsen på 25 procent, samt två reducerade skattesatser på 12 respektive 6 procent. En reducerad skattesats på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne har tillämpats sedan den 1 januari 2017 då skattesatsen sänktes från 25 procent till 12 procent. En ytterligare sänkning av skatten (från 12 procent till 6 procent) gjordes den 1 juli 2022. Denna skatt höjdes åter till 12 procent från den 1 april 2023 med motivet att enhetligheten i skattesystemet skulle öka. Vänsterpartiet reserverade sig mot denna höjning och röstade avslag på den i och med vår Budgetmotion för 2023. Vänsterpartiets syn är att det är önskvärt med ökad enhetlighet i skattesystemet, men anser att det kan finnas områden och skatter där avsteg från principen om likformiga skatter kan vara motiverat och att klimat- och miljöområdet är ett sådant. Partistyrelsen är dock inte beredd att ställa sig bakom en generell skatteväxling mellan varor och tjänster. Det är svårt att överblicka konsekvenserna av en sådan reform. Risken är att en sådan reform har dåliga fördelningspolitiska effekter. Vi vet t.ex. att RUT- och ROT-avdragen är mycket ojämnt fördelade.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 10 avslås

Svar till A 11, A 13

I motionen A 11 föreslås att Vänsterpartiet i riksdagen ska driva frågan om att införa en statlig skatt som innebär att marginalsikten kan uppgå till 100 procent vid 2,4 inkomstbasbelopp. Motion A 13 föreslår att Vänsterpartiet tillsätter en arbetsgrupp som utreder återinförandet av förmögenhetsskatten.

De ekonomiska klyftorna i Sverige är stora och växande. Sverige är det land inom OECD där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. En central faktor bakom den växande ojämlikheten är kapitalinkomsternas utveckling och fördelning. Av hushållens totala kapitalinkomster 2021 gick 59 procent till den rikaste hundradelen.

För Vänsterpartiet är ekonomisk jämlikhet en prioriterad fråga för den ekonomiska politiken. Det handlar om alltifrån gemensamt finansierade välfärdstjänster, robusta sociala försäkringar, en politik för full sysselsättning och en rättvis och omfördelande skattepolitik. I fråga om kapitalskatter så innehåller Vänsterpartiets senaste budgetmotion en rad förslag på höjda kapitalskatter och slopade skattereduktioner. I motionen föreslås bl.a. att utdelning och kapitalvinst från fåmansbolag ska beskattas med 30 procent, ett tak för den särskilda beskattningen av ISK, att en arvs- och gåvoskatt införs, ny statlig fastighetsskatt, oligopolskatt på bankernas övervinster, samt att utdelning och kapitalvinst från onoterade aktier ska beskattas med 30 procent.

Som nämnts ovan föreslår motion A 11 att Vänsterpartiet ska verka för en marginalsikt på 100 procent på inkomster över 2,4 inkomstbasbelopp. Partistyrelsen vill understryka att den typen av konfiskatoriska skatter, som dessutom kraftigt skulle påverka lönebildningen, inte är något som partistyrelsen står bakom.

Motion A 13 föreslår att Vänsterpartiet tillsätter en arbetsgrupp som utreder återinförandet av förmögenhetsskatten. Vänsterpartiets budgetmotioner har tidigare innehållit förslag på en ny förmögenhetsskatt. Vänsterpartiets senaste budgetmotion innehåller ingen förmögenhetsskatt, men däremot en lång rad andra förslag till skärpt kapitalbeskattning. Partistyrelsen vill framhålla att Vänsterpartiets riksdagsgrupp och partikansli löpande utreder och bereder olika skatteförslag.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 11, A 13 avslås

Svar till A 12

I motion A 12 föreslås att partiet ska arbeta för att lika stor del av vinsten som delas ut till aktieägarna delas ut till de anställda i form av bolagets aktier som förvaltas av respektive lokala fackförening inom företaget.

Vänsterpartiet vill öka arbetstagarnas makt och inflytande i arbetslivet. En viktig del av detta är att öka arbetstagarnas löneandel. Idag tar företagen ut en stor andel av förädlingsvärdet i vinst, medan en allt mindre andel går till löner (Konjunkturinstitutet: Lönebildningsrapporten 2022, s.9). Det är inte rimligt.

Det är arbetstagarna som skapar värdet i företagen och bör därmed få en större del av vinsten. Detta bör i första hand ske genom avtalsförhandlingar mellan arbetsmarknadens parter i enlighet med den svenska lönebildningsmodellen. För att arbetstagarna ska få en större del av företagens vinster krävs starka fackföreningar. Vänsterpartiet vill stärka arbetstagarnas ställning på arbetsmarknaden och därigenom stärka fackföreningarnas makt och inflytande. På så sätt kan arbetstagarna få en större andel av företagens vinster.

Partistyrelsen delar således motionens uppfattning i sak, men menar att motionens förslag är fel väg att gå.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 12 avslås

Svar till A 14, A 15

I motion A 14 föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att medborgarlön införs i Sverige. I motion A 15 föreslås att Vänsterpartiet tydligt och med kraft kräver medborgarlön och driver opinion för den samma och att Vänsterpartiet lämnar ständigt återkommande reformförslag i riksdagen för medborgarlön och arbetar på alla nivåer för att få igenom dessa reformer.

De svenska trygghetssystemen är inte konstruerade för att ge permanent försörjning för människor som är arbetsföra, utan för att fungera som försäkringar vid de tillfällena i livet då man inte är arbetsför. Bra och fungerande ekonomiska trygghetssystem kräver inte bara en progressiv solidarisk politik. De kräver också att alla försörjer sig själva så långt det är möjligt för att bidra till det gemensamma och för att upprätthålla viljan att dela med sig till dem som verkligen behöver stöd för sin försörjning. Vårt välfärdssystem är uppbyggt för att ge både trygghet och tilltro till den egna förmågan. Ett system med medborgarlön eller liknande bidrag till alla eller vissa grupper av människor utan arbetsinsats eller behovsprövning befrämjar knappast människors utveckling till självständiga individer. Ett sådant system skapar inte ett solidariskt och rättvist samhälle, utan leder till att allt fler blir i behov av permanent stöd. Att lämna inkomstbortfallsprincipen riskerar också leda till att privata eller branschvisa försäkringssystem blomstrar. De fattigaste hushållen skulle då bli utlämnade åt ett grundtrygghetssystem som skulle vara starkt ifrågasatt av många med hyggliga inkomster, vilket skulle göra det svårt att upprätthålla en tillräckligt hög nivå i dessa system. Klassutjämnande insatser som vuxenutbildning skulle sannolikt nedprioriteras. Arbetstagarna och deras fackliga organisationer skulle sannolikt försvagas gentemot arbetsgivarna. Detta på grund av att ett sådant grundinkomstsystem även framkallar höga arbetslöshetsnivåer och nedpressade reallöner. Det skulle också försämra den sociala rörligheten. Partistyrelsen ser mot den bakgrunden ingen anledning att ompröva våra tidigare ställningstaganden om medborgarlön.

Partistyrelsen anser att en politik för full sysselsättning är en bättre väg för att möta de utmaningar kopplade till arbetslöshet som förslag om medborgarlön ofta brukar försöka adressera. Om full sysselsättning, så som Vänsterpartiet föreslår kombineras med en generell arbetstidsförkortning, skulle man även möjliggöra mer tid för politiskt engagemang, kulturaktiviteter och andra sysselsättningar på frivillig basis. Intresset för medborgarlön har sannolikt ökat till följd av att våra befintliga trygghetssystem, såsom a-kassan och socialförsäkringen har urholkats. Vänsterpartiet verkar för att återupprätta deras funktion och förtroendet för

dem. I vår budgetmotion för 2024, riksdagsmotion 2023/24:2385 Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 föreslår vi stärkta trygghetssystem, bland annat en stärkt och höjd A-kassa, förbättringar i sjukförsäkringen och den ekonomiska familjepolitiken.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 14, A 15 avslås

Svar till A 16

I motionen föreslås att tillväxt och full sysselsättning inte ska vara målet med Vänsterpartiets ekonomiska politik.

Full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet är centrala mål för Vänsterpartiets ekonomiska politik. Ekonomisk tillväxt är inte ett mål i sig, men en hållbar tillväxt kan leda till ökade resurser som t.ex. kan användas till utbyggd välfärd.

I motionen anförs att ett införande av medborgarlön skulle frikoppla försörjning från arbete och att jobben inte har något egenvärde. Partistyrelsen delar inte detta synsätt. Partistyrelsen anser att det är arbetet som skapar värde. Det är arbetet som producerar husen eller lägenheterna vi bor i. Det är arbetet som tar hand om våra äldre på äldreboenden. Arbetet har också en vidare innebörd. Arbetet ger möjlighet till delaktighet i samhällslivet. I förslaget till nytt partiprogram framhålls att genom arbetet stöper vi om den värld vi lever i. Hög arbetslöshet innebär ökad makt för kapitalet på de arbetandes bekostnad. Under hot om uppsägningar kan reallöner pressas ned, arbetsförhållandena försämrats och anställningstryggheten luckras upp. Full sysselsättning är därför ett centralt mål för Vänsterpartiets ekonomiska politik.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 16 avslås

Svar till A 17

I motionen föreslås att Vänsterpartiet lämnar Pensionsgruppen för att Vänsterpartiet ska arbeta fritt för ett nytt pensionssystem för alla med jämlika villkor för både män och kvinnor med skäliga pensioner att leva på.

Sedan hösten 2023 ingår Vänsterpartiet tillsammans med övriga riksdagspartier i pensionsgruppen, som beslutar om förändringar i pensionssystemet. Att alla partier ingår har påverkat arbetet inom gruppen.

Partistyrelsen anser att Vänsterpartiet i nuläget har bättre möjligheter att påverka pensionerna inom pensionsgruppen än genom att stå utanför den. I pensionsgruppen driver vi samma förslag som vi gjort utanför den, inkluderat högre och mer jämställda pensioner samt ökad transparens i pensionsgruppen. Vi kan fortsatt säga vad vi tycker i pensionsfrågor och driva samma politiska linje som tidigare, vi kan vidhålla vår kritik mot pensionssystemet och dess brister. När Vänsterpartiet har stått utanför pensionsgruppen har vi haft svårt att påverka pensionerna och svårt att få medialt genomslag för våra förslag. Den åldersfaktor i sjukförsäkringen som vi fick igenom, som gör det lättare att avsluta arbetet i förtid, ligger inte inom pensionsgruppens mandat. Inte heller det garantitillägg som vi förhandlade fram med Socialdemokraterna och Miljöpartiet är en fråga för pensionsgruppen, även om det sedan omvandlades till en höjning av garantipensionen som är en del av pensionsgruppens mandat. Partistyrelsen gör därmed bedömningen att våra möjligheter att förbättra pensionssystemet är större inom gruppen än om vi står utanför den. Om den bedömningen skulle ändras längre fram är vi då beredda att lämna pensionsgruppen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 17 avslås

Svar till A 18

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska arbeta aktivt för att förbättra möjligheterna för ett demokratiskt företagande i Sverige.

Vänsterpartiet vill se en större mångfald av drifts- och ägandeformer inom företagandet, och där utgör kooperativ och arbetstagarägda företag en viktig del. Ett kooperativ är en form av samverkan där medlemmarna både äger och bedriver en ekonomisk verksamhet som de har behov och nytta av. Medlemmarna är i många fall delaktiga i verksamheten och får på så sätt inflytande och ökat ansvar. Det kan handla om privatpersoner som vill driva företag tillsammans eller att få struktur på olika former av samarbete mellan företag och/eller enskilda konsulter som arbetar utifrån gemensamma plattformar.

Vänsterpartiet har bland annat i riksdagsarbetet lagt många förslag och arbetat för att förbättra den kooperativa och arbetstagarägda formen av företagande. För Vänsterpartiet är frågan om makten över den egna arbetssituationen central. Vi vill att människor ska ha inflytande över och delaktighet i sitt arbete. Vänsterpartiet menar till exempel att anställda i lönsamma företag som läggs ned eller flyttar sin produktion utomlands måste få ökade möjligheter att ta över och driva produktionen vidare genom arbetstagarägande och vi har därför föreslagit att en utredning ska tillsättas för att se över hur man ska kunna underlätta för detta. Vi har även i vår budgetmotion för 2024, riksdagsmotion 2023/24:2385 Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige föreslagit att pengar ska ges till bland annat Tillväxtverket i syfte att skapa kooperativ utveckling för att på så sett börja ett arbete för en bättre finansiering för kooperativt företagande. Detta görs inom ramen för riksdagsarbetet och det sker en kontinuerlig utveckling av nya förslag på området. Partistyrelsen vill därför inte föregå detta arbete.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 18 anses besvarad

Svar till A 19

Motionen föreslår att partistyrelsen ges i uppdrag att under kongressperioden verka för att Sveriges riksdag beslutar om en statlig skatt på företag relaterad till produktionens miljöbelastning.

Vänsterpartiet verkar för att öka kapital- och egendomsskatter. En viktig utgångspunkt i Vänsterpartiets klimat- och miljöpolitik är att verksamhetsutövaren ska betala för de samhällskostnader som uppstår genom belastning på miljön och klimatet. I Vänsterpartiets riksdagsmotion Cirkulär ekonomi 2023/24: 438 föreslår vi en rad åtgärder för att stärka producenternas ansvar för en mer hållbar produktion.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att en ökning av kapitalskatten skulle kunna öka kraften i miljöpolitiken. En ökad beskattning av kapital- och egendomsskatter ger även förutsättningar för att stärka välfärden och minska de ekonomiska klyftorna. Att minska miljöbelastningen genom att beskatta ett företags produktion utifrån dess hela miljöpåverkan skulle vara komplicerat. Redan idag får företag till viss del betala sin miljöpåverkan genom beskattning på transporter, energi och vissa föroreningar och råvaror. Partistyrelsen anser att det vore praktiskt svårt att utforma en skatt som rättvist relaterar till miljöbelastning från exempelvis råvaror och kemikalier vid företagets produktion. Olika företag som producerar samma varor kan exempelvis använda sig av skilda produkter med varierande miljöpåverkan. Partistyrelsen anser att vi istället fortsatt bör verka för generella skatter eller andra styrmedel mot företagen för en effektivare resursanvändning och minskad miljö- och klimatbelastning. Åtgärder som därmed bidrar till en mer cirkulär ekonomi. Det kan exempelvis handla om våra förslag om att det behövs styrmedel som ekonomiskt främjar användandet av återvunna råvaror framför nyutvunna råvaror eller att det behövs reglerande krav på relevanta produkters reparationsmöjligheter, hållbarhet och återanvändning.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 19 avslås

Svar till A 20

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska verka för att införa en differentierad skatt på livsmedel, så att livsmedel som orsakar höga utsläpp blir dyrare för konsumenten än livsmedel som orsakar låga utsläpp.

Produktion av de livsmedel som konsumeras i Sverige orsakar stor miljö- och klimatpåverkan både i Sverige och andra länder. Enligt Naturvårdsverkets rapport Effekter av en klimatskatt på livsmedel (Rapport 6965/2021) skulle en klimatskatt på livsmedel förändra konsumtionen. Studiens resultat visar även att en klimatskatt på all mat slår hårdare mot låginkomsttagare som skulle få betala en större andel av sin inkomst i livsmedelsskatt. Enligt forskarna skulle köttkonsumtionen minska med mellan 4 och 15 procent, men även konsumtionen av frukt och grönt skulle minska med ungefär 7 procent. Även lantbrukarnas inkomster skulle påverkas av en klimatskatt på livsmedel enligt forskarna i studien.

I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24:59 med anledning av Regeringens klimatpolitiska handlingsplan - hela vägen till nettonoll föreslås en rad åtgärder för att minska klimatpåverkan från livsmedel. I motionen föreslås bl.a. att en handlingsplan bör tas fram för hur klimat- och miljöpåverkan av livsmedelskedjan, inklusive animalieproduktionen, ska minskas. Vänsterpartiet föreslår i riksdagsmotion Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 2023/24:2331 ökat anslag till åtgärder för att främja produktion och förädling av växtbaserade livsmedel.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att det krävs politiska åtgärder och styrmedel även inom livsmedelsproduktionen för att minska utsläppen av växthusgaser. För att möjliggöra en rättvis klimatomställning är det viktigt att eftersträva bred acceptans för lämpliga åtgärder och att åtgärder inte slår orättvist mot de med låga inkomster. Partistyrelsen anser att en differentierad skatt på livsmedel riskerar att vara regressiv, det vill säga låginkomsttagare kommer betala en större andel av sin inkomst i livsmedelsskatt. Även om kompensatoriska åtgärder skulle eftersträvas för dessa grupper går det inte att säkerställa att dessa skulle vara träffsäkra. Vi anser att andra politiska åtgärder behövs för att genomföra nödvändiga förändringar i såväl produktion som konsumtion av livsmedel. Hit hör exempelvis utfasning av klimatskadliga subventioner och stärkt statligt stöd för nationell produktion av livsmedel som är klimat- och miljömässigt hållbar.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 20 avslås

Svar till A 21, A 22, A 23, A 24, A 25, A 30

I motion A 21 föreslås att Vänsterpartiet ska arbeta för massiva offentliga investeringar för att göra samhället fossiloberoende, klimatsmart, energieffektivt och cirkulärt. Men att detta i första hand ska finansieras med skatter. Motion A 22 föreslår att Vänsterpartiets linje ska vara att tillföra resurser till välfärden, men genom beskattning av ohållbar privat verksamhet. I motion A 23 föreslås att Vänsterpartiet arbetar för att det nuvarande överskottet som offentlig sektor tvingas ha måste investeras i välfärd och grön omställning. Motion A 24 föreslår att Vänsterpartiet arbetar för att införa ett utgiftstak för skattesänkningar i det finanspolitiska ramverket. I motion föreslås A 25 att Vänsterpartiet arbetar för att införa en investeringsbudget till den ordinarie statsbudgeten, likt så som görs i svenska kommuner. Motion A 30 föreslår att Vänsterpartiet aktivt söker samarbete med den växande grupp systemkritiker och miljöaktivister som ifrågasätter politikens prioritering av och ekonomins beroendeförhållande till BNP-tillväxt. Detta för att gemensamt arbeta för en grön jämlik omställning och ett finanspolitiskt regelverk som använder resurser till just detta utan att skjuta kostnader på framtiden.

Världen står inför ett klimatnödläge. En global temperaturökning på 1,5 grader ligger ytterst nära i tid. Nuvarande beslut och åtgärder är otillräckliga för att vända utvecklingen. Vilka åtgärder som vidtas de

närmaste åren är avgörande för hur utvecklingen blir även på lång sikt. Det krävs att alla länder gör sitt yttersta för att uppsatta klimatmål ska nås. Det gäller även Sverige. Klimatkrisen innebär att staten måste ta ansvar för ett stort investeringsprogram. För att finansiera detta investeringsprogram, utan att de tränger undan nödvändiga satsningar på välfärden, har Vänsterpartiet föreslagit ett 10-årigt moratorium för det finanspolitiska ramverket, med start 2024. Vänsterpartiet föreslår att dagens överskottsmål ersätts med ett underskottsmål för de offentliga finanserna under moratoriet. Vi föreslår att saldomålet för de offentliga finanserna sätts till -1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Det utrymme som skapas ska inte användas för löpande statliga utgifter utan ska öronmärkas till investeringar för klimatomställningen. Dessa extra investeringar gynnar flera generationer, varför det är olämpligt att dagens generation bär hela finansieringsbördan.

Vänsterpartiet har bett riksdagens utredningstjänst att räkna på hur den offentliga skulden skulle utvecklas med ett sådant underskottsmål. Analysen visar att den offentliga bruttoskulden beräknas landa på cirka 41 procent av BNP i slutet av moratoriet. Om Sverige skulle haft en bruttoskuld på den nivån i dag, skulle vi fortfarande ha bland de starkaste offentliga finanserna inom EU och bland andra jämförbara länder.

Vänsterpartiet har också föreslagit att det finanspolitiska ramverket ska kompletteras med ett inkomstgolv. Inkomstgolvet bör beräknas utifrån ett så kallat konstant offentligt åtagande. Med det avses vad den befintliga välfärden kostar de kommande åren. Om man genomför ofinansierade skattesänkningar riskerar inkomstgolvet för befintlig välfärd att spricka, och det blir tydligt för väljarna vilka prioriteringar regeringen har gjort.

Partistyrelsen instämmer i vad som anförs i motionen om att skatterna har en viktig funktion som styrmedel i klimat- och miljöpolitiken. Vänsterpartiet ser behov av en genomgripande skattereform som utjämnar de ekonomiska och regionala klyftorna och främja hållbart resursutnyttjande med låg miljö- och klimatpåverkan i enlighet med våra klimat- och miljömål. Principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan bör vägleda den svenska miljö- och klimatpolitiken.

Motion A 22 föreslår att Vänsterpartiets linje ska vara att tillföra resurser till välfärden, men genom beskattning av ohållbar privat verksamhet. I Vänsterpartiets senaste budgetmotion lades förslag på höjda skatter med cirka 73 miljarder kronor. Det var alltifrån höjda kapitalskatter, höjd skatt för höginkomsttagare till skärpta miljöskatter. En stor del av reformutrymmet gick till att stärka välfärden. Partistyrelsen kan därmed konstatera att Vänsterpartiets faktiska politik ligger i linje med motionens intentioner. Partistyrelsen anser emellertid inte att motionens förslag är tillräckligt definierat för att kunna anse förslaget som besvarat.

A 23 föreslås att Vänsterpartiet arbetar för att det nuvarande överskottet som offentlig sektor tvingas ha måste investeras i välfärd och grön omställning. Som framgår ovan föreslår Vänsterpartiet att dagens överskottsmål ersätts med ett underskottsmål under en 10-årsperiod. Partistyrelsen vill också framhålla att det i statsbudgeten inte finns några bestämmelser som gör att man kan knyta vissa inkomster till vissa utgifter.

Motion A 24 föreslår att Vänsterpartiet arbetar för att införa ett utgiftstak för skattesänkningar i det finanspolitiska ramverket. Det finanspolitiska ramverket har i dag en slagsida i så motto att det innehåller 3-åriga utgiftstak för statsbudgeten men inga motsvarande inkomstgolv för inkomsterna. Denna slagsida är en av anledningarna till att Vänsterpartiet har föreslagit att det finanspolitiska ramverket ska kompletteras med inkomstgolv. Även motionens förslag om ett utgiftstak för skattesänkningar tar upp denna "bias". Partistyrelsen tolkar att syftet med motionens förslag är detsamma som Vänsterpartiets förslag om ett inkomstgolv och anser därmed motionen besvarad.

Motion A 25 föreslår att Vänsterpartiet arbetar för att införa en investeringsbudget till den ordinarie statsbudgeten, på samma sätt som görs i svenska kommuner. Budgetlagen föreskriver att investeringar i infrastruktur, fastigheter m.m. i normalfallet ska finansieras via anslag i statsbudgeten. Detta innebär att investeringarna bokförs som kostnader i statsbudgeten i takt med att utgifterna uppstår. Vänsterpartiet har tidigare drivit kravet om att även statsbudgeten borde delas in i en drifts- respektive investeringsbudget. Vårt främsta argument då var att detta skulle förbättra regeringens och riksdagens beslutsunderlag beträffande avvägningar mellan långsiktiga strategiska investeringar och mer kortsiktiga reformförslag. I sammanhanget

är det dock viktigt att känna till att en investeringsbudget inte skapar något extra budgetutrymme. Investeringar har samma offentligfinansiella effekter oavsett om de anslagsfinansieras eller lånefinansieras. Vänsterpartiets förslag om ett underskottsmål för den kommande 10-årsperioden ökar däremot budgetutrymmet. Vänsterpartiet kommer att prioritera att driva det förslaget snarare än frågan om en investeringsbudget.

Motion A 30 föreslår att Vänsterpartiet aktivt söker samarbete med den växande grupp systemkritiker och miljöaktivister som ifrågasätter politikens prioritering av och ekonomins beroendeförhållande till BNP-tillväxt. Detta för att gemensamt arbeta för en grön jämlik omställning och ett finanspolitiskt regelverk som använder resurser till just detta utan att skjuta kostnader på framtiden. Vänsterpartiet har löpande kontakter med företrädare för olika miljöorganisationer. Vi har också löpande kontakter med företrädare för fackliga förbund som är kritiska till det nuvarande finanspolitiska ramverket. Vänsterpartiet anser att det behövs ett systemskifte i såväl den ekonomisk politiken som klimat- och miljöpolitiken. Vi vill se ett radikalt annorlunda samhälle. Vi är kritiska till BNP-tillväxten som mått på ett lands välstånd. Vänsterpartiet är dock inte emot ekonomisk tillväxt per se. Men det måste vara en hållbar tillväxt med en radikalt annorlunda fördelningsprofil. Vänsterpartiets underskottsmål handlar om att snabbt få fram tillräckliga resurser för att kunna genomföra den gröna omställningen. Att skjuta den gröna omställningen på framtiden skulle vara att skjuta upp kostnaderna på kommande generationer.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

- att** motion A 21, A 22, A 23 avslås
- att** motion A 24 anses besvarad med det ovan anförda
- att** motion A 25 avslås
- att** motion A 30 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 26

Motionen föreslår att Vänsterpartiet kombinerar gröna investeringar med progressiva ekonomiska styrmedel som gör miljöförstöring, utsläpp, fossil energi och varor med stort ekologiskt fotavtryck generellt dyrare.

I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24:59 med anledning av Regeringens klimatpolitiska handlingsplan - hela vägen till nettonoll föreslås samt hänvisas till en mängd tidigare lagda förslag på åtgärder, styrmedel och investeringar. Bland styrmedlen igår även progressiva ekonomiska styrmedel som t.ex. progressiv flygbeskattning som innebär att det blir kostsammare att flyga ju fler flygresor du som individ gör. Vänsterpartiet föreslår i riksdagsmotionen Cirkulär ekonomi 2023/23:438 att styrmedel bör utredas som ekonomiskt främjar användandet av återvunna råvaror framför nyutvunna råvaror. I en rad ytterligare riksdagsmotioner på miljöområdet har Vänsterpartiet under de senaste åren föreslagit investeringar och styrmedel för att minska det ekologiska fotavtrycket.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att det ekologiska fotavtrycket måste minskas med såväl investeringar som styrmedel. Även progressiva ekonomiska styrmedel bör användas där det är lämpligt. Att varor med stort ekologiskt fotavtryck generellt bör vara dyrare är linje med principen att förorenaren betalar. Partistyrelsen anser att motionens förslag därför är i linje med Vänsterpartiets förda politik på området

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

- att** motion A 26 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 27

Motionen föreslår att Vänsterpartiet arbetar för att rikta om kapitalet i AP-fonderna från ohållbara verksamheter mot investeringar i en grön omställning i Sverige.

Partistyrelsen delar den syn som framförs i motionen om att kapitalet i AP-fonderna på ett tydligare sätt borde användas i den gröna omställningen. I riksdagsmotionen 2021/22:463 AP-fonderna redovisas Vänsterpartiets politik på området. Där föreslås bl.a. att Första AP-fonden ska göras om till en fond för samhällsnyttiga investeringar. I motionen föreslås också nya riktlinjer för AP-fondernas placeringar. I fråga om miljö och klimat föreslås följande: (i) Miljömässiga och etiska hänsyn ska likställas med målet om hög avkastning, (ii) AP-fonderna ska inte göra några nyinvesteringar i kol, olja eller fossilgas, (iii) AP-fonderna ska divestera befintliga innehav i fossilindustrin. Detta ska ske inom två år, (iv) Samtliga AP-fonder ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi, och (v) Samtliga AP-fonder ska redovisa beräknade utsläpp av växthusgaser för sina investeringar.

I dag driver också Vänsterpartiet pensionsfrågor inom ramen pensionsgruppen, där numera samtliga riksdagspartier är representerade.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 27 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 28

Motionen föreslår att Vänsterpartiet även använder progressiva ekonomiska styrmedel för att fasa ut överkonsumtion av materiella varor, industrikött och flygresor.

I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24:59 med anledning av Regeringens klimatpolitiska handlingsplan - hela vägen till nettonoll föreslås samt hänvisas till en mängd förslag på styrmedel, regleringar och målsättningar för att minska klimatpåverkan från konsumtion och transporter. Bland förslagen finns utredning om en progressiv flygskatt. Vänsterpartiet föreslår i riksdagsmotionen Cirkulär ekonomi 2023/23:438 ytterligare åtgärder för effektivare resursanvändning i produktions- och konsumtionsledet.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att det krävs ytterligare styrmedel för att uppnå en konsumtion och produktion som förbrukar resurser jämnt och inom ramen för vad som är hållbart globalt. Progressiva ekonomiska styrmedel kan ibland vara lämpliga för att uppnå detta och när det gäller flygresor vill Vänsterpartiet införa en progressiv flygbeskattning. När det gäller att begränsa klimatpåverkan och resursförbrukning från materiella varor och livsmedel som kött anser dock Partistyrelsen att andra styrmedel och regleringar än progressiva ekonomiska styrmedel bör användas. För att exempelvis begränsa användningen av nytvunna råvaror i produkter bör reglering för ökat producentansvar införas för att stärka återanvändning och återvinning i syfte att uppnå en cirkulär ekonomi. För att minska konsumtionen av kött med hög klimatpåverkan anser partistyrelsen inte att ett progressivt ekonomiskt styrmedel är lämpligt att införa. Förutom att ett sådant ekonomiskt styrmedel skulle vara mycket svårt att praktiskt genomföra för att progressivt minska klimatskallig köttkonsumtion hos individen så anser vi att andra åtgärder istället bör genomföras. Till dessa åtgärder hör exempelvis utfasning av klimatskadliga subventioner och stärkt statligt stöd för produktion av växtbaserade livsmedel.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 28 avslås

Svar till A 29

Motionen föreslår att klimatavgift med utdelning och koldioxidransonering utreds som kandidater till att utgöra bärande delar av Vänsterpartiets politik för en rättvis klimatomställning.

I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24:59 med anledning av Regeringens klimatpolitiska handlingsplan - hela vägen till nettonoll föreslås och hänvisas till tidigare lagda förslag för en rättvis klimatomställning. I motionen föreslås bl.a. att en utredning bör tillsättas för att belysa effekterna av att införa koldioxidransonering i Sverige.

Kanada har infört en koldioxidskatt på försäljning av fossila bränslen och fördelar sedan intäkterna över hela befolkningen.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att när styrmedel för att minska konsumtionens klimatpåverkan tas fram måste effekterna för låginkomsttagare och landsbygdsbor beaktas och hanteras så att dessa grupper inte drabba oproportionerligt. För att uppnå en rättvis klimatomställning med denna inriktning kan därför åtgärder som justerar befintliga styrmedel behövas eller kompensatoriska åtgärder införas för dessa grupper m.a.a. det aktuella styrmedlet. Vänsterpartiet verkar även för en rad nya styrmedel för en rättvis klimatomställning. Inom transportsektorn verkar vi för en progressiv flygbeskattning som innebär att resenärerna betalar mer skatt ju mer de flyger samt en bonus för folkelbilar som riktar sig till de med lägre inkomster. Vi vill även belysa effekterna av att införa en koldioxidransonering i Sverige genom en utredning. Partistyrelsen delar dock inte motionens uppfattning att vi bör verka för att utreda en klimatavgift. Detta då det inte framgår i förslaget vilken typ av konsumtion som klimatavgiften bör omfatta. Om det med förslaget menas Kanadas unika koldioxidbeskattning så anser vi att det inte heller är givet att en sådan modell skulle ge ökad klimaträttvisa och effektiv klimatnytta. I svensk kontext skulle en sådan modell även riskera att kraftigt minska de offentliga intäkterna och därmed begränsa statens och politikens möjligheter att göra det enklare och billigare för människor att ha tillgång till klimatsmarta alternativ i sin vardag.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 29 avslås

Svar till A 31, A 34

I motion A 31 föreslås att Vänsterpartiet ständigt driver återkommande kampanjer för att väcka medvetenhet hos våra fackförbund att deras medlemmars enda möjlighet till varaktigt inflytande är att skapa kollektiva fonder där löntagarna över tid köper upp de stora industriella produktionsmedlen i samhället. Motion A 34 föreslår att partiet utreder hur en socialistisk ekonomi kan komma att se ut och hur övergången ska gå till.

Vänsterpartiet vill stärka det gemensamma ägandet i nyckelsektorer som finans, infrastruktur, bostäder och energiförsörjning. I vård, skola och omsorg vill vi helt komma bort från ägare som är där för att tjäna pengar. Vänsterpartiet vill stödja mer demokratiska ägandeformer, som företag som drivs av dem som arbetar där, och utveckla arbetsrätten i riktning mot ett större inflytande för anställda.

Motion A 31 som handlar om att Vänsterpartiet ska driva en specifik kampanj och motion A 34 handlar om att partiet ska utreda hur en socialistisk ekonomi kan komma att se ut och hur övergången ska gå till. Partistyrelsen vill här framhålla att en kongress inte är den mest lämpliga beslutsnivån för den typen av beslut och prioriteringar.

Själva sakfrågan i motion A 31 handlar om att de fackliga medlemmarnas enda möjlighet till varaktigt inflytande är att skapa kollektiva fonder där löntagarna över tid köper upp de stora industriella produktionsmedlen i samhället. Partistyrelsen delar inte den analysen. Olika typer av samhälls- eller löntagarfonder kan vara exempel på gemensamma ägandeformer, men partistyrelsen tror inte att det är den enda vägen till ökat inflytande. Ökat inflytande på arbetsplatserna kan ske på olika sätt, där en politik för full sysselsättning och stärkt arbetsrätt är centrala delar.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 31, A 34 avslås

Svar till A 32

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att avskaffa alla undantag i de lagar och förordningar som tillåter olika myndigheter att ta ut oskäligen påminnelseavgifter eller tilläggsavgifter, samt verka för att dessa avgifter begränsas till den nuvarande normen på 60 kr.

En påminnelseavgift är en avgift för att påminna om att det saknas en betalning. Avgiften kan tillkomma när en faktura inte betalats i tid. Banker, kreditgivare och andra företag, men även myndigheter kan utfärda påminnelseavgifter. Påminnelseavgiften för privatpersoner får vara högst 60 kr. För vissa myndigheter gäller dock särskilda regler om hur stora avgifter de får ta ut. CSN tar t.ex. sedan år 2015 ut en påminnelseavgift på 450 kr. För myndigheter regleras nivån på påminnelseavgifter i av regeringen beslutade förordningar. Påminnelseavgiftens storlek för CSN regleras i studiestödsförordningen (2000:655). Konsumentverkets jurist har tidigare uttalat att om ett företag höjde påminnelseavgiften till samma nivå som CSN så skulle det betraktas som en oskälig kostnadsnivå. En tilläggsavgift är en form av sanktion för t.ex. sen betalning av trängselskatt.

Vänsterpartiet har motionerat om en sänkning av påminnelseavgiften till CSN eftersom den har en direkt negativ inverkan på människors skuldsättning (Riksdagsmotion 2019/20:2696 Utgiftsområde 15 Studiestöd).

Partistyrelsen anser att det är rimligt att myndigheter tar ut påminnelse- och tilläggsavgifter för sena betalningar. Försenade betalningar medför ökade kostnader för myndigheterna i form av ränteutgifter och hanteringskostnader. Däremot bör avgiften vara rimlig, såtillvida att den täcker de faktiska kostnader myndigheten får till följd av den uteblivna betalningen. Även om Partistyrelsen instämmer i motionens intention om att påminnelse- och tilläggsavgifter ska vara skäliga är Partistyrelsen inte beredd att föreslå kongressen besluta om en nivå på 60 kr för myndigheters påminnelseavgifter och tilläggsavgifter. Däremot anser Partistyrelsen att myndigheters påminnelse- och tilläggsavgifter generellt bör sänkas. Vilken nivå som är lämplig bör dock utredas.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 32 anses besvarad

Svar till A 33

Motionen föreslår att skatteuttaget bör förändras så att män är med och betalar i högre grad för mäns samhällskostnader. Det kan göras så att män står för 60 procent och kvinnor för 40 procent av den totala inkomstbeskattningen i Sverige.

Skattepolitiken är ett djupt ideologiskt område som har avgörande betydelse för jämlikhet, rättvisa och hållbarhet. Skatter fyller flera viktiga funktioner såsom att säkra välfärdens långsiktiga finansiering och stimulera hållbar tillväxt och full sysselsättning genom att finansiera investeringar, utbildning och arbetsmarknadspolitik. Skatter används även för att skapa en direkt omfördelning – från kapital, företag och höga inkomster till låg- och medelinkomsttagare via välfärd och transfereringar. Dagens skattesystem är dock vare sig jämlikt eller jämställt, utan personer med kapitalinkomster är kraftigt gynnade.

Utgångspunkten för Vänsterpartiet är att jämlikhet kan uppnås när skatt ska tas ut efter bärkraft och välfärd fördelas utifrån behov. Såväl låginkomsttagare som kvinnor gynnas av en stark välfärd. Ökade behov inom framför allt välfärdsområdena gör att skattekvoten i Sverige behöver höjas. Skattehöjningarna bör i första hand riktas mot höginkomsttagare och kapitalägare. Män är överrepresenterade i alla de grupper som gynnas av dagens orättvisa skattesystem, regler kring inkomstomvandling i fåmansbolag, av den låga egendoms- och kapitalbeskattningen, och av de sänkta inkomstskatterna.

En mer rättvis, hållbar och bättre fungerande skattepolitik är därför också en skattepolitik som gynnar kvinnor, till skillnad mot dagens system som gynnar män i större utsträckning. Partistyrelsen kan konstatera att fördelningsanalyserna av Vänsterpartiets budgetmotioner visar att vår politik leder till ökad ekonomisk jämlikhet mellan kvinnor och män. Partistyrelsen tror dock inte på att sätta upp särskilda procentmål för hur mycket kvinnor som grupp och män som grupp ska betala i skatt. Inkomstbeskattningen är ju individbaserad och grundar sig på hur mycket man tjänar.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 33 avslås

Svar till A 35

I motion A 35 föreslås att Vänsterpartiet ska verka för en lagstiftning som innebär att deponering av hyra hos Länsstyrelse inte ska vara ett giltigt skäl för uppsägning av en hyresrätt.

Partistyrelsen delar motionens syn att det på dagens bostadsmarknad finns många oseriösa hyresvärdar som agerar på ett sätt som skadar hyresgäster. Vänsterpartiet anser att hyresgästers ställning på bostadsmarknaden, bland annat gentemot oseriösa hyresvärdar, måste stärkas på en rad sätt. Något partiet har utvecklat i riksdagsmotionen ”Stärkt ställning och ökad trygghet för hyresgäster” (2021/22:2598).

Vad gäller den specifika fråga som motionen tar upp, deponering av hyra hos Länsstyrelsen, menar partistyrelsen dock att lagstiftningen som föreslås i motionen redan finns och att regelverket i detta fall är tydlig. En hyresgäst har enligt 12 kap. 21 § jordabalken rätt att deponera sin hyra hos länsstyrelsen. Grunden för en sådan deponering kan exempelvis vara att hyresgästen anser sig ha rätt till hyresreducering enligt hyreslagen på grund av att hyresvärden brister i underhållsskyldighet, eller anser sig ha rätt till ersättning för att hen på egen bekostnad har avhjälpt en brist, eller för att parterna inte är överens om vad som ska betalas. I 12 kap. 44 § jordabalken regleras vidare att en hyresgäst inte får ”skiljas från lägenheten” (vräkas) om hyran har deponerats hos länsstyrelsen.

Med hänvisning till ovan, att lagstiftningen som motion A 35 föreslår redan finns, föreslår partistyrelsen att motionen avslås.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 35 avslås

Svar till A 36

I motion A 36 föreslås att Vänsterpartiet ska verka för skärpta sanktioner och åtgärder mot hyresvärdar som grovt åsidosätter sina lagstadgade skyldigheter. Detta genom att exempelvis verka för att möjliggöra tvångsförsäljning av fastigheter i uthyrningssyfte i de fall där tvångsförvaltning inte anses vara en tillräcklig åtgärd, samt införa möjligheten att döma hyresvärdar till fastighetsförbud i uthyrningssyfte.

I takt med rådande befolkningsökning och bostadsbrist har villkoren på bostadsmarknaden hårdnat, särskilt i landets storstadsområden. Oseriösa hyresvärdar, ofta kallade slumvärdar, har sett sin chans att tjäna pengar på andras utsatthet och behov av bostad. Det har de senaste decennierna lett till att allt fler oseriösa värdar köpt upp hyresfastigheter runt om i landet. Frågan om oseriösa hyresvärdar har fått ökad aktualitet inte minst p.g.a. de omfattande utförsäljningar som skett av allmännyttiga bostäder till riskkapitalistägda bostadsbolag.

På senare år har det återkommande rapporterats om allvarliga brister i boendemiljöer. När fastighetsägarna brustit i sin underhållsskyldighet har det lett till att hyresgäster tvingats leva i misär, samtidigt som ägarna till husen tjänat miljontals kronor i hyresintäkter. I andra fall har dessa hyresvärdar genomfört tvivelaktiga renoveringar som inneburit kraftiga hyreshöjningar för hyresgästerna. Den som är missnöjd med sin bostad och hyresvärd har i de flesta fall ingen annanstans att ta vägen och har små möjligheter att påverka sin boendesituation. I rättsliga processer får hyresgäster sällan rätt och många upplever, med rätta, stor frustration och rättslöshet. Precis som även motion A 36 påpekar.

Partistyrelsen delar motionens syn att skarpa sanktioner bör införas mot s.k. slumvärdar som missköter sig. Likaså måste hyresgästers rättigheter inom en rad frågor stärkas. Vänsterpartiet har under lång tid lagt fram förslag i riksdagen för att stärka hyresgästers skydd i olika avseenden och inom det bostadspolitiska fältet så är dessa frågor mycket högt prioriterade. Partiets politik på området har utvecklats i takt med att problemen ökat. I bland annat riksdagsmotionen ”Stärkt ställning och ökad trygghet för hyresgäster” (2021/22:2598)

behandlas de saker som motion A 36 tar upp. Några exempel på frågor som partiet driver i riksdagen är en att en statlig strategi mot slumförvaltning bör upprättas, i syfte att åstadkomma en bättre myndighetssamverkan. Vidare att det måste bli lättare för hyresgäster att få nedsatt hyra vid bristande underhåll – exempelvis bör en hyresvärd som inte kan bevisa att hen har vidtagit rimliga åtgärder med avseende på underhållet tvingas sänka hyran. Vad gäller tvångsförvaltning så anser partiet inte att detta är nog då det inte fungerar som önskat. En viktig sak i detta är att sätta in preventiva åtgärder. Med det menar vi framförallt att det måste vara möjligt att hindra oseriösa hyresvärdar från att över huvud taget förvärva nya fastigheter, och på så sätt skydda hyresgästerna. Partiet anser att fastighetsägare som inte sköter sin förvaltning heller inte ska få köpa mark, få bygglov, eller ges möjlighet att köpa fastigheter av kommunen. Partiet driver således redan förslag som är samstämmiga med motionärens.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 36 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 37

I motion A 37 föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att allmännyttiga bostadsbolag får mandat och resurser att köpa in bostäder till det allmännyttiga beståndet.

Partistyrelsen delar i stora drag den bild som motion A 37 målar upp av bostadskrisen i Sverige. Likaså anser partistyrelsen att allmännyttan måste stärkas. För att så ska ske krävs många åtgärder, där inköp av befintliga fastigheter är en och där nybyggnation är en annan. Likaså måste de statliga ekonomiska resurserna omfördelas och regler och lagar måste ändras för att större rättvisa mellan de upplåtelseformerna av såväl ägt som hyrt boende ska kunna uppnås.

Vänsterpartiet uppmärksammar och driver politik på alla dessa områden, bland annat i en rad riksdagsmotioner. Politiken på området är högt prioriterad för partiet och förslagen återfinns främst i motionerna ”Hyresrätt och allmännytta” (2023/24:23199) och ”Bostadspolitik, planering och byggande” (2023/24:2320). De rent ekonomiska satsningarna från partiet på området återfinns i riksdagsmotionen ”Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik” (2023/24:2333). I dessa motioner ingår flera förslag som på olika sätt handlar både om att utöka de allmännyttiga bostadsbolags mandat såväl som ekonomiska resurser – för såväl nybyggnation som för det befintliga beståndet i form av stöd för renovering- och energieffektivisering.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 37 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 38

I motion A 38 föreslås att Vänsterpartiet ska arbeta för en mer sammanhållen lagstiftning som resulterar i att den kooperativa hyresrätten inte längre missgynnas i jämförelse med andra boendeformer.

Partistyrelsen delar motionens syn att den kooperativa hyresrätten idag missgynnas gentemot andra upplåtelseformer samt att det behövs vidtas åtgärder på bland annat lagstiftningsområdet om den kooperativa hyresrätten ska ha en verklig chans att utvecklas samt öka i antal.

Vänsterpartiet har därför i många år arbetat för att så ska ske, något som finns beskrivet bland annat i riksdagsmotionen ”Utvecklande av den kooperativa hyresrätten” (2005/06:Bo302). I riksdagsmotionen ”Alternativa upplåtelseformer” (2023/24:1207) från hösten 2023 har partiet, i samtal och samråd med bland annat i motionen nämnda SKB (Stockholms Kooperativa Bostadsförening), utvecklat politiken ytterligare i denna fråga. Partiet har för avsikt att fortsätta arbeta för att den kooperativa hyresrätten inte ska fortsätta missgynnas gentemot andra boendeformer.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 38 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 39

I motionen föreslås att Vänsterpartiet arbetar aktivt för att skapa lagrum som möjliggör byggandet och initiativ från fler aktörer till bostäder helt utan vinstintresse.

Partistyrelsen delar motionens syn att bostadsbristen i Sverige numera är fast cementerad och att Vänsterpartiet måste vara ett parti som söker lösningar baserade på verklighetens problem. Att sträva efter att det tillkommer fler bostäder utan vinstintresse är en viktig del av detta.

Vänsterpartiet arbetar oupphörligen med att vara en motkraft till den marknadsliberala bostadspolitik som råder i Sverige idag. En lång rad förslag som skulle kunna förbättra situationen på olika sätt läggs ibland annat riksdagsmotioner varje år. Detta inkluderar förslag som syftar till bland annat förbättra förutsättningarna för kooperativa hyresrätter men också skapa en mer rättvis balans mellan ägt och hyrt boende. Likaså vill partiet att Sverige ska våga ta diskussionen med EU när det gäller att ta bort kravet på att allmännyttan ska vara vinstdrivande – ett krav som infördes i samband med att lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag trädde i kraft 2011. Vänsterpartiet motionerade senast 2023 om att vinstkravet för allmännyttan ska tas bort. Partiet har också en gedigen politik som syftar till att få ner kostnaderna för nybyggnation av bostäder och till att stoppa fortsatta utförsäljningar av de hyresrätter som finns.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning i sak men menar att partiet redan idag verkar för att fler bostäder utan vinstintresse ska tillkomma.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 39 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 40

I motion A 40 föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att lagstiftning om förhandsprövning vid förvärv av hyresfastighet ska införas, med skarp granskning av fastighetsköparens avsikter.

Den s.k. förvärvslagen avskaffades 2010 av den dåvarande borgerliga regeringen. Lagen var ett viktigt instrument för kommunernas fysiska planering och tätbebyggelseutveckling. Den syftade också till att göra en förhandsprövning av nya fastighetsägare för att hindra att fastigheter togs över av hyresvärdar som inte var i stånd att förvalta dem.

Partistyrelsen delar motionens syn att en ny lagstiftning om förhandsprövning vid förvärv av hyresfastighet ska införas. Vänsterpartiet var motståndare till att avskaffa förvärvslagen redan 2010 och har sen dess varje år motionerat i riksdagen om att den ska återinföras, senast i motionen ”Hyresrätt och allmännytta” (2023/24:2319).

Det krävs många reformer för att stärka skyddet för hyresgäster som bor i misskötta hyreshus och en viktig sak för att komma åt problemet är att hitta preventiva åtgärder. Partiet menar att en ny modernare och vassare förvärvslag måste införas i syfte att tjäna just preventivt mot oseriösa fastighetsspekulanter. Att hindra oseriösa hyresvärdar från att alls kunna förvärva nya fastigheter, och på så sätt skydda hyresgäster, är helt enkelt grundläggande. Då partiet redan driver vad som föreslås i motion A 40 anses motionen därmed besvarad.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 40 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 41

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ”med kraft och tydlighet” ska driva på för ett förstatligande av både svenskt elnät och svensk elproduktion.

Avregleringen av elmarknaden i mitten av 1990-talet motiverades med att energibranschen skulle bli effektivare, elen billigare och att valfriheten skulle förbättras för konsumenten. Det blev inte så. Elpriserna är höga och energibranschens storföretag jagar vinster på konsumenternas bekostnad.

Vänsterpartiet har från start varit emot avregleringen av svensk elmarknad. Vänsterpartiets politik är att återreglera elmarknaden och införa ett pristak på elnäten. I riksdagsmotionen 2022/23:1235 *Omställning till förnybar energiförsörjning* utvecklar vi resonemanget mer. Elnätet behöver ses som en del av samhällets infrastruktur, som vi gemensamt bygger upp utifrån samhällseliga mål, som annan infrastruktur i form av exempelvis vägar och järnvägar. För oss är det väsentligt att elnätet är ägt av samhället genom exempelvis stat, region eller kommun.

Ett samhällsägt elnät skulle underlätta industrins omställning för klimatet. Det skulle också innebära en förbättrad situation för den utsatthet som Sverige är i vid situationer av exempelvis krig och katastrofer. Samhället ska exempelvis kunna bestämma kapacitet i elnätet utifrån sådana scenarier. Marknaden tar inga sådana hänsyn.

Vänsterpartiet driver i både partiprogram och i riksdagsmotioner att statliga bolag ska styras av samhällsnyttan, inte vinstmaximering. I Vänsterpartiets nuvarande partiprogram står det explicit att: *”Samhällsägda företag ska ha en demokratiskt beslutad ägarstrategi där samhällsnyttan och medborgarnas bästa står i centrum. Företag ska drivas ekonomiskt effektivt, men överdrivna och kortsiktiga avkastningskrav får inte motverka företagets uppgift. Särskilt viktigt är att samhällsägandet är starkt inom ekonomins nyckelsektorer: transportsystem, kommunikationer och övrig infrastruktur, finansiell sektor, bostadsproduktion, energiförsörjning, strategiska naturtillgångar”*. Som exempel kan nämnas kraftbolaget Vattenfall, där Vänsterpartiets politik är att ägardirektiven ska styra bolaget till en aktör som leder utvecklingen mot miljömässigt hållbar utveckling och producent av förnybar energiproduktion. För vidare läsning se exempelvis riksdagsmotion 2023/24:68 *Statliga företag*.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 41 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 42

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för en lagändring för att möjliggöra stödtjänster för ”grönt bidrag”.

För att lyckas med elektrifieringen behöver Sverige bygga ut elproduktionen kraftigt, men också elnäten. Det behövs mer energilagring, inte minst i form av batterier. För att stimulera investeringar i batterier har Sveriges riksdag beslutat om ett grönt avdrag för batterier i samband med att man installerar solceller på sin fastighet. Med ett batteri kan du då lagra solenergi när solen lyser, till den tidpunkt du vill använda el. Batterier kan också användas för att hjälpa hela elsystemet på andra sätt. Bland annat kan man lagra el från elnätet när priset är lågt, kanske till och med minus. För att använda el när priset är högt. På så sätt minskar man belastningen på elsystemet.

Ett annat sätt är att sälja så kallade stödtjänster till Svenska kraftnät. Svenska kraftnät ansvarar för att balansera hela Sveriges elsystem. För att göra detta köper man stödtjänster. Tidigare har framför allt stora energibolag varit med på dessa marknader, till exempel genom att sälja reglering av vattenkraft. Men i takt

Allmänpolitik Motionssvar A

med att batterier blivit billigare och vanligare så har även privatpersoner, till exempel villaägare, kunnat vara med och sälja stödtjänster från sitt hemmabatteri direkt till svenska kraftnät för att bidra till att stabilisera elsystemet. Att batterier kan användas på många olika sätt är ett smart resursutnyttjande, och minskar kostnaderna för stödtjänster. Något som annars hade belastat elkunderna.

Skatteverket har dock fastställt en ny tolkning gällande det gröna teknikavdraget för batterier: *“För att skattereduktion ska kunna medges för installation av batteri krävs att de installerade batterierna uteslutande eller så gott som uteslutande används för att lagra egenproducerad el”*

Konkret säger Skatteverket att den som exempelvis laddar batteriet en blåsig natt när det är gott om el, för att inte behöva belasta nätet på maxtimmen, eller bidrar till att stabilisera elnätet genom att sälja stödtjänster, förlorar rätten till stöd. Detta är olyckligt. Stödtjänster behövs för att bidra till ett robust elsystem.

Vänsterpartiet anser att regeringen behöver ta initiativ till att förtydliga lagen så att batterier kan användas på ett resurseffektivt sätt (med det gröna avdraget) och har vintern 2024 agerat i riksdagens skatteutskott och begärt att regeringen ska återkomma till utskottet med en plan för hur de avser förtydliga och förbättra lagstiftningen på området.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 42 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 43

I motionen föreslås att Vänsterpartiet både på nationell och på kommunnivå ska stödja utbyggnaden av solceller och vindkraftverk.

Sverige behöver radikalt öka sin förnyelsebara elproduktion för att nå de gemensamt antagna klimatmålen; ge bättre förutsättningar för elektrifieringen av transportsektorn och möjliggöra industrins gröna omställning.

Vänsterpartiet vill därför göra massiva investeringar i förnybar elproduktion. Vi föreslår i årets budgetmotion, 2023/24:2385 *Rädda välfärden - för ett tryggare Sverige* - ett investeringsstöd på 50 miljarder kronor under 10 år till lokal förnybar elproduktion. Energiomställningen måste ske fort och vindkraften är det bästa sättet att bygga ut förnybar energiproduktion.

Vänsterpartiet vill öka acceptansen för vindkraft genom att lagstifta om en produktionsbaserad ekonomisk ersättning som går till de lokalsamhällen där vindkraft byggs. Möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft bör avskaffas. Vänsterpartiet vill se en kraftig utbyggnad av både land- och havsbaserad vindkraft i hela landet. Men också verka för bättre förutsättningar till förnybar elproduktion på lokal nivå, inte minst genom riktade stöd för att offentliga byggnader ska få möjlighet att installera sol- och vindkraft.

I riksdagsmotionen 2022/23:1235 *Omställning till förnybar energiförsörjning* kan man med fördel läsa mer om Vänsterpartiets energipolitik.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 43 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 44

Motionen föreslår att Vänsterpartiet tydligt ska säga nej till kärnkraft och kräva att den avvecklas, detta samtidigt som partiet mer aktivt ska driva frågan om förnyelsebar elproduktion.

Sittande regering har tillsammans med Sverigedemokraterna hösten 2023 lagt fram dels en proposition 2023/24:19 *Ny kärnkraft i Sverige* – ett första steg, som ska göra det möjligt att bygga fler kärnkraftsreaktorer på fler platser i Sverige, dels en färdplan för ny kärnkraft i Sverige. I både Tidöavtal och regeringsförklaring slår regeringen och Sverigedemokraterna fast att energipolitiken ska vara teknikneutral,

trots det avsätter man 400 miljarder kronor i riktade kreditgarantier till kärnkraft samt ett snabbspår vid tillstånd. Dessutom ger man det statliga företaget Vattenfall direktiv att bygga nya reaktorer.

Vänsterpartiet vill avveckla kärnkraften. Det har varit gällande politik i decennier, och följaktligen röstade Vänsterpartiets riksdagsgrupp nej till regeringens proposition 2023/24:19 *Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg*. För Vänsterpartiet är kärnkraft inte svaret på ett hållbart och säkert energisystem. Det är inte bara en osäker energikälla, den är också dyr och försvårar omställningen till en förnybar energiproduktion. Det finns inte heller någon säker metod för slutförvaring av det radioaktiva avfallet. Vänsterpartiet vill avveckla kärnkraften och satsa på förnybar energiproduktion. Vårt mål står fast: Senast 2040 ska Sverige uppbära ett hundra procent förnybart energisystem där vindkraften tillsammans med vatten- och solkraft förser Sverige med energi.

Till skillnad från många andra länder är Sverige inte särskilt beroende av fossila energislag för att producera el. Det energislag som har störst möjlighet för snabb utbyggnad och med genomgående goda ekonomiska kalkyler är vindkraften. Såväl havsbaserad som landbaserad vindkraft har stor potential att bidra till klimatomställningen. Samtidigt som kärnkraften förutsätter allt större investeringar för att kunna fortsätta drivas, sjunker investeringskostnaderna för vindkraft och solkraft.

Vänsterpartiet har i åtskilliga politiska förslag – från partiprogram till motioner i Sveriges riksdag - drivit på för att Sverige måste värna sitt fossiloberoende och bygga ut den förnybara energiproduktionen för att klara klimatomställningen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 44 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 45

Motionen föreslår att Vänsterpartiet, lokalt i varje kommun, verkar för att solceller installeras på kommunala byggnader.

El från solceller är förnybar, fri från utsläpp av växthusgaser. Sverige behöver kraftigt utbyggd förnybar energiproduktion.

Vänsterpartiet har som mål att Sverige senast 2040 ska uppbära ett hundra procent förnybart energisystem, där vindkraften tillsammans med vatten- och solkraft förser Sverige med energi.

Vänsterpartiet verkar för bättre förutsättningar till förnybar elproduktion på lokal nivå, inte minst genom riktade stöd för att offentliga byggnader ska få möjlighet att installera sol- och vindkraft. För att underlätta för investeringar och minska kommuners och regioners risktagande vill Vänsterpartiet fortsätta med sin satsning på ett riktat stöd för investeringar i förnybar energiproduktion till offentliga byggnader. Stödet är avsett för investeringar i solel, solvärme och hel- eller delägd vindkraft och kan beviljas upp till 50 procent av investeringskostnaden. I riksdagsmotionen 2022/23:1235 *Omställning till förnybar energiförsörjning* kan man med fördel läsa mer om Vänsterpartiets energipolitik.

Partistyrelsen sympatiserar med motionens förslag att Vänsterpartiet lokalt i varje kommun ska verka för att solceller installeras på kommunala byggnader, och i linje med partiprogrammet, lägger förslag som tar oss ur fossilberoendet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 45 avslås

Svar till A 46

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska verka för att kommuner och markägare får ta del av intäkterna för producerad vindkraftsel i enlighet med tysk modell för att minska det lokala motståndet mot vindkraftsetablering.

Sverige behöver radikalt öka sin förnyelsebara elproduktion för att nå de gemensamt antagna klimatmålen; ge bättre förutsättningar för elektrifieringen av transportsektorn och möjliggöra industrins gröna omställning.

Vänsterpartiet vill öka acceptansen för vindkraft genom att lagstifta om en produktionsbaserad ekonomisk ersättning som går till de lokalsamhällen där vindkraft byggs. Möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft bör avskaffas. Vänsterpartiet vill se en kraftig utbyggnad av både land- och havsbaserad vindkraft i hela landet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 46 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 47

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska driva frågan om att staten skall äga och ha ansvaret för hela järnvägsnätet.

Svensk järnväg befinner sig i kris. Otaliga är larmen och rapporterna om bristerna i järnvägsunderhåll och kronisk kapacitetsbrist på spåren.

Vänsterpartiet vill återupprätta ordningen på spåren. Vi anser att det var ett stort misstag att avreglera underhåll och drift av svensk järnväg. För klimatets skull måste vi satsa mycket mer på tågen. Det ska vara bekvämt och smidigt att välja tåget och man ska kunna lita på att det går i tid. Vänsterpartiet driver på för ökade investeringar i nya järnvägar och förbättrat underhåll av banorna. Järnvägssystemet i Sverige är idag uppsplittrat på en mängd privata och statliga aktörer som är ute efter ekonomisk lönsamhet. Det har lett till minskat helhetsansvar och långsiktighet och bidragit till stora problemen i tågtrafiken. För att stoppa tågkaos med ofta förekommande förseningar vill vi istället skapa ett sammanhållet järnvägssystem för störst samhällsnytta.

Det ska gå att lita på att tågen kommer i tid. Därför behöver järnvägsunderhållet förstärkas och järnvägen återregleras. Det ökar utrymmet för SJ att bedriva trafik på sträckor som inte är lönsamma i sig men som är det i kombination med andra. Idag kan privata aktörer plocka russen ur kakan genom att bara köra riktigt lönsamma sträckor. Det gör det svårare att få bra tågförbindelser i andra delar av landet där det är mindre lönsamt. Möjligheten att resa klimatsmart och billigt ska vara i fokus, inte vinstmaximering. Transporter står för ungefär en tredjedel av klimatutsläppen i Sverige. Genom att fler resenärer och mer gods färdas på järnväg istället för på vägarna eller med flyg kan utsläppen minska. Därför måste de hållbara resealternativen göras ekonomiskt attraktiva för resenärer och företag. Samtidigt måste SJ få ett nytt uppdrag. Idag fungerar SJ i princip som vilket bolag som helst och har avkastningskrav till staten. Vänsterpartiet anser att avkastningskravet ska tas bort och att pengarna istället bör användas till förbättrad service och sänkta biljettpriser.

Vänsterpartiet vill se en ny organisation för svensk tågtrafik: Järnväg Sverige. Vi vill att staten tar tillbaka kontrollen över järnvägen. Förslaget innebär att helhetsansvaret för den svenska järnvägen samlas i en gemensam statlig organisation, det vill säga Järnväg Sverige. Järnväg Sverige ska äga och underhålla statens järnvägsinfrastruktur i egen regi samt sätta priser, ansvara för all bokning och ha fullt ansvar för

tågplaneringen. De olika tågoperatörerna kvarstår p.g.a. EU-krav men får verka i ett system där samhället har kontrollen och där järnvägens bästa kommer i första rummet, inte operatörernas. Med återtagen kontroll och ett samlat helhetsansvar får vi lägre priser och pålitliga tåg. Vinnare är resenärerna, klimatet och industrin.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 47 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 48

Motionen föreslår att Vänsterpartiet skall verka för en nationell inventering som ligger till grund för hur en utbyggnad av järnvägsnätet skall gå till.

Kapacitetsbristen på svensk järnväg är omvitnad, vilket dagligen drabbar både gods- och persontransporter på järnvägen. Regeringen och Sverigedemokraterna har i Tidöavtalet kommit överens om att prioritera arbetspendling och godstrafik – (man skriver: ”*Satsningar på järnvägen bör i första hand underlätta för arbetspendling och godstrafik*”) - och skrinlagt planerna på höghastighetsbanor. Detta samtidigt som svensk järnväg för längesedan slagit i taket för befintlig kapacitet på spåren. Branschen i stort, dvs både fackförbund och tåg företag/näringsliv vill att fler spår byggs; att spådrag för fler stambanor som kan härbärga snabba tåg tas nu. Med ny järnväg kan mer gods flyttas över från väg till järnväg, vilket är nödvändigt för att nå klimatmålen. Det bidrar också till att arbetspendlingen kan intensifieras och utökas. Näringsliv, handelskamrar, kommuner, regioner och många andra aktörer – inte minst Försvarsmakten - runt om i Sverige är samstämmiga i sin uppfattning att Sverige behöver ny järnväg. Statens planering av transportinfrastruktur styrs genom långsiktiga nationella planer som beslutas av regeringen. Planerna är 12-åriga och revideras vanligtvis en gång per mandatperiod. Den nu gällande nationella planen avser åren 2022–2033 och fastställdes i juni 2022. Trafikverkets inriktningsunderlag ligger till grund för regeringens infrastrukturproposition för perioden 2026–2037 och har i skrivande stund fått mycket kritik för att koncentrera sig för mycket på underhåll av järnvägen och för lite på utbyggnad av järnvägen.

Vänsterpartiet är en stark röst för, och förespråkare av, nya stambanor och fler tågsträckor och budgeterar åtskilliga miljarder mer än regeringen för att kunna bygga ut, bygga nytt, bygga klart järnväg- och järnvägssträckor runt om i Sverige. I riksdagsmotionerna 2023/24:2346 *En järnväg för framtiden* och 2022/23:1233 *Transporteffektivt och hållbart samhälle* kan man läsa mer om Vänsterpartiet politik för en sammanhållen och utbyggd järnväg. Likaså i budgetmotion 2023/24:2385 *Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige* samt i Vänsterpartiets ekonomisk-politiska plattform *Ny start för Sverige*. I Almedalen 2023 presenterade Vänsterpartiet förslaget Ta tillbaka kontrollen över svensk järnväg.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 48 anses besvarad

Svar till A 49

Motionen föreslår att Vänsterpartiet tillsätter en arbetsgrupp som utreder möjligheten till behovsanpassad taxa för kollektivtrafik.

Fler behöver åka kollektivt! Branschen själv har satt upp ett mål att senast 2030 ska 4 av 10 motoriserade resor vara kollektiva. Pandemin satte dock käppar i hjulet för kollektivt resande och fler tog bilen istället för att kliva på bussen eller tunnelbanan, men den negativa trenden börjar sakta att brytas och allt fler återkommer till kollektivtrafiken. Den trenden kan vi använda som en nystart för det kollektiva resandet. Det behöver bli billigare, bättre och mer tillgängligt.

Vänsterpartiet vill satsa mer på kollektivtrafiken så att den är billig (eller i avgränsade fall avgiftsfri) och fungerar bra i hela landet.

Kollektivtrafiken är ett effektivt och klimatsmart sätt att transportera sig. Huvudansvaret för kollektivtrafiken ligger idag hos regionerna, men Vänsterpartiet tycker att staten ska ta ett större ansvar för att öka resandet med kollektivtrafik. Biljettpriset har stor betydelse för att fler ska ställa bilen och istället välja att åka kollektivt. Genom att sänka taxorna i kollektivtrafiken skapas också ökade möjligheter för dem med låga inkomster att resa.

Vänsterpartiet vill se en modell som tar rygg på Tysklands populära, nya rikstäckande månadsbiljett. Sverige behöver en Sverigebiljett. Det ska vara en taxa för vuxna och arbetspendlare, en annan, lägre för pensionärer, barn och unga. Det ska vara enkelt och billigt och man ska kunna resa obegränsat i all kollektivtrafik i hela landet. Målet är att fler ska ställa bilen. En Sverigebiljett skulle locka fler resenärer och vara en omistlig del av klimatomställningen. I Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 avsatte vi 10 miljarder per år 2024-2026 för att göra det möjligt.

I stället för en mängd olika regionala system med dithörande olika taxor skulle vi få ett kort som skulle fungera likadant i hela landet. Den på tillfälligt besök i valfri stad skulle inte behöva ladda ned nya appar eller läsa in sig på den nya regionens biljettsystem, utan bara enkelt fortsätta sin resa med sin Sverigebiljett.

Flera saker måste göras samtidigt för att öka andelen resor med kollektivtrafik och minska bilismen i våra städer. Exempelvis måste samhällsplaneringen ge mer utrymme för kollektivtrafik och tillgången till kollektivtrafik måste öka. För att fler ska kunna klara sig utan bilen behöver kollektivtrafiken utvecklas, byggas ut och anpassas så att den kan tillgodose transportbehoven både i städer och i landsbygderna. Därför behöver lösningarna se olika ut på olika håll i landet. Där det är glesare bebyggt vill vi gärna se mer beställningsstyrd kollektivtrafik.

Vår vision för framtiden är en utbyggd, tillgänglig kollektivtrafik som fungerar för alla oavsett plånbokens storlek, funktionsvariation eller bostadsort. Möjligheten att resa billigt och klimatsmart ska vara i fokus, inte företagets vinstmaximering. Därför vill vi i första hand driva kollektivtrafiken i egen regi.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 49 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 50

Motionen föreslår att Vänsterpartiet på nationell nivå arbetar för att utländska transportfordon ska märkas med transpondrar vid inresa till Sverige. Detta för att göra det lättare att övervaka att cabotageregler åtföljs och att vägskatt inbetalas efter den tid transportfordonet befunnit sig i Sverige.

Arbetslivskriminaliteten i Sverige är omfattande. Transportbranschen är särskilt drabbad. Många är larmen och rapporterna om usla arbetsvillkor och låga, svarta löner. Arbetstagare riskerar ofta osäkra arbetsvillkor, lägre löner och andra allvarliga kränkningar av sina rättigheter. Företagare som följer reglerna riskerar att konkurreras ut av oseriösa aktörer, inte sällan med koppling till organiserad brottslighet.

Cabotagetrafik betyder att en godstransport utförs av en operatör som tillfälligt är i landet. Den regleras genom direktiv från EU och innebär att en utländsk bil får genomföra tre transporter under sju dagar innan den måste lämna landet. Studier visar dock att fusket med cabotagetransporter är omfattande och att hundratals fordon sällan eller aldrig lämnar landet.

Regelefterlevnaden är låg och resurserna för att kontrollera den är otillräckliga, vilket Vänsterpartiet uppmärksammar i riksdagsmotionen 2022/23:84 *Förbättrade arbetsvillkor i yrkestrafiken*. I den motionen uppmärksammar Vänsterpartiet Danmark som ett föregångsland på området. Genom initiativ från det danska fackförbundet 3F Transport och arbetsgivarna införde Danmark under 2019 och 2020 nya och striktare regler och regeltillämpning för rättvisa transporter och en rättvisare arbetsmarknad.

Partistyrelsen tar med sig förslaget om transpondrar i det fortsatta arbetet mot arbetslivskriminalitet inom transportbranschen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 50 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 51

Motionen föreslår att Sveaskog, Fastighetsverket samt Fortifikationsverket skyddar all skog i sin ägo från framtida avverkning. Dessa ska skyddas och restaureras så att Sverige når de internationella miljömålen att skydda 30% av landarealen i ekologiskt representativa naturtyper som är av stort värde för biologisk mångfald.

EU har beslutat att 30 procent av EU:s yta ska vara skyddad natur till 2030. Sverige har även nationella miljömål för att öka takten i skydd av skog. Takten för skogsskydd och restauration behöver öka genom åtgärder som åstadkommer ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden för den biologiska mångfalden. Kalhyggesbruket, eller trakthyggesbruket som det även kallas, är den helt dominerade skogsbruksmetoden i Sverige och har en negativ påverkan på många skogsarters livsmiljöer. Trakthyggesbruket har även påverkan på klimat, rekreation, rennäring och naturturism. Statligt ägda Sveaskog AB är landets största skogsägare. Staten äger även 3% av skogsmarken genom Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket och Naturvårdsverket.

Vänsterpartiet har i riksdagsmotion Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet 2022/23:1246 föreslagit en rad åtgärder för att hållbart nyttja vår skogsråvara så att vi kan möta såväl klimatkrisen som utarmningen av den biologiska mångfalden. I motionen föreslår vi åtgärder för att fasa ut kalhyggesbruket och stärka skyddet och miljöhänsynen inom hela skogsbruket. Det föreslås även i motionen att det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett bolag. Det nya skogsbolaget bör ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen, använda alternativa brukningsmetoder eller bistå med ersättningsmark till markägare som skyddar skog för biologisk mångfald eller andra unika värden. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. All statligt ägd skog bör därför samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål.

I riksdagen har Vänsterpartiet i skriftlig fråga 2022/23:465 uppmärksammat det bristande skogsskyddet hos Statens fastighetsverk.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att kalhyggesbruket inte är hållbart. Vi delar även ståndpunkten att våra gemensamt ägda statliga skogar måste förvaltas med fokus på det allmännas bästa och säkerställande av att skog skyddas och restaureras i linje med nationella mål och internationella åtaganden för biologisk mångfald och klimat. Vi anser dock inte att all statlig skog behöver skyddas från att avverkas. Vi anser att alternativa brukningsmetoder som kalhyggesfritt skogsbruk bör fasa ut kalhyggesbruket på de arealer som är lämpliga att bedriva skogsbruk på. Att öka inslaget av kalhyggesfritt skogsbruk där i stället särskilt utvalda träd eller mindre grupper av träd avverkas kan ge vinster även för den biologiska mångfalden och klimatet samt stärka skogens sociala värden.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 51 avslås

Svar till A 52

Motionen föreslår att Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen får i uppdrag att identifiera privatägd och bolagsägd skog med höga naturvärden. Genom förhandlingar kan sedan skyddsvärda skogar köpas loss eller bytas med marker från våra statliga virkesåkrar med lägre naturvärden som ska gå till skogsägaren om hen vill. De stora skogsägarna och skogsbolagen måste ta ett större ansvar och skydda mer skog frivilligt, minst 10% och på så sätt dra sitt strå till stacken för att leva upp till de 30% som internationella miljömålen bygger på. På detta sätt kan vi enligt motionens förslag ge skog med höga naturvärden ett långsiktigt skydd.

EU har beslutat att 30 procent av EU:s yta ska vara skyddad natur till 2030. Sverige har även nationella miljömål för att öka takten i skydd av skog. Takten för skogsskydd och restauration behöver öka genom åtgärder som åstadkommer ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden för den biologiska mångfalden. Enligt Naturvårdsverket är 8,9 procent av Sveriges skogsmark formellt skyddad. Skydd genom frivilliga avsättningar från skogsägarna uppgår till 4,9 procent av totala arealen skogsmark enligt SCB.

Vänsterpartiet har i riksdagsmotion Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet 2022/23:1246 föreslagit en rad åtgärder för att stärka miljöhänsynen i skogsbruket och bevara skogar med höga naturvärden. Vi föreslår bl.a. att Sverige bör anta en målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas i ekologiskt sammanhängande nätverk med avseende på naturtyp och geografisk utbredning. Vidare föreslås i motionen att det skyndsamt bör tas fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden. Motionen tar också upp bristerna med det nuvarande frivilliga skyddet, de s.k. frivilliga avsättningarna. Det saknas idag statlig kontroll över kvalitet och långsiktighet, och dokumentation saknas över många av de områden som anses frivilligt skyddade. Vänsterpartiet föreslår därför i motionen att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvärdessynpunkt.

Nyckelbiotoper är skogsområden som har mycket höga naturvärden. Storleken kan variera från några enskilda träd till ett helt skogsområde som är skyddsvärt för växter och djur och som missgynnas av skogsbruket. I riksdagsmotion Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet 2022/23:1246 föreslår vi att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att återuppta en landsomfattande utökad nyckelbiotopsinventering. I Vänsterpartiets riksdagsmotion Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur 2023/24:2332 föreslog vi 2,7 miljarder kronor i ökade anslag jämfört med regeringen till 2024 för att skydda natur, där merparten av anslaget går till att skydda större skogsområden. Vänsterpartiet föreslår i riksdagsmotion Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 2023/24:2331 även ytterligare 1,3 miljarder i ökade anslag för samma år för att skydda mindre skogsområden samt 50 miljoner kronor till Skogsstyrelsen för att stärka kunskapen om våra kvarvarande skyddsvärda skogar så att dessa kan identifieras och registreras. För att ytterligare stärka finansieringen för att skydda skog i nödvändig utsträckning har vi i riksdagsmotion Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet 2022/23:1246 föreslagit att man bör utreda förutsättningar för att inrätta en naturvårdsavgift där stora skogsägare bidrar till att ökade arealer kan skyddas formellt och fler mindre skogsägare kan få bättre möjligheter till ersättning när skog skyddas.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att skog med höga naturvärden måste identifieras och skyddas långsiktigt för att Sverige ska leva upp till åtaganden att skydda 30 procent av skogsmarken. Statliga skogar bör även nyttjas för utbytesmark i detta syfte. Vi delar även uppfattningen att stora skogsägare och skogsbolag i högre utsträckning bör bidra till att målet nås. Det är även av stor vikt att säkerställa finansiering så att små skogsägare som bidrar till samhällsnytta när skog skyddas får ersättning. När det gäller det frivilliga skyddet av skog genom s.k. frivilliga avsättningar finns för närvarande brister i kvalitetssäkring som behöver åtgärdas för att dessa områden ska kunna räknas in i 30-procentmålet. Partistyrelsen anser att frivilligt skydd av skog fortsatt bör vara en viktig del i måluppfyllnad men att kvaliteten och långsiktigheten i dessa områden tydligare behöver säkerställas för naturvärden. Fortsatt offentlig finansiering till formellt skydd av skog i kombination av medfinansiering från en näringsbaserad naturvårdsavgift anser vi fortsatt bör vara basen för att nå 30-procentmålet. Hur stor andel som de stora skogsägarna och skogsbolagen frivilligt bör åläggas att bidra till anser vi inte i nuläget bör fastställas i en exakt mininivå då det är beroende av vilka andra åtgärder som genomförs för att nå 30-procentmålet. Vilken strategi och vilka etappmål och åtgärder som behövs för att uppnå Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald bereds därutöver för närvarande i Miljömålsberedningen där Vänsterpartiet ingår tillsammans med representanter från övriga riksdagspartier. Partistyrelsen anser av dessa anledningar inte att Vänsterpartiet bör fastställa att stora skogsägare och skogsbolag ska skydda minst 10 procent av sitt skogsinnehav frivilligt.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 52 avslås

Svar till A 53

Motionen föreslår att Vänsterpartiet aktivt verkar för att Skogsstyrelsen som tillsyningsmyndighet ska ges ett ökat mandat och befogenhet att kraftigt minska kalhuggning.

Vänsterpartiet har i riksdagsmotion Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet 2022/23:1246 föreslagit en rad åtgärder för att stärka miljöhänsynen i skogsbruket och minska kalhuggningen genom starkare reglering. I motionen föreslås bl.a. att det bör införas tydlig arealbegränsning för kalhyggenas storlek inom skogsbruket samt lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft. I riksdagsmotion Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 2023/24:2331 föreslår Vänsterpartiet att Skogsstyrelsen får ökat anslag för att stärka tillsynen och i ökad utsträckning även kunna bedriva fysisk (ej digital) tillsyn vid avverkningsanmälningar.

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att kalhuggning i det svenska skogsbruket behöver minska. Vänsterpartiet verkar sedan många år för att en stärkt lagstiftning och reglering inom det svenska skogsbruket för att stärka miljöhänsynen och minska kalhuggningen. Med en stärkt reglering skulle Skogsstyrelsen ges mandat och befogenhet att bidra till minskad kalhuggningen och ökad miljöhänsynen i skogsbruket genom tillsynen. För att stärka tillsynen vid avverkningsanmälningar har Vänsterpartiet även föreslagit ökat anslag till Skogsstyrelsen för detta syfte.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 53 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 54

I motionen föreslås att Vänsterpartiet aktivt ska arbeta för förändringar i lagstiftningen kring gruvdrift så att den tydligare sätter miljön och människorna före gruvindustrins vinstintresse. Motionen föreslår också att Vänsterpartiet ska verka för att återbruk och återvinning ska gynnas framför brytning av nya.

Gruvindustrins verksamhet är ett ingrepp på miljön och ekologin i sitt närområde, men ingreppet är också nödvändigt för att Sverige ska kunna ta ansvar för klimatförändringarna, där lösningen kommer att kräva mineraler bland annat för elektrifieringen. En modernisering av det svenska samhället, där vi möter de miljö- och klimatutmaningar vi står inför, måste innebära att gruvnäringen utvecklas i samklang med övriga delar av samhället. I en värld där tillgången på råvaror blir allt knappare och miljöutmaningarna allt större blir innovationer och produkter med högre förädlingsvärde, lägre resursförbrukning och med möjlighet att behålla inom det cirkulära systemet allt viktigare, därför är återvinning och återbruk centralt.

Vänsterpartiet har förespråkat att kraven på att öppna gruva i Sverige är och ska vara högt ställda och att gruvnäringen i dag ska ta ett större ansvar för ekologi och biologi vid gruvdriften. Det är dock viktigt att vid beslut även väga in de socioekonomiska möjligheter som en gruva innebär. Genom nya gruvetableringar skapas framtidstro i regioner som tidigare drabbats av hög arbetslöshet och utflyttning. Samtidigt har gruvbrytning stor påverkan på miljö och omgivning. Mot nya exploateringar står många gånger andra intressen som måste tas på allvar. Detta innebär också att höga krav måste ställas på tillståndsgivande myndigheter.

Vänsterpartiet har, i motioner och förslag i riksdagen, till exempel lyft att Bergsstaten inte ska kunna bevilja undersökningstillstånd, dvs. tillstånd för att prospektera mineral för att i framtiden eventuellt kunna bryta, i kärnområden för renskötsel och dessutom ska fastighetsägare och innehavare av särskild rätt som berörs av ansökan om undersökningstillstånd, t.ex. berörd sameby, alltid ges rätt att yttra sig över ansökan. Vi har också krävt att rätten att bryta malm i en fyndighet, s.k. bearbetningskoncession, endast ska ges om ekonomisk lönsamhet är möjlig när hela miljökostnaden, inklusive kostnader för efterbehandling, inkluderas.

Vänsterpartiet har även lyft i motioner till riksdagen att regeringen bör utreda möjligheten till stödstrukturer till gruvindustrin för återbruk och återvinning.

Med det sagt menar partistyrelsen att behovet av att ställa om till ett hållbart samhälle kommer att kräva nya ämnen och material och Sverige har med sin gruvindustri goda chanser att gå före, inte minst vad gäller ny teknik för energilagring. En ökad batterianvändning kommer att bli nödvändig, inte minst när trafik och transporter behöver ersätta fossila bränslen med hållbara alternativ, och då krävs det mineraler. Samtidigt måste produktion av till exempel batterier, liksom produktion av drivmedel, ske socialt och miljömässigt hållbart. Idag importeras många av de så kallade kritiska mineralerna från andra länder där gruvbrytningen inte tar hänsyn till miljö, klimat eller mänskliga rättigheter. Vi har i riksdagsmotioner krävt åtgärder för att förhindra importen av batterimetaller som inte är hållbart framtagna. Detta krav innebär också att vi behöver ta ansvar för vår egen mineralkonsumtion. Det är inte lätt att förutse hur mycket mineraler som kommer att behövas och partistyrelsen menar därför att vi måste verka både för en stark återbruk- och återvinningspolitik men också för en hållbar gruvpolitik. Partistyrelsen kan således konstatera att Vänsterpartiet redan driver de frågor som föreslås i motionen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 54 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 55

Motionen föreslår att partistyrelsen ges i uppdrag att under en kommande mandatperioden ta initiativ till en statlig utredning som utreder förutsättningarna för att i lagstiftningen erkänna naturens rättigheter.

Vänsterpartiet har i riksdagsmotionen Ekocid 2023/24:105 föreslagit att Sverige inom FN och EU bör verka för att uppdatera det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen (ekocid) genom att inkludera ekocid i Romstadgan. Genom att göra ekocid till ett brott i enlighet med den s.k. Romstadgan skulle brott mot miljön få liknande status som krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten och kunna lagföras vid Internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC).

Partistyrelsen delar motionens uppfattning att rättskyddet för miljö och natur behöver stärkas. Vi anser att Vänsterpartiet fortsatt bör verka för att det rättsliga skyddet stärks på global nivå, istället för på nationell nivå som motionen föreslår. Behoven av att skydda miljön rättsligt har globalt ökat med åren. Fallen är tyvärr många av storskaliga ingrepp på miljön som skadat ekosystem och livsmiljöer för oöverskådlig tid. Gruvbolag, skogsskövlare, fossila energibolag och andra exploatörer kommer lätt undan och ofta har brott mot naturen koppling och effekter på flera länder. Kvar blir en förstörd miljö och omfattande kostnader som får bäras av hela samhället. Särskilt stor betydelse skulle en internationell lag om ekocid få för fattiga länder med svag miljölagstiftning som drabbas hårdast av de omfattande miljöbrotten. Partistyrelsen anser att frågan är bättre att driva på internationell nivå än genom en statlig utredning på nationell nivå.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 55 avslås

Svar till A 56, A 57

Motion A 56 föreslår att Vänsterpartiet utformar en aktiv politik som gör det möjligt för fler unga människor att bli jordbrukare inom både odling och djurhållning och som samtidigt gör att små och medelstora jordbruk ska gynnas på olika sätt framför jordbruk som köper upp mindre gårdar. Motion A 57 föreslår att Vänsterpartiet skall driva en jordbrukspolitik som skall gynna framväxten av ett jordbruk som producerar tillräckligt med mat och minimerar miljöbelastningar och maximerar miljönyttor.

Största delen av EU:s jordbruksbudget går till arealbaserat inkomststöd. Nuvarande regelverk och ekonomiskt stöd inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik gynnar därmed lantbruk med stora arealer och industriell produktion. Det innebär att alltför många små och medelstora lantbruk får svårare att klara sig.

Vänsterpartiet har under lång tid verkat för en förändring av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Vi verkar för att stödet i högre utsträckning ska gå till klimat- och miljönytta istället för arealstöd, vilket även skulle gynna små och medelstora lantbruk. Vänsterpartiet anser att det på sikt mest hållbara är att Sverige utformar sin egen nationella jordbrukspolitik. På nationell nivå har Vänsterpartiet i riksdagsmotion Hållbart och stärkt jordbruk 2019/20:1619 föreslagit åtgärder för att stärka Sveriges självförsörjningsförmåga på livsmedel och uppnå ett mer hållbart jordbruk. I motionen föreslås bl.a. nationell målsättning för att bevara bördig åkermark och ökade ambitioner för att minska kemiska bekämpningsmedel och stärka ekologisk produktion. I riksdagsmotion Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 2023/24:2331 föreslår Vänsterpartiet ökat nationellt stöd för ett mer hållbart jordbruk för klimatet och miljön med över en miljard kronor jämfört med regeringen för 2024. Det ökade stödet omfattar både odling och djurhållning och innefattar ökat stöd för ekologisk odling, växtbaserade livsmedel och fossiloberoende jordbruk.

Partistyrelsen delar motionernas bedömning att EU:s nuvarande jordbrukspolitik inte är hållbar. Vänsterpartiet avser under kommande mandatperiod i EU när regelverket för 2028–2034 beslutas inom EU:s jordbrukspolitik att fortsatt verka för ett mer hållbart jordbruksstöd som inte fokuserar på det industriella jordbruket och stora egendomar. Sverige behöver även genom ökade nationella åtgärder och ekonomiskt stöd stärka den nationella självförsörjningen av livsmedel och bidra ett mer hållbart jordbruk. En sådan inriktning förutsätter en stärkt lokal livsmedelsförsörjning som främjar små- och medelstora jordbruk och stärkt attraktionskraft även för yngre lantbrukare.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 56 och A 57 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 58

Motionen föreslår att partiet ska verka för att det inom all offentlig verksamhet på statlig, regional och kommunal nivå ska vara möjligt för personal och brukare av verksamheten att följa en vegetabilisk (vegansk) kosthållning.

Vänsterpartiet anser att det finns stora samhällsvinster med att verka för en minskad köttkonsumtion och att det krävs politiska beslut för att understödja en mer växtbaserad kost och minskad konsumtion av animalieprodukter. I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24:59 med anledning av regeringens klimatpolitiska handlingsplan - hela vägen till nettonoll föreslås bl.a. mål om att köttkonsumtionen ska minska med 25 procent till 2030 samt att regeringen bör verka för att kommuner ska uppmuntra till vegetarisk kost, exempelvis genom att införa konceptet vegonorm och/eller vegetariska dagar. Vänsterpartiet föreslog 2018 miljardsatsning på skolmatslyft genom statligt ekonomiskt stöd till kommunerna för riktiga tillagningskök samt stöd för godare och mer näringsriktig mat samtidigt som vi minskar dess påverkan på klimat och miljö.

Partistyrelsen anser att staten aktivt bör verka för att stödja en mer växtbaserad kost. Mat med mycket grönsaker, rotfrukter, baljväxter och fullkorn är bra för hälsa, miljö och klimatet. Idag finns inget förbud för att myndigheter eller andra offentliga verksamheter ska möjliggöra helvegetarisk kosthållning där så kan vara aktuellt. På regional och kommunal nivå har man suveränitet att själva bestämma över maten till personal och brukare. Vi anser att denna suveränitet fortsatt bör värnas och att Vänsterpartiets förslag på åtgärder även fortsättningsvis bör vara inriktade på statliga åtgärder som stödjer kommuner och regioner för en mer hållbar konsumtion och produktion av livsmedel som inbegriper även minskad köttkonsumtion och ökad konsumtion av växtbaserad mat. Partistyrelsen föreslår därför att motionen avslås.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 58 avslås

Svar till A 59

Motionen föreslår att Vänsterpartiets partistyrelse under den kommande kongressperioden verkar för förbud mot energislukande privata anläggningar i plan- och bygglagen, korta flygresor och privatjet.

Det är utan tvivel så att klimatkrisen är akut och att stora, strukturella förändringar krävs så väl nationellt som internationellt för att uppnå gemensamt antagna klimatmål. Koldioxidutsläppen måste ner och lagstiftning är en viktig komponent i detta arbete.

Med det sagt anser Vänsterpartiet att det är bättre att verka för styrmedel och incitament som gynnar energieffektivitet och energibesparing i plan- och bygglagen, PBL, än att införa ett förbud. Vad gäller förbud för korta flygresor och privatjet, behöver vi först se till att svensk järnväg - och övrig kollektivtrafik - fungerar och levererar oavsett vilken landsände vi befinner oss i, vilket tyvärr inte är fallet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 59 avslås

Svar till A 60

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ställer sig bakom de krav och förslag som formulerats av Allians för rättvis klimatomställning (ARK) i "Appell från civilsamhället till Sveriges politiska företrädare" daterad november 2022, och därmed antar ARK:s uppmaning till riksdagens partier att verka för en rättvis omställning.

Allians för rättvis klimatomställning (ARK) är partipolitiskt obunden organisation som samlar organisationer från civilsamhället för en rättvis klimatomställning. ARK presenterar i sin appell 7 övergripande krav med mer konkreta förslag till riksdag och regering för en rättvis klimatomställning.

Vänsterpartiets utgångspunkt i klimatomställningen är att den måste utformas rättvist. I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24:59 med anledning av Regeringens klimatpolitiska handlingsplan - hela vägen till nettonoll föreslår vi ett stort antal åtgärder för rättvis och snabb klimatomställning som omfattar hela samhället i närtid.

Partistyrelsen ställer sig helt bakom de 7 övergripande kraven i ARK:s appell. De konkreta förslagen är i de flesta fall helt i överensstämmelse med Vänsterpartiets förda klimatpolitik. Partistyrelsen aser att Vänsterpartiet fortsatt bör verka för att stärka kommuner och regioners möjligheter att minska utsläppen både genom ökad statlig medfinansiering för investeringar och statligt stöd för andra utsläppsminskande åtgärder. Självbekämpningsrätten för kommuner och regioner bör värnas och de bör själva ha kvar suveränitet att besluta om nivå och mål för att minska utsläppen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att Vänsterpartiet instämmer med kraven i ARK:s appell samtidigt som det kommunala självstyret värnas.

att motion A 60 därmed anses besvarad

Svar till A 61

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska arbeta för att en lag antas senast 2025 som förbjuder tomgångskörning med fossildrivna fordon i hela Sverige.

Enligt regler i miljöbalken får du endast stå stilla med ditt motordrivna fordon med motorn igång på tomgångskörning i högst 1 minut. Du kan straffas med böter om du kör på tomgångskörning över dessa 60 sekunder. Det är polismyndigheten som bedriver tillsyn och utfärdar eventuella böter. Undantag finns för uttryckningsfordon, aktuell situation etcetera.

I de flesta kommuner är det förbjudet med tomgångskörning över minuten. Det är kommunfullmäktige i respektive kommun som bestämmer var gränsen ska gå.

Det är naturligtvis bra om den enskilde individen och medborgaren håller sig ifrån tomgångskörning, men Vänsterpartiet ser det som en fråga för förtroendevalda att driva politiskt i den kommun man är verksam. Lokala föreskrifter och regler, i enlighet med det utrymme miljöbalken lämnar öppet för, bör fortsatt gälla.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 61 avslås

Svar till A 62

Motionen föreslår att vi noggrant med livscykelanalyser måste verka för att synliggöra de verkliga utsläppen av växthusgaser från alla energislag även från bioenergi.

Bioenergi framställs av biomassa, som till exempel växter och träd. Bioenergin kan användas för uppvärmning, elproduktion och inom vissa processer inom industrin. Biobränslen som används i fordon kallas oftast biodrivmedel.

Koldioxidutsläpp från bioenergi benämns biogen koldioxid och redovisas som nollutsläpp i energisektorn på grund av att dessa utsläpp ingår i klimatstatistiken för skogs- och markanvändningssektorn (LULUCF) i det land där biomassan har producerats.

Livscykelanalys (LCA) är ett verktyg för att bedöma miljöpåverkan från en produkts hela livscykel.

Vänsterpartiet ser positivt på att bioenergi kan användas för att begränsa klimatförändringarna. Men då även bioenergi har påverkan på klimat, miljö och indirekt markpåverkan verkar Vänsterpartiet för en mer hållbar produktion samt åtgärder som synliggör även de biogena utsläppen och som minskar behov av att nyttja biomassa. I Vänsterpartiets riksdagsmotion Klimatkrisen 2021/22:3277 konstateras att även om begränsad förbränning av biomassa kan vara motiverat och lämpligt ur hållbarhetssynpunkt så ökar även dessa s.k. biogena utsläpp, precis som fossila utsläpp, koldioxidhalten i atmosfären. Det är därför viktigt att både fossila och biogena utsläpp begränsas i så hög utsträckning som möjligt. I motionen föreslås därför att regeringen bör ges i uppdrag att tydligare redovisa även de biogena utsläppen i Sverige. I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24: 2758 med anledning av regeringens proposition Sänkning av reduktionsplikten för bensin och diesel föreslås att regeringen bör återkomma med förslag på handlingsplan för en hållbar produktion av nationellt producerade biodrivmedel och fossilfria elektrobränslen.

Partistyrelsen delar motionens bedömning att det är nödvändigt för klimatet att tydligare synliggöra och analysera utsläppen av växthusgaser i ett livscykelperspektiv för samtliga energislag, inklusive bioenergi. Det stärker klimatnyttan och minskar miljöpåverkan och är i linje med den politik Vänsterpartiet driver och fortsatt avser driva.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 62 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 63

Motionen föreslår att Vänsterpartiets politik ska vara att vi måste minska konsumtionen och behovet av energi för att rädda vår planet från klimatkatastrof. Det räcker inte med att enbart ersätta fossil energi med förnybar energi.

I Vänsterpartiets riksdagsmotion 2023/24:59 med anledning av Regeringens klimatpolitiska handlingsplan - hela vägen till nettonoll föreslås åtgärder för att minska konsumtionens påverkan på klimat och miljö samt förslag för ökad energieffektivisering och energibesparing. Vänsterpartiet föreslår i riksdagsmotionen Cirkulär ekonomi 2023/23:438 ytterligare åtgärder för effektivare resursanvändning i produktions- och konsumtionsledet. Förutom en rad åtgärder för att öka producentansvaret föreslås att Sverige bör anta mål om minst 75 procents minskning av materialfotavtrycket i Sverige till 2050. Materialfotavtrycket är ett mått på hur mycket råvaror som förbrukas i hela produktionskedjan till följd av den svenska konsumtionen.

Partistyrelsen delar motionens bedömning att ekosystemens funktion för klimatet måste värnas och att återvinning av metaller och andra råvaror måste öka. Det är i linje med Vänsterpartiets förda politik. Vi delar även uppfattningen att det inte är tillräckligt för klimatet att enbart producera mer förnybar energi utan att det även krävs åtgärder för ett mer energieffektivt och transporteffektivt samhälle. Partistyrelsen anser dock att Vänsterpartiet fortsatt ska verka för att minska konsumtionens klimat- och miljöpåverkan istället för att generellt verka för minskad konsumtion som föreslås i motionen. Detta då det finns olika typer av konsumtion, som t.ex. hushållskonsumtion och offentlig konsumtion. Det är även av avgörande betydelse för en rättvis klimatomställning att verka för en politik som säkerställer att de med höga inkomster genomför de största förändringarna för att minska sin klimatpåverkan från hushållskonsumtionen. De rikaste i Sverige bidrar oproportionerligt mycket till de konsumtionsbaserade utsläppen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 63 avslås

Svar till A 64, A 65, A 66, A 67

I motion A 64 föreslås att Vänsterpartiet i riksdagen motionerar om sex timmars arbetsdag med bibehållen lön för hela landet och alla löntagare i Sverige. I motion A 65 föreslås att Vänsterpartiet tillsammans inleder en kampanj för att få största möjliga stöd för reformen i övriga arbetarrörelsen och bland folket. I motion A 66 föreslås att Vänsterpartiet verkar för att införa sex timmars arbetsdag. I motion A 67 föreslås att Vänsterpartiet aktivt skall driva frågan om att införa 6-timmars arbetsdag som norm för alla arbetstagare.

Vänsterpartiet driver sedan länge kravet på en generell lagstadgad arbetstidsförkortning – sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Vänsterpartiet har tagit fram en strategi för hur reformen ska genomföras, lägger årligen fram riksdagsmotioner i ämnet och har därtill föreslagit en nationell satsning som innebär att staten avsätter medel för att införa sex timmars arbetsdag med bibehållen lön på ett arbetsställe i varje kommun och region i Sverige (se riksdagsmotionerna 2023/24:77 och 2019/20:2915). Vänsterpartiet verkar således redan idag för införandet av sex timmars arbetsdag.

Vänsterpartiet vill ha ett mänskligt och rättvist samhälle där människor har reella möjligheter att utvecklas och leva berikande liv. Vi vill ha en hållbar arbetsmarknad där människor orkar jobba till pensionsåldern utan att slitas ut i förtid. Vi vill ha bättre förutsättningar för par att leva jämställt och ensamstående att få ihop sin vardag. Kortare arbetstid – en generell arbetstidsförkortning – vore ett avgörande steg i en sådan progressiv och frihetsvidgande utveckling.

En arbetstidsförkortning kan se ut på flera sätt och beroende på bransch och verksamhet kan flera olika modeller vara aktuella. Det kan till exempel vara 6 timmars arbetsdag, 30 timmarsarbetsvecka eller 4 dagars arbetsvecka.

Eftersom Vänsterpartiet varit ensamt om att driva kravet på en generell lagstadgad arbetstidsförkortning under decennier har det begränsat vår möjlighet att bilda opinion och samla stöd för reformen. Under de senaste åren har flera fackförbund, däribland Kommunal, fattat beslut om att verka för en arbetstidsförkortning med bibehållen lön. Nyligen har även Socialdemokraterna öppnat för att se över frågan. Därtill finns idag en större debatt i samhället om behovet av en generell arbetstidsförkortning.

Förutsättningarna för att inleda en kampanj och vinna ett brett folkligt stöd är således goda men kräver stora resurser. Givet partiets begränsade resurser anser partistyrelsen att det bör vara upp till partistyrelsen att besluta om och i så fall när en sådan kampanj ska inledas.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 64, A 66, A 67 anses besvarade

att motion A 65 avslås

Svar till A 68

I motion A 68 föreslås att Vänsterpartiet arbetar och verkar för att fackföreningarna själva förfogar över den förtroendevaldes fackliga tid utan arbetsgivarnas inblandning samt för ett förtydligande i Lagen (1974:358).

Lag (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen (Förtroendemannalagen, FML) reglerar vilka rättigheter man har som förtroendevald i en facklig organisation. En av lagens viktiga grundregler är att den fackliga verksamheten ska skyddas och underlättas. En fackligt förtroendevald får inte hindras att arbeta fackligt av arbetsgivaren. Den bestämmelsen ska hindra arbetsgivaren från att trakassera den fackligt förtroendevalde eller att på något annat sätt försvåra det fackliga arbetet på arbetsplatsen. En av de viktigaste rättigheterna enligt lagen är att den fackligt förtroendevalde har rätt till den ledighet från arbetet som fordras för att fullgöra det fackliga uppdraget.

Förtroendemannalagens paragrafer som reglerar rätten till ledighet för fackligt arbete vilar på två typer av ledigheter. Dels betald ledighet (för fackliga uppdrag som avser förhållanden mellan den fackliga organisationen och arbetsgivaren/på arbetsplatsen), dels obetald ledighet (fackliga uppdrag som ligger utanför den direkta partsrelationen, exempelvis deltagande i en fackavdelnings valrörelseaktiviteter, kassörsuppdrag m.m.).

För det fackliga arbete som handlar om förhållanden på den aktuella arbetsplatsen är utgångspunkten att förtroendevalda ha rätt till den tid som krävs för uppdraget. Arbetsgivaren har heller ingen lagreglerad rätt att få veta exakt vad det är för arbete som ska utföras (det kan exempelvis handla om känsliga uppgifter, såsom att förbereda förhandlingar i individuella ärenden). I de fall där arbetsgivare kräver dokumentation, eller utsätter förtroendevalda för orimliga ifrågasättanden eller press, förfogar den fackliga organisationen dessutom över s.k. fackligt tolkningsföreträde. När sådant läggs är det den fackliga organisationens bedömning, och inte arbetsgivarens, som blir gällande, vilket i praktiken betyder att en arbetsgivare åläggs skyldighet att bevilja den ansökta ledigheten (och stå för lön i det fall det fackliga uppdraget har med partsförhållandet att göra). Den arbetsgivare som vill tvista om detta, för att i efterhand få rätt, kan göra så och i förlängningen få sin sak prövad i Arbetsdomstolen (AD). Tolkningsföreträdet är dock ett starkt redskap för att få den fackliga tid man har rätt till, om det vittnar ett antal AD-domar.

Partistyrelsen är medveten om att fackliga organisationer använder tolkningsföreträdet i olika utsträckning, och att det på olika håll finns en försiktighet i användandet som har sin grund i att fackliga organisationer räds tvister som kan leda till praxis-förändringar. Huruvida den rädslan är befogad, och hur och när man väljer att tillämpa tolkningsföreträdet eller ej, är en diskussion som kan vara påkallad att föra bland medlemmarna i den fackliga organisationen. Särskilt vid upprepade försök från arbetsgivarna att begränsa och avslå fackliga ledigheter behöver den fackliga organisationen vinnlägga sig om att de förtroendevalda kan utföra sina uppdrag – vilket är grundläggande för att fackföreningen ska kunna tillvarata sina medlemmars intressen.

Att, som föreslås i motionen, verka för skärpt lagstiftning kan vara ett alternativ för att stärka den fackliga förhandlingspositionen. Det är dock förenat med en risk: Även om syftet är gott skulle det potentiellt öppna upp för andra krafters påverkan, och det finns starka intressen som skulle försöka ta tillfället i akt för att snäva in lagen ytterligare på sätt som inte värnar fackliga intressen. Att ge den fackliga organisationen en form av veto över alla ansökta fackliga ledigheter, samtidigt som arbetsgivarpartens möjlighet att ifrågasätta denna på någon grund avskaffades, skulle troligtvis uppfattas som mycket långtgående. Det skulle därtill

riskera att öppna upp för möjligheten till missbrukssituationer, vilket i sin tur skulle undergräva lagens legitimitet.

Partistyrelsen föreslår

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 68 avslås

Svar till A 69

I motion A 69 föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att lagstiftningen ändras så att den möjliggör en straffskala där en anställd som inte får lön för sitt arbete ska ha rätt till skadestånd av arbetsgivaren, och en arbetsgivare som vid upprepade tillfällen inte betalar lön eller utnyttjar anställda på ett grovt systematiskt sätt ska kunna dömas till fängelse.

På svensk arbetsmarknad förekommer en utbredd arbetslivskriminalitet. Oseriösa arbetsgivare dumpar löner och villkor, utnyttjar arbetstagare och bryter systematiskt mot lagar och regler i syfte att skaffa sig konkurrensfördelar. Det problem som beskrivs i motionen, dvs. att arbetstagare inte får den lön de har rätt till (s.k. lönestöld), är en del av den utbredda arbetslivskriminaliteten på svensk arbetsmarknad.

Om en anställd inte får den lön som arbetsgivaren har utlovat kan arbetstagaren vända sig till domstol och kräva att få lönen utbetald. Arbetsgivaren kan, enligt nuvarande lagstiftning, tvingas att betala det den är skyldig arbetstagaren, men döms inte för något brott. Det faktum att det inte är straffbart för arbetsgivare att undanhålla lön för arbetstagare medför flera problem. För det första sänder det en signal till oseriösa arbetsgivare att det inte får några konsekvenser om man håller inne med de anställdas lön. Oseriösa arbetsgivare kan därmed fortsätta med detta agerande utan påföljd. För det andra skapar det stora problem för de arbetstagare som drabbas. Ofta rör det sig om migrantarbetare från tredje land eller papperslösa, arbetstagare som redan i utgångsläget befinner sig i en utsatt position.

I Norge infördes 2022 en lag om ”lönstyveri”, vilket kan översättas till lönestöld. Enligt den norska lagstiftningen är det, under vissa förutsättningar, straffbart att undanhålla eller att återkräva lön (SOU 2022:36, s. 210). En arbetsgivare som håller inne en arbetstagares lön riskerar upp till sex års fängelse (Jeppson 2021: Grannländers arbete mot arbetslivskriminalitet inom bygg- och anläggningssektorn. En underlagsrapport till Byggmarknadscommissionen, s. 43). Vänsterpartiet har nyligen motionerat i riksdagen om att regeringen bör återkomma med ett förslag, om lagstiftning mot lönestöld i linje med den norska lagstiftningen (se motion 2023/24:439, yrkande 19). Partistyrelsen kan således konstatera att Vänsterpartiet redan verkar för det som föreslås i motionen.

Partistyrelsen föreslår

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 69 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 70

I motion A 70 föreslås att Vänsterpartiet ska arbeta för att återupprätta och förbättra Samhall utifrån syfte och uppdrag och att arbeta för ett borttagande av Samhalls vinstkrav.

Samhall har sedan starten 1980 spelat en viktig roll för många människor med olika typer av funktionsnedsättning. Genom Samhall har de fått en anställning, ett sammanhang och en egen försörjning. Under de senaste 20 åren har dock Samhall förändrats i grunden – från ett statligt bolag med socialt ansvar till ett bemanningsföretag som verkar enligt marknadens principer. Tillverkning av varor har i hög grad ersatts av produktion av tjänster som städning, tvätt och fastighetsskötsel. Krav på lönsamhet, kundfokus och affärsmässighet har införts, och allt högre krav ställs i dag på de anställda.

Vänsterpartiet har under lång tid kritiserat Samhalls utveckling. Vi har varit särskilt kritiska till kravet på affärsmässighet och de effekter som vi menar att det har för verksamhetens inriktning och de anställda. Vi menar att kravet på affärsmässighet driver upp tempot, bidrar till ökad stress, höjer kraven på de anställda och sällar bort dem som inte håller måttet. Enligt vår mening är avkastningskravet inte förenligt med Samhalls grunduppdrag: att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Vänsterpartiet har därför motionerat i riksdagen om att avskaffa eller sänka kravet på affärsmässighet och att utreda vilken organisationsform som bäst uppfyller riksdagens mål med verksamheten (se motion 2023/24:2801). Partistyrelsen kan således konstatera att Vänsterpartiet redan arbetar för det som föreslås i motionen.

Partistyrelsen föreslår

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 70 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 71

I motion A 71 föreslås att kongressen ger partistyrelsen i uppdrag att till kommande kongress återkomma med förslag om en Vänsterpartiets Arbetsgivarpolicy.

I rollen som arbetsgivare i kommuner och regioner bör Vänsterpartiets förtroendevalda utgå från Vänsterpartiets politik på området och de värderingar som ligger till grund för våra ställningstaganden. De förslag vi lägger fram i riksdagen kring t.ex. arbetsrätt, arbetsmiljö, arbetstid och fackligt inflytande bör vara vägledande för hur vi agerar som arbetsgivare på lokal och regional nivå.

Samtidigt är det viktigt att se att förtroendevalda på kommunal och regional nivå har det yttersta ansvaret för hur kommunen eller regionen agerar som arbetsgivare, att förutsättningarna skiljer sig mellan olika typer av verksamhet och ibland även geografiskt. I rollen som förtroendevald ansvarar man bl.a. för frågor som rör arbetsmiljö, jämställdhet, kompetensförsörjning, lönepolitik och mångfald. Som förtroendevald har man således både mandat och möjlighet att utveckla en arbetsgivarpolitik som bidrar både till en väl fungerande verksamhet och till attraktiva arbetsplatser. Den möjligheten bör förtroendevalda som representerar Vänsterpartiet använda sig av.

Partistyrelsen vill istället för att skapa en nationellt bindande policy fortsätta med att höja kompetensen i arbetsgivarfrågor för partiets förtroendevalda.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 71 avslås

Svar till A 72

I motion A 72 föreslås att man för Vänsterpartiets kongress 2024 skapar ett styrdokument som används för kommunikation till arbetsgivare och arbetsförmedlingen för att lära ut till dessa parter hur man hanterar folk med autism, ADD och ADHD på arbetsplatsen, man utbildar dem helt enkelt.

Vänsterpartiet anser att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt till arbete och försörjning som den övriga befolkningen. Vänsterpartiet vill förbättra förutsättningarna på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning och skapa ett rymligare, mer inkluderande arbetsliv där den enskilde ges möjlighet att få ett jobb utifrån sina förmågor och förutsättningar. För att stärka rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning krävs en mängd åtgärder på en rad områden. Vänsterpartiet har, i samarbete med Funktionsrätt Sverige, nyligen lagt fram en motion i riksdagen med ett stort antal förslag för att stärka rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning, däribland personer med autism, ADD och ADHD. I motionen finns flera förslag som rör såväl arbetsgivare som Arbetsförmedlingen (se motion 2023/24:76).

Partistyrelsen delar motionens uppfattning i sak, men anser att motionsförslaget är fel väg att gå. Vänsterpartiets roll är att påverka politiken i syfte att stärka rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning, däribland personer med autism, ADD och ADHD. Vänsterpartiet bör inte ta fram styrdokument riktade till arbetsgivare och Arbetsförmedlingen.

Partistyrelsen föreslår

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 72 avslås

Svar till A 73

I motion A 73 föreslås att Vänsterpartiet ska stå för införandet av jämlikhetsdata i kampen mot rasism.

Sverige präglas i dag av växande klyftor. Segregationen och ojämlikheten är som mest tydlig i relation till diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, nationellt ursprung eller hudfärg samt religion eller annan trosuppfattning. Om vi ska kunna motverka diskriminering och ojämlikhet i samhället krävs kunskap om olika gruppers utsatthet. Jämlikhetsdata kan ge oss mer av sådan kunskap. Vänsterpartiet anser därför att Sverige bör upprätta jämlikhetsdata och har motionerat om detta i riksdagen under flera år (se t.ex. riksdagsmotion 2023/24:463). Partistyrelsen kan således konstatera att Vänsterpartiet står för det som föreslås i motionen.

Partistyrelsen föreslår

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 73 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 74

I motion A 74 föreslås att Vänsterpartiet ska stå för införandet av positiv särbehandling inom den svenska arbetsmarknaden och vid antagning till svenska högskolor.

Vänsterpartiet anser att positiv särbehandling på grund av etnicitet ska vara möjligt inom arbetslivet under specifika former. Arbetsgivare bör aktivt kunna söka upp nya medarbetare i en underrepresenterad grupp för anställning genom att särskilt efterfråga personer med utländsk bakgrund. Med hänvisning till allvarliga avgränsningsproblem bör det dock inte lagstiftas om den form av positiv särbehandling som handlar om att personer som tillhör en underrepresenterad grupp på grund av etnicitet ges företräde till anställning vid lika eller likvärdiga meriter.

När det gäller utbildningsområdet kan högskolorna själva bestämma urvalsgrunder för en tredjedel av platserna på en utbildning. Detta skulle kunna ge utrymme för en breddad rekrytering. Vänsterpartiet anser att urvalsmetoder bör utvecklas inom ramen för denna antagningsgrupp och insatser bör göras för att stödja högskolorna i användandet av dessa metoder. Vänsterpartiet vill därför se över på vilket sätt svenska högskolor ska kunna efterfråga en underrepresenterad grupp i fråga om etnicitet vid antagning (se riksdagsmotion 2007/08:A8.).

Partistyrelsen bedömer att Vänsterpartiets ståndpunkt vad gäller positiv särbehandling är väl avvägd. Att lagstifta om positiv särbehandling på grund av etnicitet är fel väg att gå, men vi behöver bli tydligare om hur underrepresenterade grupper ska ta plats på den svenska arbetsmarknaden och vid antagning till svenska högskolor. Inom arbetsmarknad så har riksdagsgruppen bl.a. skrivit motionen 2023/24:463 Ett Sverige fritt från rasism och de arbetar vidare med att synliggöra det inom högre utbildning, det har ändå gått 17 år sen motionen skrevs. Samtidigt är det här en fråga som behöver innefatta mer än just arbetsmarknad och högskolor, enligt Pisa-rapporten 2022 så presterar elever med utländsk bakgrund lägre genomsnittlig nivå än elever med inhemsk bakgrund. Det visar att vi kan göra störst skillnad i grundskolan.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 74 anses besvarad

Svar till A 75

I motionen föreslås det att partiet i riksdagen driver frågan om att det ska bli obligatoriskt för kommunerna att bedriva förskoleverksamhet på dygnets alla timmar.

Partistyrelsen håller med om att det är viktigt att det finns rätt till barnomsorg på dygnets alla timmar och det är något Vänsterpartiet redan driver och motionerat om till riksdagen många gånger, senast nu i höstas i riksdagsmotion 2023/24:435 Förskolan. Att ha förskoleverksamhet på dygnets alla timmar som motionären föreslår är dock något helt annat. Förskolan regleras i skollagens 8 kapitel och har en egen läroplan med ett undervisningsuppdrag. I förskolan måste det finnas en legitimerad förskollärare för att verksamheten ska få kalla sig förskola.

Det vore praktiskt svår genomfört att ha förskola på dygnets alla timmar då det ställs helt olika krav på verksamhet som bedrivs som förskola dagtid respektive verksamhet nattetid. Därför pratar vi som parti om barnomsorg på obekvämlig arbetstid som regleras i skollagen 25 kapitel 5§, denna reglering omfattar även barn i fritidshem som kan behöva omsorg utanför fritidshemmets öppettider. Idag behöver kommunerna enligt skollagen bara sträva efter att erbjuda barnomsorg utanför förskolans och fritidshemmets öppettider, något vi som parti kräver sedan många år att de ska vara skyldiga att erbjuda.

Samtidigt är det viktigt att barnomsorgen är just omsorg och inte barnpassning. Verksamheten måste bedrivas på pedagogisk grund relaterad till verksamhetens utformning och särskilda utmaningar. Därför är det avgörande att den personal som arbetar i barnomsorgen har rätt utbildning och att även de som arbetar utanför normal arbetstid får möjlighet till fortbildning. Kommunerna måste också bli bättre på att granska kvalitén på verksamheten. Partistyrelsen delar motionens problembeskrivning om vikten av fungerande barnomsorg för att vården och mycket annan verksamhet ska kunna ha personal som kan arbeta, men konstaterar att Vänsterpartiets befintliga politik om rätt till barnomsorg på obekvämlig arbetstid redan möter det behovet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 75 avslås

Svar till A 76, A 77

Motion A 76 föreslår att Vänsterpartiet ska verka nationellt för avgiftsfri fruktstund i skolan och motion A 77 föreslår att partiet ska verka för avgiftsfri matsäck till utflykter åt samtliga grundskoleelever i Sverige.

Partistyrelsen håller med motionen om vikten av att alla barn kan delta i skolverksamheten på lika villkor oavsett deras föräldrars ekonomiska situation. Att skolan ska vara helt avgiftsfri är redan Vänsterpartiets politik och något vi driver. I vårt utbildningspolitiska program skriver vi "Grundskolan ska vara kostnadsfri och inte exkludera någon, avgifter för exempelvis resor och aktiviteter ska inte få tas ut."

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 76 och A 77 anses besvarade

Svar till A 78

Motionen lyfter förslag om att Vänsterpartiet verkar för att läroplanen och andra relevanta styrdokument i skolan överses till förmån för att svenska elever skall garanteras kunskap om föreningslivets demokratiska struktur, deras praktiska utövande och betydelse för det svenska samhället.

Motionen lyfter läroplanen för gymnasieskolan som exempel. Partistyrelsen håller med om att detta är viktigt men vill påpeka att detta redan är ett uppdrag för skolan. I läroplanen för grundskolan avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden, finns målet att varje elev har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv. Samt riktlinjen att alla som arbetar i skolan ska verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att anse motion A 78 besvarad

Svar till A 79

Motionen föreslår att partiet ska verka för att förlänga tiden en kan få studiemedel från dagens 240 veckor till 300 veckor.

Partistyrelsen utgår i sitt svar från att motionären syftar på studiemedel för studier på eftergymnasial nivå.

Enligt dagens regler kan en studerande på grundskolenivå som redan har en fullständig grundskoleutbildning eller en motsvarande svensk eller utländsk utbildning få studiemedel i högst 40 veckor. Studerande på grundskolenivå som inte har en sådan utbildning kan få studiemedel i högst 80 veckor. Den som dessutom behöver färdighetsträning i att läsa, skriva eller räkna kan få studiemedel i ytterligare 20 veckor, det vill säga i sammanlagt högst 100 veckor. På gymnasienivå kan den som inte har en treårig gymnasieutbildning få studiemedel i högst 120 veckor. Den som har en sådan utbildning eller en motsvarande svensk eller utländsk utbildning kan få studiemedel i högst 80 veckor. För högskolestudier och andra eftergymnasiala studier kan en studerande få studiemedel i högst 240 veckor, vilket motsvarar studier på heltid under tolv terminer. Bara om det finns synnerliga skäl kan mer studiemedel beviljas än vad som anges i reglerna. Det innebär att möjligheterna är mycket begränsade. Synnerliga skäl kan exempelvis vara en funktionsnedsättning som innebär att studierna tar längre tid. Studerande över 40 år kan dessutom få studiemedel utöver tidsgränserna, om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan i dessa fall exempelvis vara arbetsmarknadsskäl.

Någon statistik över hur många som använder alla 240 veckor studiemedel för eftergymnasiala studier finns inte men CSN redovisar för hur många som använt 201–240 veckor, 2023 var det 8 procent av de som då skulle börja betala tillbaka på lånen. Möjligheten att studera med studiemedel har varit och är viktig för att möjliggöra studier för fler grupper i samhället. Därför har Vänsterpartiets prioriterade fråga på studiemedelsområdet varit att bidragsdelen av studiemedlen ska öka för att närma sig en nivå där fler kan leva på dem.

Partistyrelsen delar motionens intentioner om att det är bra när människor utbildar och vidareutbildar sig men vill inte gå så långt som motionen föreslår. En generell utökning av studietiden måste vägas mot vilka konsekvenser det får. En utökad studietid skulle riskera att försena människors inträde på arbetsmarknaden och därmed minska deras framtida inkomster och pensioner. Skuldsättningen i samhället skulle också öka. Den 31 december 2022 fanns det 1 730 300 låntagare med en studieskuld hos CSN till en total kostnad på 263 miljarder kronor. Av dessa hade 6 procent av de som är återbetalningsskyldiga fått delar av sina skulder överlämnade till kronofogden på grund av utebliven betalning.

2023 beslutade riksdagen om en ny modell på studielåneräntan som innebär att ett påslag görs för att bekosta de studielån som aldrig betalas tillbaka, till exempel om en låntagare inte kan betala eller avlider. Även om Vänsterpartiet var och är emot denna förändring behöver vi förhålla oss till dess konsekvenser. Fler eller större obetalda lån riskerar att gå ut över hela lånekollektivet.

Som motionen lyfter finns numera omställningsstudiestödet utöver det ordinarie studiemedlet. Det innebär att det numera finns möjlighet för fler att karriärväxla till förmånligare villkor än vad studiemedlet erbjuder.

Studier och utbildning måste inte heller ske genom det ordinarie utbildningssystemet. Folkbildningen har alltid fyllt en viktig funktion i samhället för att möjliggöra personlig utveckling och förkovring, det är viktigt att värna den rollen och inte flytta ansvaret till det ordinarie utbildningssystemet.

För partistyrelsen är en utökad bidragsdel i studiemedlet en viktigare jämlikhetsreform än möjligheten att studera en längre tid. Utöver det har Vänsterpartiet valt att motionera till riksdagen om att fler studenter bör ges möjlighet till dispens för fler veckor med studiemedel i syfte att kunna slutföra sina utbildningar, detta menar vi är en bättre åtgärd för att fånga upp de som får slut på veckor med studiemedel.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 79 avslås

Svar till A 80

Motionen föreslår att riksdagsgruppen ges i uppdrag att lyfta konsekvenserna av försäkringslösningarna och marknadseringen i sjukvården via socialutskottet men också andra utskott där frågan har relevans, till exempel finansutskottet.

Att vård ska ges efter behov och på lika villkor är centrala utgångspunkter i den svenska hälso- och sjukvårdslagstiftningen (HSL). Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde och tillgången ska inte påverkas av till exempel kön, ålder, utbildning eller arbetsförmåga. Trots det får personer med privat sjukvårdsförsäkring vård snabbare än genom den offentligt finansierade vården, utan att de i genomsnitt har större medicinska behov. Personer som ska teckna en privat sjukvårdsförsäkring måste godkännas, exempelvis genom att genomgå någon form av hälsodeklaration och bedömas vara arbetsför. Det innebär att privata sjukvårdsförsäkringar vanligtvis inte inkluderar behandlingar som är kopplade till medfödda hälsoproblem och kroniska sjukdomar.

Vänsterpartiet driver aktivt att de generella statsbidragen ska öka kraftigt och har tagit tydlig ställning mot privata sjukvårdsförsäkringar. I Riksdagen har Vänsterpartiet lyft de negativa konsekvenserna av privata sjukvårdsförsäkringar, föreslagit att de ska förbjudas i offentlig verksamhet och kopplat samman det med en kritik mot marknadsstyrningen av sjukvården. (Riksdagsmotion 2022/23:1234 En hälso- och sjukvård för jämlikhet och jämställdhet i hela landet). Dessutom har Vänsterpartiet föreslagit att regioner själva ska ha mandat att förbjuda privata sjukvårdsförsäkringar i offentlig verksamhet, i och med att det rättsliga läget i dag är oklart gällande om enskilda regioner kan avgöra huruvida privata sjukvårdsförsäkringar inte ska få förekomma i offentligt finansierad vård (Riksdagsmotion 2023/24:2344 En tillgänglig primärvård för en jämlik sjukvård). Vänsterpartiet anser att regioner som är villiga att leva upp till det som står i hälso- och sjukvårdslagen, och förbjuda privata sjukvårdsförsäkringar, ska kunna göra det.

Systemet med privata sjukvårdsförsäkringar är inte bara orättvist och leder fel när det kommer till vem som får vilken vård och när, utan systemet är även kostnadsdrivande. Bland annat skapas en kravkultur där patienterna, eller kunderna, vill få ut maximalt av sin försäkring, såsom fler utlåtanden av fler specialister. Samtidigt har de privata vårdgivarna intresse av att sälja så mycket sjukvård som möjligt. Lägg därtill försäkringsbolagens administrativa kostnader för att skadereglera och kontrollera att människor talar sanning i sina hälsodeklarationer eller andra avtalskontroller. Partistyrelsen delar motionens kritik mot privata sjukvårdsförsäkringar och marknadsstyrningen av sjukvården och menar att det som motionen föreslår redan görs. Vänsterpartiet ska vara en fortsatt stark politisk kraft för en sjukvård som ägs och drivs genom det offentliga med ett tydligt fokus på allas rätt till jämlik vård.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 80 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 81, A 82, A 83

Motion A 81 föreslår att Vänsterpartiet ska arbeta för att tandvården för diabetespatienter inkluderas i den övriga hälso- och sjukvården samt för att den ska ingå i högkostnadsskyddet.

Motion A 82 föreslår att Vänsterpartiet ska arbeta för att genomföra ett högkostnadsskydd i tandvården.

Motion A 83 föreslår att Vänsterpartiet aktivt skall driva frågan om att tand- och munhälsa skall ha samma taxa som övrig hälso- och sjukvård i enlighet med allmän sjukvårdsförsäkring.

Sedan tandvårdsmarknaden avreglerades har priserna stigit kraftigt. De höga kostnaderna för undersökning och behandling gör att de med låga inkomster besöker tandläkaren mer sällan eller tvingas att avstå från tandläkarbesök. Skillnaderna mellan de som har bäst och sämst munhälsa har ökat över tid och de som är mycket svårt drabbade av kariessjukdomen ökar i antal. Dagens högkostnadsskydd som enbart gäller kostnader över 3 000 kronor där endast halva kostnaden ersätts har lite nytta. Många unga vuxna slutar även att besöka tandvården i förebyggande syfte när de inte längre har tillgång till avgiftsfri tandvård.

Vänsterpartiet arbetar för en tandvård som utgår från ett folkhälsoperspektiv med fokus på en bättre tandhälsa för hela befolkningen. Tanderna är en del av kroppen, därför strävar Vänsterpartiet efter att tandvården ska ingå i hälso- och sjukvården. Alla ska ha råd att ha bra tänder, inte bara de som kan betala dyra behandlingar. Vänsterpartiets politik för tandvården i Sverige syftar till ökad jämlikhet, förbättrad tillgänglighet och en bättre generell tandhälsa i befolkningen. En god tandhälsa förebygger allvarlig infektionssjukdom med risk för hjärt-kärlsjukdomar samt allvarliga tandsjukdomar och behandlar vanligt förekommande tandbesvär i syfte att lindra smärta eller öka funktionalitet. I Riksdagen har Vänsterpartiet föreslagit införandet av ett högkostnadsskydd inom tandvården (Riksdagsmotion 2023/24:2385 Rädsla för tandvård – för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024). Förslaget innebär att 100 procent av patientens kostnader ska subventioneras över 1 200 kronor per 12-månadersperiod, likt högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård.

Vinsterna med ett sådant högkostnadsskydd är många. Ett enhetligt system som är lättförståeligt och väl etablerat bland befolkningen, likt det som gäller inom hälso- och sjukvården, ger sannolikt en hög acceptans. Tandhälsa skulle genom denna reform bli en del av den universella svenska välfärdsmodellen. Fördelningseffekten är god eftersom patient andelen av avgiften för tandvård minskar och den skattefinansierade delen ökar. Partistyrelsen delar motionernas uppfattning att tandvård ska ingå i övrig hälso- och sjukvård, därför driver Vänsterpartiet redan idag att tandvårdens högkostnadsskydd reformeras i en progressiv riktning.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 81, A 82, A 83 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 84

Motionen föreslår att Vänsterpartiet aktivt verkar för att ta fram nya, generösa och etiskt hållbara beräkningsmodeller för bedömning av läkemedel och sär läkemedel som skall ingå i högkostnadsskyddet.

Kostnaderna för nya och sällan förekommande läkemedel kan vara höga, vilket gör att tillgången för patienter varierar beroende på vilket läkemedel det handlar om och vilken region patienten tillhör. En solidarisk finansiering är avgörande för att säkerställa att vi har en jämlik vård i hela landet.

För Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) bedömning av vilka läkemedel som ska ingå i läkemedelsförmånerna ska hänsyn tas till behov och solidaritet, människors lika värde samt kostnadseffektivitet. Men viktigt att framhålla är att kostnadseffektivitet ska vara underordnad de två andra

principerna. Svåra sjukdomar med tydliga försämringar i livskvalitet ska alltså prioriteras, men så ser det inte ut i dag. Hur TLV bedömer sjukdomens svårighetsgrad har även fått större betydelse för betalningsviljan för nya läkemedel i takt med att fler läkemedel lanseras mot svåra, ovanliga sjukdomstillstånd. Det är därför viktigt att TLV har tydliga principer för hur bedömningen ska göras.

För Vänsterpartiet är det viktigt att alla ska ha rätt till en jämlik och bra sjukvård. Utöver att sjukvården får kraftigt ökade resurser har Vänsterpartiet i riksdagen föreslagit att staten ska ha ett särskilt stöd till regionerna för de behandlingsmetoder och mediciner som är extra kostsamma för att tillgängliggöra nya och sällan förekommande läkemedel, som bygger på att bedömningen av TLV tydligt utgår från solidaritet, behov och allas lika värde (Riksdagsmotion 2022/23:1234 En hälso- och sjukvård för jämlikhet och jämställdhet i hela landet). För att möjliggöra detta har Vänsterpartiet även föreslagit att statens finansiering av läkemedelsförmånerna ska höjas med 500 miljoner kronor (Riksdagsmotion 2023/24:2350 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg).

Vänsterpartiet kommer fortsätta att arbeta aktivt inom frågan för att alla människor som behöver livsnödvändiga läkemedel också får det. Partistyrelsen delar motionens mening att bedömningar av vilka läkemedel som ska ingå i läkemedelsförmånerna behöver vara generösare och etiskt hållbara, men menar att det inte nödvändigtvis behöver ske genom att helt nya bedömningsmetoder tas fram. För att den universella svenska välfärdsmodellen ska tillförsäkras krävs alltså att tillgången till läkemedel utgår från solidaritet, behov och allas lika värde.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 84 avslås

Svar till A 85

Motionen föreslår att Vänsterpartiet aktivt ska arbeta med frågor gällande funktionsrätt så att personer med funktionsnedsättning ges möjlighet att vara delaktiga i samhället och kunna leva ett gott, självständigt liv och att detta kan möjliggöras genom att verka för starkare rättigheter i lagstiftningen och mer resurser till välfärden, för att skapa ett mer inkluderande samhälle.

För Vänsterpartiet, liksom stora delar av funktionsrättsrörelsen, utgör FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning en principiell politisk utgångspunkt vad gäller funktionsrätt. Däremot har inte rättighetsperspektivet fått tillräckligt genomslag i Sverige. Kunskapen om konventionen och vilka skyldigheter som finns från samhällets sida är fortsatt låg. Vänsterpartiet anser att rättighetsperspektivet ska genomsyra regelverk och politik för personer med funktionsnedsättning.

Likt vad som anförs i motionen går det att konstatera att utvecklingen av LSS och den personliga assistansen gått åt helt fel håll. Följden har blivit att tusentals människor har förlorat hela eller delar av sin assistans. Vänsterpartiet anser att alla ska ha rätt att leva ett liv som andra med utgångspunkt från våra individuella behov.

För att stoppa den pågående ansvarsglidningen och urholkningen verkar Vänsterpartiet för att LSS återupprättas som en rättighetslagstiftning som styrs av behov och garanterar grundläggande rättigheter tillsammans med att FN:s konvention fullt ut ska inkorporeras i svensk lagstiftning. Alla människor har rätt till ett självständigt liv med delaktighet i samhället på lika villkor.

I riksdagen har Vänsterpartiet, utöver det ovan nämnda, motionerat brett om funktionsrättsliga frågor vilket inkluderar allt ifrån delaktighet, ekonomisk utsatthet och hälsa till LSS, bostad och kultur (Riksdagsmotion 2022/23:1232 En funktionsrättspolitik för trygghet och delaktighet). Eftersom var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt skydd mot arbetslöshet har Vänsterpartiet dessutom motionerat specifikt om funktionsrätt på arbetsmarknaden (Riksdagsmotion 2023/24:76 Funktionsrätt på arbetsmarknaden).

Partistyrelsen instämmer med motionens mening om vikten av en aktiv funktionsrättspolitik och menar att Vänsterpartiet i dag kämpar för ett inkluderande samhälle där personer med funktionsnedsättning ges möjlighet till delaktighet och ett självständigt liv.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 85 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 86

I motionen föreslås att sjukersättningen behöver höjas upp.

I motionen beskrivs den ersättning som betalas ut i samband med daglig verksamhet, som kallas habiliteringsersättning. Habiliteringsersättningen är en kommunal angelägenhet. Vänsterpartiet har länge drivit på för att höja den och öka det statliga ansvaret för den.

När det gäller sjukförsäkringen har Vänsterpartiet länge drivit på för en höjning. I samband med budgetprocessen för 2022 drev Vänsterpartiet igenom en rejäl höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen. Grundnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjdes med drygt 1 000 kronor i månaden och bostadstillägget höjdes till samma nivå som för ålderspensionärer. Skattekyftan mellan de med sjuk- och aktivitetsersättning och löntagare slöts dessutom. Sammantaget innebär dessa förändringar att personer med sjuk- eller aktivitetsersättning fick ökad disponibel inkomst med mellan 2 240 och 2 770 kronor per månad. I vår budgetmotion för 2024, riksdagsmotion 2023/24:2385 Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 föreslår vi bland annat höjda tak i sjukersättningen så att 80 procent av löntagarna får ersättning i relation till sin tidigare inkomst fr.o.m. 2024 samt att ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjs till 80 procent av antagandeinkomsten. Partistyrelsen menar därmed att Vänsterpartiet redan gör det som föreslås i motionen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 86 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 87

Motionen föreslår att alla har rätt kunna ha sin LSS-bostad nära familjen och vänner samt att kommuner ska tillgodose personal som är utbildad inom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

En grundläggande mänsklig rättighet är att kunna bo där man vill. Bostad med särskild service för vuxna är en av insatserna för särskilt stöd och särskild service enligt LSS och kan delas upp i kategorierna gruppboende och serviceboende. Bostäder som upplåts enligt LSS är ofta förhållandevis dyra, vilket för den enskilde kan innebära höga boende kostnader i relation till inkomsterna. I dag är det även möjligt att räkna in kostnaden för gemensamhets- och personalutrymmen i anslutning till bostaden i hyran. Vidare har den enskilde ofta små möjligheter att tacka nej till ett erbjudande om bostad då utbudet av dessa bostäder är begränsat.

Vänsterpartiet menar att bör säkerställas att det finns en god tillgång till LSS-bostäder som alla har råd med. Att utbudet i dag är begränsat, tillsammans med att de bostäder som finns kan innebära höga kostnader, är ett stort problem som behöver brytas. Vikten av att personal innehar god utbildning och kompetens kan inte heller understrykas nog.

Partistyrelsen delar motionens mening att alla ska kunna ha möjlighet att bo nära familjen och vänner. Det är även partistyrelsens mening att personal på LSS-boende ska ha god utbildning och kompetens utifrån de behov som finns. Samtidigt behöver det finnas utrymme för kommuner att hitta de lösningar som fungerar lokalt, utifrån att olika kommuner har olika förutsättningar. Av den anledning föreslås motionen avslås, även om partistyrelsen delar dess intention.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 87 avslås

Svar till A 88

Motionen föreslår att Vänsterpartiet börjar utarbeta ett riksdagsförslag att göra om LSS-lagstiftningen.

Motionen tar även upp att den ska tilläggas till partiprogrammet, men bedöms som en allmänpolitisk motion då den dels inte har något konkret förslag till tillägg i partiprogrammet, dels menar att ett riksdagsförslag ska utarbetas.

Många med en misstänkt neuropsykiatrisk funktionsnedsättning får insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) för olika sociala behov redan innan de eventuellt får en diagnos. Personer med bekräftad ADHD eller autism kan dessutom få insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, (LSS), utifrån sina funktionsnedsättningar. Det är dock ovanligt att personer med enbart ADHD får LSS-insatser.

LSS och insatsen personlig assistans ger många människor möjlighet att leva ett självständigt liv och att delta i samhället fullt ut på sina egna villkor. Införandet av personlig assistans var en väldigt viktig jämlikhetsreform som har förbättrat livskvaliteten påtagligt för många människor i Sverige. Sedan en lång tid tillbaka har däremot tillämpningen av lagstiftningen förändrats i kombination med att politiska viljeriktningar om att dämpa kostnaderna fått kraftigt genomslag. Följden har blivit att tusentals människor har förlorat hela eller delar av sin assistans. Vänsterpartiet anser att alla ska ha rätt att leva ett liv som andra med utgångspunkt från våra individuella behov. LSS bör återupprättas som en rättighetslagstiftning som styrs av behov och garanterar grundläggande rättigheter.

I riksdagen har Vänsterpartiet föreslagit att LSS ska stärkas med målsättningen att återupprätta lagens grundintentioner och utifrån det utveckla och modernisera lagstiftningen (Riksdagsmotion 2022/23:1232 En funktionsrättspolitik för trygghet och delaktighet). Vänsterpartiet har även föreslagit att stärka LSS utan de beslut och tolkningar som tagits av myndigheter och domstolar under 2000-talet vilka försvagat de assistansbehövandes rättigheter (Riksdagsmotion 2019/20:216 Återupprätta LSS).

Partistyrelsen delar motionens mening att det finns behov att förändra LSS-lagstiftningen och refererar till de tidigare nämnda riksdagsförslagen som visar på att Vänsterpartiet redan driver detta. LSS bör utvecklas till en rättighetslagstiftning där människors individuella behov ska vara styrande.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 88 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 89

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska verka för att införa en lag som förbättrar samarbetet mellan västerländsk medicin (så kallad skolmedicin) med komplementär medicin, alternativ medicin och traditionell medicin.

Det finns ett visst användande av komplementära eller alternativmedicinska metoder vid sidan av hälso- och sjukvården. Forskning visar att minst var fjärde patient med cancer använder någon form av komplementär metod. Endast en av tre patienter diskuterar denna behandling öppet med sin vårdgivare inom cancervården. Det kan vara problematiskt både för patienter och för vården, eftersom det kan leda till allvarliga komplikationer.

Vänsterpartiets utgångspunkt är att all vård ska vila på vetenskap och evidens. Komplementär, alternativ och traditionell medicin bör därför genomgå samma vetenskapliga prövning som övrig vård. Hälso- och sjukvården har ett viktigt uppdrag att kunna föra samtal om komplementär och alternativ vård, för att patienter ska kunna göra informerade val. Olika behandlingar kan påverka varandra och förändra effekterna av dessa. Att vårdpersonal känner till ifall komplementära eller alternativmedicinska metoder används är

därför av stor vikt för att kunna få en helhetssyn av en patients hälsotillstånd. Utredningen om komplementär och alternativ medicin och vård (SOU 2019:15) framhöll även vikten av att patienter ska ges bättre underlag för välinformerade val om de överväger att anlita komplementär och alternativ vård.

Partistyrelsen delar motionens mening i den mån att kunskap inom hälso- och sjukvården bör finnas om hur patienter använder sig av komplementär, alternativ och traditionell medicin för att förstå hur det kan påverka den reguljära vården, men anser inte att det finns behov att utforma en lag som integrerar s.k. skolmedicin med komplementär, alternativ och traditionell medicin.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 89 avslås

Svar till A 90

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska verka för att omskärelser av omyndiga pojkar, på familjens initiativ och utan akut medicinsk indikation, kriminaliseras.

Frågan om omskärelse av pojkar har länge varit omdebatterad både i Sverige och i andra länder. Omskärelse av pojkar utan medicinsk orsak förekommer bland annat av kulturella eller rituella skäl. Sedan 2001 är det tillåtet i Sverige att operera bort förhuden på omyndiga barns penis utan medicinsk orsak, om barnets vårdnadshavare vill göra det. Det är bara läkare och personer med ett särskilt intyg från Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) som får operera bort förhuden på pojkar som är yngre än två månader. Barnet ska få smärtlindring oavsett ålder. Smärtlindringen ges av en läkare eller en sjuksköterska. Barn som är äldre än två månader som ska bli omskurna får bara opereras av läkare.

Som framgår av forskning saknas kända medicinska fördelar med ingreppet på barn. Även om ingreppet utförs inom hälso- och sjukvården finns alltså en risk för allvarliga komplikationer. Det finns därför starka skäl att avvakta med ingreppet till den som är föremål för åtgärden har uppnått sådan ålder och mognad att han kan lämna ett informerat samtycke. Enligt Statens medicinsk-etiska råd (Smer) och Etik- och ansvarsrådet (EAR) vore det önskvärt att någon form av symbolisk omskärelse, till exempel en ceremoni av något slag, erkänns som en ersättning för faktisk omskärelse.

Vänsterpartiet anser att en åldersgräns bör införas så att omskärelse som inte är medicinskt motiverad endast får utföras på personer över 18 år. Detta för att slå vakt om individens rätt att slippa omotiverade, oåterkalleliga medicinska ingrepp. Partistyrelsen instämmer i motionens mening att omskärelse av omyndiga pojkar, utan medicinsk orsak, inte ska vara tillåtet och menar att detta redan är Vänsterpartiets politik. Det är varje individs rätt att bestämma över sin egen kropp. Partistyrelsen vänder sig mot resonemang där världen delas upp i civiliserade och ociviliserade länder.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 90 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 91

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska vara för att Systembolaget ska ha utökade öppettider och öppet på söndagar.

Alkohol är ett av våra största folkhälsoproblem och orsakar bl.a. cancer, neuropsykiatriska sjukdomar, hjärt- och kärlsjukdom, skrumplever och skador genom olycksfall. Ju mer alkohol som konsumeras, desto större blir skadorna. Det gäller både enskilda personer och på befolkningsnivå. Skadorna drabbar även dem som inte dricker alkohol. Barn och unga som växer upp i familjer med skadligt bruk eller beroende löper högre risk än andra barn att själva utveckla skadligt bruk eller beroende och psykisk ohälsa.

Forskning visar att ökad tillgänglighet till alkohol leder till ökad konsumtion som sin tur medför ökade skador för såväl konsumenterna som deras familjer och samhället i stort. Det finns därför stark evidens för

att politiska åtgärder som begränsar tillgängligheten till alkohol, med bland annat begränsade öppettider, minskar alkoholkonsumtionen och alkoholskadorna.

Vänsterpartiet står för en solidarisk och ansvarsfull alkoholpolitik som innebär att tillgängligheten på alkohol ska vara begränsad genom höga skatter, ett starkt systembolag och restriktiva regler för privatinförsel. En lägre total konsumtion innebär att den alkoholrelaterade ohälsan och dödligheten minskar. Alkohol är ingen vanlig vara, vilket innebär att vinstintresse och konkurrens ska hållas borta från handel med alkohol. Vi måste motverka den ökande konsumtionen och återskapa en restriktiv alkoholpolitik som har sin grund i ett solidariskt folkhälsoperspektiv. Sverige behöver återupprätta en alkoholpolitik som utgår från total konsumtionsmodellen och där tillgänglighet och pris är de viktigaste instrumenten för minskad alkoholkonsumtion. Partistyrelsen delar motionens intention vad gäller att värna folkhälsan, men anser inte att det bäst görs med utökade öppettider för Systembolaget.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 91 avslås

Svar till A 92

Motionen föreslår att målet för vänsterpartiets narkotikapolitik som helhet ska ändras från "Ett samhälle fritt från narkotika" till "Ett samhälle med minskade skador av narkotika utifrån en restriktiv syn på narkotika."

Sverige har sedan lång tid tillbaka och i politisk enighet haft en vision om ett narkotikafritt samhälle. Visionen vilar på kunskapen om att narkotikabruk är skadligt för hälsan och därför inte bör förekomma i ett samhälle som värnar sina medborgares välbefinnande. Regeringen har antagit en mängd samlade strategier för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken. I den senaste strategin, som gäller fram till och med 2025, lades även spel om pengar till. Det övergripande målet för narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle. Vänsterpartiet har inte motsatt sig det målet både i den senaste strategin och i tidigare strategier.

Vänsterpartiet instämmer i målet om ett narkotikafritt samhälle men kan samtidigt konstatera att målet av många har tolkats på ett sätt som förhindrat en nyanserad debatt om samhällets åtgärder. Narkotikapolitiken har i alltför hög grad präglats av en bestraffande dimension som trängt undan vetenskapligt grundade förslag på åtgärder inom området. Därför har Vänsterpartiet bl.a. en annan inriktning vad gäller eget bruk, som innebär att det bör avkriminaliseras att vara påverkad av narkotika. Det är narkotikan som ska vara olaglig, inte de beroende. I Vänsterpartiets socialpolitiska program beskrivs även vidare hur de som är beroende av narkotika utsätts för en enorm stigmatisering i samhället. De stämplas som brottslingar som ska straffas i stället för att rätteligen få adekvat vård på sjukhus eller behandling. Det kräver ett skifte i synen på beroende som riktar sig mot vård, prevention och skademinimering. Förutom att en avkriminalisering av eget bruk skulle innebära en mer human och långsiktig narkotikapolitik skulle den öppna upp för en mer effektiv brottsbekämpning. Med dagens lagstiftning finns det en uppenbar risk att polisen lägger mer resurser på att beivra brottslighet som rör eget bruk än på de grovt kriminella som tjänar stora pengar på införsel och försäljning av narkotika.

Motionen refererar till den nyliga Narkotikautredningen (SOU 2023:62). Det bör beaktas att utredningen konstaterar att Sverige successivt har introducerat skadereducerande insatser inom narkotikapolitiken, samtidigt som målet fortsatt varit ett samhälle fritt från narkotika. Enligt utredningens bedömning finns det även inget motsatsförhållande mellan en folkhälsopolitisk ansats att förebygga användning av narkotika och att samtidigt begränsa de skador som upp kommer till följd av narkotikaanvändning.

I riksdagen för Vänsterpartiet en bred politik i syfte att minska skadorna av narkotikaanvändningen. Vänsterpartiet har bl.a. föreslagit att ett nationellt kunskapscentrum för insatser mot narkotikarelaterade skador och dödsfall ska inrättas i syfte att minska narkotikaanvändandet, sjuklighet och dödlighet. Vänsterpartiet har även lyft andra insatser för att minska risken för narkotikarelaterad dödlighet, såsom att utveckla och bedriva sprututbytesverksamhet och att göra medicinen naloxon tillgängligt i samtliga regioner, som kan rädda liv vid en överdos av opioder som exempelvis morfin och heroin (Riksdagsmotion

2021/22:4629 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025).

Partistyrelsen instämmer med motionen om att narkotikapolitiken som rör beroende och missbruk även ska fokusera på vård, prevention och skademinimering. En politik som minskar efterfrågan på narkotika genom förebyggande arbete, vård och behandling, sociala insatser samt insatser för att förbättra hälsan hos personer med skadligt bruk eller beroende är snarare än viktig del i arbetet för att nå ett samhälle fritt från narkotika. Partistyrelsen ser därför ingen motsättning mellan att fortsatt verka för ett samhälle fritt från narkotika och samtidigt föra en human och solidarisk politik vad gäller beroende.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 92 avslås

Svar till A 93

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska föreslå att behovet av och förutsättningarna för brukarrum ska utredas. Om behoven finns och förutsättningarna bedöms goda föreslås ett pilotprojekt som sedan utvärderas.

Ett brukarrum är en plats där personer med skadligt bruk eller beroende lagligt kan injicera utan att de riskerar ett polisengripande. Både Narkotikautredningen (SOU 2023:62) och Samsjuklighetsutredningens delbetänkande (SOU 2021:93) har tagit upp frågan om brukarrum. Narkotikautredningen beskriver bl.a. att de litteraturöversikter som finns utgör otillräckliga underlag för att utifrån vetenskaplig evidens kunna rekommendera brukarrum. Det har dels att göra med bristande forskning inom området som gör det svårt att entydigt påvisa positiv effekt, dels att det är svårt och ibland oetiskt att genomföra sådan forskning.

Införandet av brukarrum hade även krävt straffrättsliga förändringar, enligt de tidigare nämnda utredningarnas bedömning. För att det ska vara möjligt att bedriva brukarrumsverksamhet som ordinarie hälso- och sjukvård i Sverige på ett sätt där personerna som besöker verksamheten inte riskerar ett polisärt eller på annat sätt straffrättsligt ingripande, så förutsätts någon form av undantagsbestämmelse som ger ansvarsfrihet alternativt ett krav på polisen att lämna rapporteftergift för personer som besöker verksamheten. Det innebär att en person med ett skadligt bruk eller beroende enligt svensk lag inte kan besöka ett brukarrum och injicera eller på annat sätt använda narkotika, utan att riskera ett polisärt ingripande. För att införa brukarrum hade det alltså krävt straffrättsliga förändringar, vars konsekvenser är svåra att förutse.

Brukarrum är även en kostnadskrävande insats. För att införa en insats som innebär en stor kostnad bör evidensen för insatsen vara tydlig. Lämpligen skulle det också leda till besparingar på sikt för hälso- och sjukvården. Den evidens som idag finns för att brukarrum skulle vara en kostnadseffektiv insats har inte kunnat fastslås.

Partistyrelsen instämmer med motionen om att narkotikapolitiken ska vara baserad i forskning. I och med att det alltjämt är en otillräcklig evidens som råder, ihop med att ett införande innebär en stor kostnad, anser partistyrelsen att det inte är tillfälle att inta ett ställningstagande för brukarrum.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 93 avslås

Svar till A 94, A 96, A 97, A 98

Motion A 94 föreslår att Vänsterpartiet initierar en omfattande översyn av narkotika- och rättspolitik.

Motion A 96 föreslår att Vänsterpartiet verkar för en översyn av narkotikaklassificeringen med syfte att basera den på vetenskapliga bevis snarare än moraliska och politiska fördomar.

Motion A 97 föreslår att Vänsterpartiet tar initiativ till en avkriminalisering av innehav och bruk av vissa typer av narkotika för personligt bruk, som ett steg mot en mer human och hälsobaserad drogpolitik.

Motion A 98 föreslår att Vänsterpartiet främjar en bred och inkluderande debatt om Sveriges framtida drogpolitik, med målet att utforska och implementera modeller som effektivt minskar skadorna av narkotikaanvändning.

Ett samhälle med utbredd beroendeproblematik är ett ojämlikt och skört samhälle där enskilda far illa. Vänsterpartiets narkotikapolitik vilar därför på två ben. Det behövs ett kraftfullt arbete mot narkotika samtidigt som att missbrukare inte stigmatiseras. Det är narkotikan som ska vara olaglig, inte de beroende. Narkotika göder även gängkriminaliteten. Att motarbeta gängkriminaliteten på ett effektivt sätt förutsätter därmed en linje som inte ökar bruket av narkotika. Därför är det Vänsterpartiets hållning att narkotika ska vara fortsatt illegalt men att vara påverkad av narkotika bör avkriminaliseras.

Vänsterpartiet anser inte att det ska vara kriminellt att vara påverkad av narkotika i blodet. Däremot anser Vänsterpartiet att tillverkning, försäljning och innehav av narkotika ska vara olagligt. FN, som tidigare har kritiserat den svenska narkotikapolitiken, uppmanar samtliga medlemsstater att avkriminalisera narkotikabruk eftersom de har sett att en bestraffande narkotikapolitik inte minskar vare sig införsel, tillgång eller brukande. Snarare bidrar en sådan till att underminera hälsa och mänskliga rättigheter bland brukare och deras familjer. Förutom att en avkriminalisering av eget bruk skulle innebära en mer human och långsiktig narkotikapolitik skulle den öppna upp för en mer effektiv brottsbekämpning. Med dagens lagstiftning finns det en uppenbar risk att polisen lägger mer resurser på att beivra brottslighet som rör eget bruk än på de grovt kriminella som tjänar stora pengar på narkotikaförsäljning.

Vänsterpartiet för en bred politik i syfte att minska skadorna av narkotikaanvändningen. Ingången i debatten kring missbruk och beroende av narkotika handlar om individens rätt till den vård och omsorg som behövs. I riksdagen har Vänsterpartiet bl.a. föreslagit att ett nationellt kunskapscentrum för insatser mot narkotikarelaterade skador och dödsfall ska inrättas i syfte att minska narkotikaanvändandet, sjuklighet och dödlighet. Vänsterpartiet har även lyft andra insatser för att minska risken för narkotikarelaterad dödlighet, såsom att utveckla och bedriva sprututbytesverksamhet och att göra medicinen naloxon tillgängligt i samtliga regioner, som kan rädda liv vid en överdos av opioder som exempelvis morfin och heroin (Riksdagsmotion 2021/22:4629 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025).

Vad gäller rättspolitik på området är en av de viktigaste åtgärderna att stoppa införseln av narkotika. Vänsterpartiet vill även på olika sätt begränsa möjligheten att handla narkotika både på gator och torg och via internet. Vänsterpartiet tar avstånd till alla förslag gällande legalisering av illegala droger eftersom konsekvensen skulle vara att allt fler människor skulle riskera att fastna i ett beroende. Innehav, smuggling, tillverkning, langning och försäljning av narkotika ska därför vara fortsatt olagligt. Att legalisera cannabis som ett led i att bekämpa gängkriminaliteten är enligt partistyrelsen fel väg att gå. Kriminella gäng hanterar betydligt fler illegala droger än cannabis. Att tillåta droger som idag är illegala innebär enbart att marknaden utvidgas och att fler människor riskerar att bli drogberoende. Det skulle leda till mer problem för enskilda människor och till ökade kostnader för samhället.

Sammantaget ser partistyrelsen inget behov av varken en översyn av Vänsterpartiets narkotika- och rättspolitik eller en översyn av narkotikaklassificeringen i syfte att legalisera olagliga droger. Innehav av narkotika för eget bruk ska inte avkriminaliseras. Partistyrelsen anser samtidigt att åtgärder som kan minska skadorna av narkotikaanvändningen ska främjas. Vänsterpartiet ska fortsatt verka för en human och solidarisk beroendevård i kombination med ett kraftfullt arbete mot narkotikabrott.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 94, A 96, A 97 avslås

att motion A 98 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 95, A 99, A 100, A 101, A 102

Motion A 95 föreslår att Vänsterpartiet verkar för lagstiftning som reglerar försäljning av cannabis genom en statlig aktör, likt systembolaget.

Motion A 99 föreslår att Vänsterpartiet ska driva frågan om legalisering av cannabis i statlig regi.

Motion A 100 föreslår att Vänsterpartiet ska agera för att cannabisförsäljning, -bruk och -odling ska legaliseras och regleras för att minska skadeverkningarna av drogen i samhället.

Motion A 101 föreslår att Vänsterpartiet ska vara för en legalisering av cannabis.

Motion A 102 att Vänsterpartiet ska verka för en legalisering av cannabis för rekreationellt bruk inom ramen för ett statligt monopol.

Vänsterpartiet avvisar konsekvent alla förslag som skulle innebära att illegala droger legaliseras. Att tillåta droger som idag är illegala innebär enbart att marknaden utvidgas och att fler människor riskerar att bli drogberoende. Det skulle leda till mer problem för enskilda människor och till ökade kostnader för samhället. Hantering av cannabis är och bör vara olaglig. Att legalisera cannabis som ett led i att bekämpa gängkriminaliteten är enligt partistyrelsen fel väg att gå. Kriminella gäng hanterar betydligt fler illegala droger än cannabis. En legalisering skulle leda till ett utvidgat bruk av cannabis.

Kongressen har tidigare avslagit motioner om legalisering av cannabis, bl.a. 2016. Partistyrelsen har inte funnit att det framkommit några nya skäl som gör att partiets nuvarande ståndpunkt i frågan bör ändras.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 95, A 99, A 100, A 101, A 102 avslås

Svar till A 103

I motionen föreslås att Vänsterpartiet i riksdagen motionerar om att införa en tid i karantän för avgående heltidsavlönade politiker för att gå över till näringslivsuppdrag.

Korruption, lobbying och svängdörrar mellan näringslivet och politiken är ett stort hot mot människors förtroende för det demokratiska systemet. Under de senaste trettio åren har stora delar av vårt samhälle privatiserats och överlämnats till marknaden. Det har gjort många stora bolag direkt beroende av politiska beslut och goda relationer till politiker. Det är bolag som är beroende av skattepengar, t.ex. välfärdsbolag och friskolekoncerner som har alltför nära anknytning till vissa riksdagspartier. Det är viktigt för demokratin att allmänheten har ett högt förtroende för statsråd och högre tjänstemän i Regeringskansliet. Det får inte förekomma misstankar om att uttalanden och beslut av ett statsråd påverkas av förväntningar på en framtida anställning hos ett företag eller en organisation.

Utbytet av personer på högre tjänster mellan det offentliga och näringslivet kan vara positivt men utbytet kan också leda till intressekonflikter. Frågan om behovet av en reglering om övergångar har tidigare uppmärksammats av bl.a. Europarådets organ för korruptionsbevakning (Greco). Efter en granskning rekommenderade Greco att Sverige skulle införa riktlinjer för att undvika intressekonflikter vid offentliga tjänstemäns övergång till den privata sektorn.

Karensnämnden infördes 2018 för att komma till rätta med svängdörrarna mellan politiken och näringslivet. Enligt lagen (2018:676) om restriktioner vid statsråds och statssekreterares övergång till annan än statlig

verksamhet, får övergångsrestriktioner meddelas i form av karens eller s.k. ämnesrestriktion upp till tolv månader efter avslutat uppdrag eller anställning. Någon sanktionsmöjlighet infördes dock inte, eftersom regleringen i sig bedömdes ha en tillräckligt preventiv verkan.

Karensnämndens ordförande har dock själv beskrivit det nuvarande systemet som ”tandlöst”. Den förra regeringen tillsatte en utredning för att se över systemet och lämna förslag om restriktioner vid övergång från offentlig till annan verksamhet. Utredningen, Utvärdering av restriktionslagen (SOU 2023:45) presenterades i augusti 2023. Dessvärre lägger utredningen inte fram något förslag om sanktionsmöjligheter vid brott mot restriktionslagen. Vidare föreslår utredningen att anmälningsskyldigheten ska begränsas till att omfatta övergångar utom offentlig sektor. Vänsterpartiet anser att detta snarare skulle leda till att lagen blir ännu mer tandlös. Vi har därför föreslagit att regeringen ska tillsätta en ny utredning i syfte att strama upp tillsynen vid övergångar mellan politiken och näringslivet. Även den offentliga sektorn bör omfattas av regleringen (Riksdagsmotion 2023/24:440 Demokrati, integritet och transparens).

Partistyrelsen konstaterar att Vänsterpartiet redan driver frågan i enlighet med motionens intention i riksdagen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att A 103 anses besvarad

Svar till A 104

I motionen föreslås att frågan om tjänstemanna- och politikeransvar lyfts och får en ökad förankring i Vänsterpartiets dagliga politiska arbete.

Före den s.k. ämbetsansvarsreformen, som genomfördes under mitten av 1970-talet, omfattades i princip varje fel eller försummelse i tjänsten av tjänstefelsansvaret. Reformen innebar en betydande avkriminalisering och ansvaret för tjänstefel begränsades till den del av den offentliga verksamheten som ägde rum i myndighetsutövning. Samtidigt infördes ett nytt utomstraffrättsligt sanktionssystem som senare kom att överföras till lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA). Den senaste reformen genomfördes 1989. Då skedde en viss utvidgning av ansvaret för tjänstefel som sedan dess omfattar åtgärder som vidtagits vid myndighetsutövning. Straffansvaret begränsas genom att sådana gärningar som vid en helhetsbedömning är att anse som ringa, inte ska föranleda ansvar.

Partistyrelsen anser att det är nödvändigt att det finns ett effektivt system för individuellt ansvarsutkrävande när det begås felaktigheter inom den offentliga verksamheten. Ett sådant system stärker medborgarnas rättssäkerhet och krävs för att allmänheten ska ha ett högt förtroende för förvaltningen. Förutom straffansvaret för tjänstefel finns det också ett skadeståndsrättsligt ansvar samt ett disciplinärt ansvar. Därutöver kan Justitieombudsmannen och Justitiekanslern bl.a. rikta kritik mot felaktigheter i tjänstemäns tjänsteutövning.

Partistyrelsen instämmer i motionens intention om vikten av att såväl tjänstemän som politiker tar ansvar för de beslut som de har fattat samt vikten av att bekämpa korruption. Vi är dock inte beredda att återinföra tjänstemannaansvaret som det såg ut tidigare. För oss är det grundläggande att ansvariga chefer och politiker tar sitt ansvar för att strukturerna och personalförsörjningen på myndigheterna är välfungerande för att i så stor utsträckning som möjligt undvika att fel begås. Det är inte önskvärt med ett system där tjänstemän riskerar att göra fel på grund av en ohållbar arbetssituation och sen också blir straffade för det. En offentlig förvaltning som har tillräckligt med resurser för att göra ett bra jobb är ofta det bästa skyddet mot felaktigheter. För att det ska bli möjligt krävs en ekonomisk politik där den gemensamma välfärden inte ständigt skärs ned.

Partistyrelsen konstaterar att möjligheterna till ansvarsutkrävande när det gäller tjänstemän och politiker skiljer sig åt eftersom politikernas positioner grundar sig på väljarnas förtroende. Självfallet är det viktigt att bekämpa korruption och maktmissbruk även hos politiker, men i slutändan är det väljarna, och medlemmarna i det aktuella politiska partiet, som avgör om en person kan fortsätta inneha ett visst politiskt

uppdrag eller inte. Vänsterpartiet har bl.a. motionerat i riksdagen om att förstärka insynen och transparensen i finansieringen av politiska partier och om att utreda ett förbud för riksdagspartier mot att ta emot anonyma donationer (Riksdagsmotion 2023/24:440 Demokrati, integritet och transparens). Partistyrelsen anser att detta arbete bör fortsätta och utvecklas.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 104 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 105

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska ställa sig positivt till en utredning av partivalssystemet i enlighet med motionen.

Hur valsyste­met är uppbyggt och fungerar är av stor betydelse för demokratin. Det svenska valsyste­met grundar sig på allmän och lika rösträtt i fria, hemliga och direkta val. Väljaren röstar på ett parti och kan samtidigt ge en av partiets kandidater på valsedel­en en personröst. Mandat fördelas proportionerligt mellan partierna i enlighet med röstfördelningen. I motionen förordas en övergång till ett system inspirerat av Single Transferable Vote (STV) system. Valsyste­met används bland annat på Irland och är ett sätt att kombinera valkretsar med få mandat med proportionell fördelning av mandat­en mellan partierna. Röster som är "bortkastade", antingen för att den kandidat en röstat på redan är vald, eller för att hen inte fått tillräckligt många röster, överförs enligt tämligen komplicerade regler till den röstandes andrahandsalternativ.

Partistyrelsen anser att det nuvarande valsyste­met i grunden är bra. Det i motionen föreslagna syste­met framstår som både krångligt och omotiverat. Svårigheten med att det i motionen föreslagna syste­met skulle kräva att flera partier kan anges på samma valsedel är bara ett av problemen. Proportionaliteten i det nuvarande valsyste­met är redan god och problemet med "bortkastade" röster på partier som inte når fyraprocent­spärren löses enklare genom borttagande eller sänkning av spärrgränsen. Att valsyste­met är förhållandevis enkelt och att det är lätt att kontrollera resultatet i efterhand är mycket viktigt för legitimiteten och allmänhetens förtroende för syste­met. Även med det nuvarande syste­met har det förekommit några fall av felräkningar i senare val men de har gått att rätta till och i de fall som fe­len har varit stora har omval förrättats. Att införa ett betydligt krångligare och mer svåröverskådligt syste­met riskerar därför att öka riskerna för att fel begås i samband med rösträkningen, vilket sin tur riskerar att urholka förtroendet för valsyste­met och på lång sikt även urholka demokratin. Kongressen har tidigare avslagit liknande motioner, bl.a. på kongressen 2018. Partistyrelsen har inte funnit att det framkommit några nya skäl som gör att partiets nuvarande ståndpunkt i frågan bör ändras.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 105 avslås

Svar till A 106

I motionen föreslås att Vänsterpartiet lägger förslag i riksdagen om att ändra rösträttsåldern till att gälla från och med året då personen fyller 16 år.

Åldern för rösträtt sammanfaller enligt nuvarande ordning med myndighetsåldern. Röstberättigad är den som senast på valdagen fyller 18 år.

Vänsterpartiet anser att en sänkt rösträttsålder kan vitalisera demokratin och ge fler ungdomar möjlighet att vara aktiva i frågor som berör dem. Vi vill att unga människor ska lita på att politiken också utgår från ungas verklighet, och anser att det bör genomföras försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år, dvs. det år som den enskilde fyller 16, vid val till kommunfullmäktige. Det ger unga ett direkt inflytande över samhällsutvecklingen vilket också är ett av de nationella målen för ungdomspolitik­en. I frågor som rör skola, fritid och samhällsplanering och andra områden som direkt berör ungas vardag är det både rimligt och önskvärt att unga får inflytande. Därför har Vänsterpartiet lagt motioner i riksdagen om att införa en

försöksverksamhet, i en eller flera kommuner, med sänkt rösträttsålder till 16 år vid val till kommunfullmäktige (Riksdagsmotion 2021/22:459 Utökad rösträtt). En försöksverksamhet kan sedan utvärderas i syfte att bedöma om den bör utvidgas och permanentas.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 106 anses besvarad

Svar till A 107

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska beakta motionens demokrati- och reformförslag som syftar till att barn ska få rösträtt redan när de föds med föräldrarna som ombud och att Vänsterpartiet fortsätter att utreda vilka konsekvenser det får för samhället.

Att barn och unga ska ha rätt och möjlighet att påverka sin livssituation är grundläggande för Vänsterpartiet och en bärande del av Barnkonventionen. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Barnet ska även ha rätt till yttrandefrihet.

Vänsterpartiet har bl.a. motionerat i riksdagen om en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder från 18 till 16 år vid val till kommunfullmäktige. Syftet är bl.a. att ge unga ett direkt inflytande över samhällsutvecklingen vilket också är ett av de nationella målen för ungdomspolitiken (Riksdagsmotion 2021/22:459 Utökad rösträtt).

Partistyrelsen instämmer i motionens intention om vikten av att barn har möjlighet att påverka samhället, att barns rättigheter bör stärkas och att skolan ska ge barn grundläggande kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter. Vi befarar dock att motionens förslag om rösträtt för barn från och med födseln i praktiken inte skulle stärka barns rättigheter då risken för att föräldrarna röstar i enlighet med sin egen uppfattning eller påverkar barnet är överhängande.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 107 avslås

Svar till A 108

I motionen föreslås att Vänsterpartiet verkar för att det tillsätts en arbetsgrupp som utreder hur Sverige kan ändra statsskick till republik.

All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Det stadgas i den allra första meningen i Sveriges grundlag. Det främsta ämbetet och förtroendeuppdraget i en demokrati, statschefens, bör därför tillsättas enligt demokratiska principer. Det är en självklarhet i alla andra offentliga sammanhang. Vi anser att det är otidsenligt att den formella statschefen, kung eller drottning, ärver sitt ämbete och inte utses under demokratiska former. Det är därför dags att ta fram en ny modern och demokratisk modell för det svenska statsskicket. Vänsterpartiet lägger regelbundet motioner i riksdagen om att se över det svenska statsskicket i syfte att införa republik (Riksdagsmotion 2023/24:995 Ett modernt och demokratiskt statsskick).

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 108 anses besvarad

Svar till A 109

I filen med motionssvar på C-motioner hittar du ett gemensamt svar för motionerna C 3, C 4, C 5, C 6, C 7, C 8, C 9, C 10, C 11, C 12, C 13, C 14, C 15, C 16, C 17, C 18, C 19, C 20, C 21, A 109.

Svar till A 110

I motionen föreslås att Vänsterpartiet i riksdagen lyfter att häktade ska få praktiskt stöd att betala nödvändiga räkningar och i den mån de på grund av häktningen inte har monetära resurser att klara dessa stöd av staten i form av lån för dessa under tiden för häktning.

Utgångspunkten är att man själv får bekosta hyra, räkningar och liknande utgifter under fängelsevistelsen. Kriminalvården ger inte ekonomiskt stöd för den typen av utgifter. Ibland är det dock möjligt att få hjälp med t.ex. hyran av socialtjänsten. Den moderna kriminalvården bygger på den s.k. normaliseringsprincipen. Kriminalvårdens vision "Bättre ut" bygger på en värdegrund som Kriminalvårdens anställda har arbetat fram. Klienterna ska ha bättre möjligheter till ett lagligt liv efter att de har avtjänat sitt straff. Men för den person som häktas och inte har möjlighet att få hjälp av någon med praktiska saker som t.ex. att betala räkningar eller kontakta myndigheter och arbetsgivare kan häktes- och den därpå följande anstaltstiden leda till extra stora svårigheter att komma tillbaka till ett fungerande liv. I sammanhanget kan också nämnas att Vänsterpartiet föreslagit att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att se över hur häktningstider, isolering och användandet av restriktioner kan minskas (Riksdagsmotion 2023/24:436 En modern kriminalvård).

Partistyrelsen anser att det är rimligt att en person som sitter häktad och har behov av det ska få tillgång till ett särskilt ombud. Det ska vara en person som med fullmakt från den intagne kan betala räkningar, ta myndighetskontakter, gå på planerade möten, begära uppskov med hyran, prata med arbetsgivare, ställa av eller sälja bilen, tömma en lägenhet osv. En sådan ombudsfunktion skulle förslagsvis kunna fungera så att Kriminalvården kontaktar socialtjänsten i den häktades bosättnings- eller vistelsekommun som sedan utser ett ombud. Partistyrelsen är dock inte beredd att föreslå att häktade ska ha möjlighet att låna pengar från staten i syfte att t.ex. betala hyran.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att Vänsterpartiet ska verka för att den person som sitter häktad ska få tillgång till ett särskilt ombud

att motion A 110 avslås

Svar till A 111, A 112, A 113

I motion A 111 föreslås att Vänsterpartiet tar ställning för en omfattande reform av könstillhörighetslagen med målet att förenkla och göra processen för juridisk könsändring mer inkluderande och respektfull. I motion A 112 föreslås att Vänsterpartiet verkar för att avskaffa kravet på kontakt med sjukvården och diagnoser som förutsättningar för juridisk könsändring. I motion A 113 föreslås att Vänsterpartiet förbinder sig att stärka och utvidga rättigheterna och skyddet för transpersoner inom alla samhällssektorer, med särskilt fokus på hälso- och sjukvård.

I Sverige lever transpersoner fortfarande i stor utsatthet. Det är en grupp människor som ofta osynliggörs när frågor om diskriminering och mänskliga rättigheter diskuteras. Utredningen om stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner presenterade 2017 sitt betänkande Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92). Utredningen konstaterar att gruppen transpersoner är heterogen och i likhet med den allmänna befolkningen består av individer med olika bakgrund och erfarenheter. Som grupp betraktat är det dock betydligt vanligare att transpersoner blir utsatta för kränkningar, trakasserier, våld och hot om våld än den övriga befolkningen. Detta påverkar transpersoners hälsa negativt. Det är vanligare att transpersoner upplever sin hälsa som dålig än att befolkningen i stort gör det. Det är också betydligt vanligare att transpersoner har självmordstankar eller har gjort självmordsförsök. På individnivå är det vanligt att vara utsatt inom flera områden i livet, exempelvis i hemmet, i skolan och på offentliga platser. Det är även vanligt att transpersoner uppger att de inte fullt ut kan leva i sin könsidentitet och att få sin könsidentitet ifrågasatt av omgivningen. Att kunna få uttrycka sin könsidentitet på sina egna villkor är att betrakta som en grundläggande mänsklig rättighet. Många transpersoner måste inte bara slåss mot fördomar, diskriminering och en stark transfobi – de måste också slåss mot myndigheter och sjukvården. Vården som erbjuds transpersoner är ojämlig och ser olika ut runt om i landet. Väntetiden för att påbörja utredningen kan exempelvis vara mycket lång, mer än ett år på vissa ställen, vilket kan innebära stora

psykiska påfrestningar för dem som väntar på att få påbörja en utredning. Vänsterpartiet anser därför att det är viktigt att kunskapsstödet implementeras på ett så snabbt och bra sätt som möjligt runt om i landet samt att det framöver görs uppföljningar för att säkerställa att kompetensen och kvaliteten på transvården håller en hög nivå och är jämlik i hela landet. För Vänsterpartiet är respekten för mänskliga rättigheter och rätten till bästa möjliga hälsa för alla grundläggande, därför måste tillgången och kvaliteten på den könskorrigering vården stärkas i hela landet.

Ett grundläggande problem är att ändring av juridiskt kön kopplas samman med könskorrigering vård. Vänsterpartiet har länge kämpat för att könstillhörighetslagen ska ersättas och välkomnar därför att den nu ska ersättas och delas upp i två nya lagar varav den ena reglerar kirurgiska ingrepp i könsorganen och den andra fastställande av det juridiska könet, där ändrandet av juridiskt kön ska kunna ske genom ett förenklat förfarande och ändrade kriterier samt kunna göras från 16 år. Detta är ett steg i rätt riktning även om Vänsterpartiet hade velat gå längre (Riksdagens betänkande 2023/24:SoU22 Förbättrade möjligheter att ändra kön).

Vänsterpartiet har även motionerat i riksdagen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att införa ett tredje kön som juridiskt sett är jämställt med kvinna och man (Riksdagsmotion 2021/22:466 Inför ett tredje juridiskt kön).

Partistyrelsen instämmer i intentionen med motionerna och konstaterar att Vänsterpartiet aktivt driver dessa frågor i riksdagen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motionerna A 111, A 112 och A 113 anses besvarade.

Svar till A 114

I motionen föreslås att Vänsterpartiet aktivt arbetar för att vitboken om romer (Den mörka och okända historien - Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, Ds 2014:8) åter börjar tryckas och att Vänsterpartiet för bästa spridning av vitboken börjar arbeta för att den tas in under Forum för levande historia.

Romer är en av fem grupper som i Sverige fick status som nationella minoriteter år 2000 och som omfattas av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk som trädde i kraft år 2010. Sverige har en mörk historia när det gäller behandlingen av romer och resande. Den första delen av 1900-talet utövade staten en ren rasideologi som i sin yttersta form gick ut på att romer inte borde leva i Sverige. Regeringens utredning Den mörka och okända historien – Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet (Ds 2014:8) beskriver hur myndigheterna systematiskt registrerade och diskriminerade romer och resande långt in i vår närtid. Den statliga rasismen mot och diskrimineringen av romer och resande i Sverige var en del av den antiziganism som än i dag finns i Europa. Vitboken är enligt regeringen en utgångspunkt för att stärka arbetet med romers mänskliga rättigheter och ett led i regeringens arbete med att förbättra levnadsförhållandena för romer. I vitboken konstaterar regeringen att det i stor utsträckning saknas kunskap om romers villkor i Sverige ur ett historiskt perspektiv även om det finns en hel del källmaterial. Vidare har alla förhållanden och särbehandlande åtgärder som materialet synliggjort inte varit möjliga att beskriva. Regeringen understryker även att vitboken inte ger några slutgiltiga svar eller någon fullständig kunskap. Vitboken är en del av regeringens arbete med regeringens strategi för romsk inkludering (skr. 2011/12:56). Vitboken finns tillgänglig för nedladdning på regeringens hemsida. Forum för levande historia har bl.a. på sin hemsida ett undervisningsmaterial för gymnasium och vuxenutbildning som syftar till att ge kunskap om romers historia och förståelse för var fördomar om romer kommer ifrån.

Vänsterpartiet ser vitboken som en bra början på arbetet med att kartlägga de övergrepp och den diskriminering som skett men även för att bekämpa den antiziganism som finns i vårt samhälle.

Partistyrelsen anser dock att tryckning och spridande av vitboken inte är de mest angelägna åtgärder som behöver vidtas.

Vänsterpartiet har bl.a. motionerat om att regeringen ska inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och romer och resande och ett nationellt center för romska frågor (Riksdagsmotion 2021/22:2604 Bättre livsvillkor för romer och resande). Vänsterpartiet har även föreslagit att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att inrätta ett förvaltningsområde för romani chib och att informationscentrum ska inrättas för samtliga nationella minoriteter (Riksdagsmotion 2022/23:1214 Åtgärder för de nationella minoriteterna och minoritetsspråken). Vänsterpartiet har också föreslagit ökade anslag för att nå målet om romsk inkludering (Riksdagsmotion 2022/23:1489 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse). Partistyrelsen instämmer i motionens intention om vikten av att förmedla kunskap om antiziganism men anser snarare att det arbete som Vänsterpartiet redan bedriver behöver fortsätta och utvecklas än att Vänsterpartiet ska verka för tryckning och spridning av regeringens vitbok.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 114 avslås

Svar till A 115

I motionen föreslås att samiska flaggan ska hissas i Sveriges kommuner för att markera bemärkelsedagar eller samiska begivenheter och att samernas nationalsång ska spelas på nationaldagen. Alternativt att Samiska Flaggan får en egen flaggstång och alltid är hissad.

I dag finns det möjlighet att flagga när tillfälle ges vid t.ex. familjehögtidsdagar som födelsedagar, bröllop etc. Detta gäller såväl privatpersoner som kommuner. Regeringen har även i förordning 1982:270 fastställt allmänna flaggdagar. Allmänna flaggdagar är bl.a. första maj, midsommardagen, juldagen och Nobeldagen.

Samerådets 15:e samekonferens beslutade 1992 i Helsingfors att samernas gemensamma nationaldag skall vara den 6 februari. Nationaldagen firades för första gången 1993. Den 6 februari 2007 vajade för första gången den samiska flaggan utanför Stockholms stadshus på nationaldagen. 2014 vajade flaggan för första gången utanför Uppsala universitet. Samernas nationaldag är gemensam för alla samer oavsett om de bor i Sverige, Norge, Finland eller Ryssland. Det är en dag som vanligen uppmärksammas med aktiviteter och kulturarrangemang.

Partistyrelsen delar motionens intention när det gäller värdet av att uppmärksamma samerna som urfolk och nationell minoritet. Det finns tolv samiska flaggdagar inklusive nationaldagen den 6 februari. Redan i dag har kommunerna möjlighet att flagga under samtliga dessa dagar. Vi anser dock att det är både rimligt och önskvärt att samernas nationaldag den 6 februari blir en allmän flaggdag. Partistyrelsen föreslår därför att Vänsterpartiet ska lägga förslag om detta i riksdagen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att Vänsterpartiet ska verka för att samernas nationaldag den 6 februari blir en allmän flaggdag och att det är den samiska flaggan som ska hissas

att motion A 115 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 116, A 117

Motion A 116 föreslår att ILO 169 om ursprungsfolk och stamfolk ska ratificeras. Motion A 117 föreslår att den svenska regeringen i enlighet med urfolksdeklarationen bla. ska ge det samiska folket inflytande och makt i saker som berör dem och sluta exploatera samisk mark utan fritt, informerat förhandssamtycke samt klimatomställa på ett sätt som är snabbt, rättvist och som bygger på samisk kunskap och respekterar samers rättigheter.

Vänsterpartiet har under lång tid drivit frågor i syfte att stärka samers rättigheter, inflytande och livsvillkor. Vi har exempelvis motionerat regelbundet till riksdagen sedan 1991 om en ratificering av ILO:s (International Labour Organization) konvention nr 169 om urfolk och stamfolk. Vi har även länge lagt

förslag till riksdagen om att Sverige ska implementera FN:s urfolksdeklaration (Riksdagsmotion 2023/24:993 Åtgärder för det samiska folket).

Sverige erkände samerna som urfolk 1977. Enligt folkrätten har urfolk särskilda rättigheter utöver de rättigheter som följer av ställningen som nationell minoritet. Det handlar om rätt till självbestämmande och rätt till de landområden de traditionellt bebor.

ILO:s (International Labour Organization) konvention nr 169 om urfolk och stamfolk innehåller ett antal bestämmelser och åtaganden till skydd för urfolk. Ett grundläggande krav enligt konventionen är att urfolk till fullo ska åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Det måste vidtas åtgärder mot diskriminering samt utformas särskilda insatser som främjar de berörda folkens sociala och ekonomiska rättigheter och som skyddar deras andliga och kulturella värden. Detta innebär bl.a. att det måste vidtas konkreta åtgärder för att skydda samers land, vatten, kultur och miljö. ILO 169 skapar inga nya markrättigheter men ställer krav på att de markrättigheter som finns ska erkännas och respekteras samt att samernas renskötselrätt respekteras på motsvarande sätt som andra markrättigheter i Sverige.

FN:s generalförsamling antog 2007 en urfolksdeklaration. Detta kan ses som en historisk milstolpe i kampen för erkännandet av urfolkens mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Urfolksdeklarationen är en tolkning av deklarationen om mänskliga rättigheter och de internationella konventioner som gäller för alla. Deklarationen anger en miniminivå för hur urfolksfrågorna bör behandlas i de olika länderna, även om den inte är juridiskt bindande. Deklarationens tyngdpunkt ligger på rätten till självbestämmande och innehåller även skrivningar gällande urfolkens rätt att äga, bruka och kontrollera land, territorier och naturresurser. Rätten till självbestämmande såsom den uttrycks i deklarationen innefattar det samiska folkets rätt att fritt avgöra sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling samt kontrollera och besluta över sina egna naturresurser. En central del i urfolksdeklarationen är rätten till fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC). Det innebär att urfolk har rätt att bli konsulterade och informerade samt att fatta beslut i frågor som berör dem och deras rättigheter, utan påtryckningar utifrån.

Sverige har haft över 15 år på sig att implementera FN:s urfolksdeklaration och över 30 år på sig att ratificera ILO 169. Det är genant att ett land som Sverige bryter mot grundläggande folkrättsliga principer som ska ge urinvånare möjlighet att upprätthålla sin kultur. Partistyrelsen konstaterar att Vänsterpartiet driver de frågor som tas upp i motionerna.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motionerna A 116 och A 117 anses besvarade

Svar till A 118

I motionen föreslås att Vänsterpartiet verkar för lagstiftning som enbart tillåter utbildade pyrotekniker att skjuta fyrverkerier, samt förbjuder försäljning av fyrverkerier till allmänheten.

I dagsläget går utvecklingen i en positiv riktning med en tydlig minskning av antalet allvarliga olyckor. Sedan år 2000 har trenden varit ett minskat antal slutenvårdade på sjukhus till följd av olyckor med fyrverkerier. Tidigare har raketer varit den typ av fyrverkeriartikel som orsakat mest personskador. Av den anledningen har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) utfört ett arbete som ledde fram till att stora raketer (krutvikt > 75 gram) blev tillståndspliktiga under 2014. Arbetet med att minska fyrverkerirelaterade skador har efter det fortsatt och den 1 juni 2019 infördes tillståndsplikt för alla raketer med styrpinne. Efter nyåret 2019/2020 inrapporterades det inga skador till MSB där en fyrverkeriraket använts.

Partistyrelsen delar motionens bild av att det finns och har funnits en del problem med fyrverkerier men anser att ett totalförbud är ett för drastiskt steg att ta. Dessutom måste ett förbudskrav drivas på EU-nivå. Varken riksdagen eller den svenska regeringen kan förbjuda fyrverkerier som är godkända för EU-marknaden. Det MSB kan göra och har gjort är att föreskriva om tillståndsplikt och utbildningskrav för fyrverkerier där riskerna vid användning anses för stora för att de ska få hanteras fritt. Detsamma gäller för

smällare där en tidigare regering har bestämt att de inte ska få användas fritt. Vänsterpartiets fyrverkeripolitik har därför riktat in sig på att ställa krav på att kommunerna i större utsträckning ska kunna begränsa användandet till vissa anvisade platser och tidpunkter, samt reglering av vem som får sälja och köpa fyrverkerier och när detta ska få ske. Så sker också i flera kommuner.

Situationen kring fyrverkerier ser väldigt olika ut runt om i landet. Partistyrelsen anser att det i mer tätbefolkade områden kan vara lämpligt att fyrverkerier eller andra alternativ som lasershower anordnas enbart i kommunal regi under nyårsfiranden medan det i mer glesbebyggda delar av landet är rimligt att möjliggöra för privatpersoner att kunna anordna egna nyårsfiranden med fyrverkerier. Partistyrelsen ser inte att det finns ett behov av ett totalförbud mot fyrverkerier i Sverige och EU i dagsläget.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 118 avslås

Svar till A 119

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att flytta över huvudmannskapet för begravningar från kyrkan till kommunerna.

Genom kyrka–stat-reformen 1999/2000 ändrades relationen mellan Svenska kyrkan och staten i grunden. Kyrkolagen med rötter i 1600-talets lutherska ortodoxi avskaffades, och statens medverkan i beslut kring Svenska kyrkans inre verksamhet avskaffades. Begravningsverksamheten i Sverige är uppdelad i geografiska områden – förvaltningsområden. För vart och ett av förvaltningsområdena finns det en huvudman som ansvarar för begravningsverksamheten. I Stockholm och Tranås är kommunerna huvudman, men i resten av landet är Svenska kyrkans församlingar och pastorat huvudmän. Detta gäller oavsett om man är medlem i Svenska kyrkan eller inte och oavsett trosuppfattning.

Vänsterpartiet föreslog i samband med regeringens förslag om bl.a. begravningsverksamheten till följd av ändringen av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000, att begravningsverksamheten skulle överföras till kommunerna (Riksdagsmotion 1998/99:K11 med anledning av prop. 1998/99:38 Staten och trossamfunden - begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.). Vänsterpartiet har även senare föreslagit att regeringen ska tillsätta en utredning för att se över begravningslagen och begravningsförordningen i syfte att alla fall ska behandlas lika oavsett religiös övertygelse (Riksdagsmotion 2021/22:457 Begravning på lika villkor).

Partistyrelsen konstaterar att kyrkan i Sverige är skild från staten och att lagstiftningen som reglerar begravningar därför bör bygga på jämlika och sekulära principer. Då Vänsterpartiet redan driver frågan om att kommunalisera begravningsverksamheten bör detta komma till uttryck i kommande riksdagsmotioner på området.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 119 anses besvarad

Svar till A 120

I motionen föreslås att Vänsterpartiet aktivt ska arbeta för att stärka barns rättigheter. Vänsterpartiet ska ha ett barnrättsbaserat synsätt och gå före i frågan om barns rättigheter. Vänsterpartiet ska fortsätta arbetet med att förverkliga barnkonventionen och principen att i varje läge se till barnets bästa. Barnkonsekvensanalyser ska göras tidigt i våra och samhällets övriga beslutsprocesser. Alla barns delaktighet och möjlighet att få yttra sig, oavsett förutsättningar, bakgrund och förmåga ska ses som en självklarhet, i beslut som påverkar dem. Barns rättigheter utgör en grund till kampen för jämlikhet, rättvisa och frihet för alla.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Konventionen trädde i kraft i Sverige 1990. Vänsterpartiet var länge pådrivande för att

barnkonventionen skulle bli svensk lag (Interpellation 2009/10:115 Barnkonventionen som svensk lag, Riksdagsmotion 2013/14:So205 Barnkonventionen). Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Att barn och unga ska ha rätt och möjlighet att påverka sin livssituation är grundläggande för Vänsterpartiet och en bärande del av Barnkonventionen. Konventionsstaterna ska bl.a. tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barn. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Barnet ska även ha rätt till yttrandefrihet. För att omsätta barnkonventionens innehåll till praktisk handling krävs att alla verksamheter som berör barn utvecklar metoder för att bedöma vad som är barnets bästa. Det behövs utbildning och resurser till dem som fattar beslut kring barn, t.ex. socialsekreterare, jurister, skol- och sjukvårdspersonal. Vänsterpartiet har bl.a. lagt motioner om att varje barn ska få rätt till ett eget juridiskt biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge, att det blir obligatoriskt för domstolar att upprätta särskilda barnprotokoll i sådana mål och att de domare som ska döma i mål om vårdnad, boende och umgänge ska ha förvärvat en särskild barnkompetens (Riksdagsmotion 2022/23:245 Våld och vårdnad). Vänsterpartiet har vidare föreslagit att regeringen bör förtydliga kommunernas uppdrag att utöka förebyggande insatser särskilt för att minska antalet placeringar av barn och unga och att regeringen ska ta fram en nationell handlingsplan mot barnfattigdom (Riksdagsmotion 2023/24:67 Förebyggande av våld och sociala problem för barn och unga). Vänsterpartiet har också föreslagit stärkta rättigheter för barn i skyddat boende (Riksdagsmotion 2023/24:2778 med anledning av prop. 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende) och åtgärder för en förbättrad barnhälsa (Riksdagsmotion 2022/23:1229 En förbättrad och jämlik barnhälsa) samt nationella riktlinjer för barnahus, dit barn som blivit utsatta för brott hänvisas, i hela landet (Riksdagsmotion 2023/24:994 Ett stopp för mäns våld mot kvinnor och barn).

Partistyrelsen konstaterar att motionens intention om stärkta rättigheter för barn ligger väl i linje med den politik som Vänsterpartiet redan driver, bl.a. genom motioner till riksdagen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 120 anses besvarad

Svar till A 121

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att stärka lagstiftningen så att våldsutsatta med barn ska få större möjligheter att bo kvar i det gemensamma boendet, för att minska behovet av att behöva flytta eller rymma undan från våld av våldsutövaren mot hen själv och barnen.

Den som utsätts för våld i en nära relation får i många fall problem med sitt boende eller också, vilket troligen är vanligare, blir boendesituationen ett hinder från att fly från en våldsamt relation med i värsta fall dödlig utgång, då tillgången och möjligheten till en egen bostad är minimal. Kommunerna kan i många fall inte erbjuda våldsutsatta kvinnor ett lämpligt boende p.g.a. den generella bristen på bostäder. Det råder bostadsbrist i många kommuner, och detta gör att kvinnor och barn kan bli kvar längre än nödvändigt på det skyddade boendet.

Den mest kritiska tiden för en kvinna som utsätts för en mans våld är när hon beslutar sig för att lämna mannen liksom tiden efter uppbrottet. Det är då kvinnan behöver mest hjälp för att inte återigen bli utsatt för misshandel eller i värsta fall dödad. Hon behöver t.ex. skydd när hon ska lämna den gemensamma bostaden, hjälp att snabbt hitta en ny bostad och att få kontaktförbud med elektronisk övervakning/fotboja. En ännu viktigare insats skulle vara stöd för henne att kunna och våga bo kvar, medan han måste flytta. Har kvinnan barn så tillkommer behov av insatser för att hon också ska orka med sin föräldraroll liksom riktade insatser till barnen. Vänsterpartiet har därför bl.a. föreslagit inrättandet av en enhet, ett trygghetsteam från socialtjänsten och polisen som ska jobba efter en konkret handlingsplan för den utsatta kvinnan. Teamet ska se till att polisen hjälper henne att lämna bostaden, att kommunen har en bostadslösning som är långsiktig, kombinerat med redan beslutat kontaktförbud av åklagaren. Polisen ska också få särskilt uppdrag att bevaka att kvinnan är trygg (Riksdagsmotion 2023/24:994 Ett stopp för mäns våld mot kvinnor och barn).

Enligt lag (1988:688) om kontaktförbud får förbud meddelas för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person. Kontaktförbud får meddelas om det p.g.a.

särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avses skydda. Kontaktförbud kan meddelas avseende gemensam bostad.

Reglerna om kontaktförbud är särskilt relevanta när det gäller män som utövat eller riskerar att utöva våld mot närstående kvinnor. Dessvärre har bestämmelserna inte alltid tillämpats som tänkt, vilket medfört att skyddet för utsatta kvinnor och barn fortsatt brister. Även om lagen inte ställer något krav på att den som omfattas av kontaktförbud tidigare har dömts för brott, så tolkas lagen ofta så. När det gäller kontaktförbud för gemensam bostad har integritetskränkningen för mannen i praktiken ofta fått gå före kvinnors och barns säkerhet. Vänsterpartiet har därför föreslagit en översyn av lagen om kontaktförbud särskilt utifrån utsatta kvinnors och barns skyddsbehov (Riksdagsmotion 2021/22:2599 Stoppa mäns våld mot kvinnor – konkreta åtgärder). Den förra regeringen tillsatte därefter en utredning i syfte att säkerställa att lagstiftningen i så hög grad som möjligt tillgodoser intresset av att förebygga och ge skydd till främst kvinnor och barn som är utsatta för våld och andra kränkningar i nära relationer. Regeringen presenterade utredningen En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer (SOU 2024:13). Vänsterpartiet har också föreslagit att regeringen ska utöka stödet till kommunerna för att de ska kunna erbjuda stabilt boende till våldsutsatta kvinnor efter placering på skyddat boende (Riksdagsmotion 2021/22:2591 Mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relationer).

Partistyrelsen konstaterar att Vänsterpartiet driver frågan om att skydda kvinnor och barn från närstående mäns våld inom en rad områden. Partistyrelsen utgår ifrån att Vänsterpartiet noga följer upp arbetet med att förbättra kontaktförbudslagstiftningen i riksdagen samt fortsätter att utveckla politiken till skydd för våldsutsatta kvinnor och barn.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 121 anses besvarad

Svar till A 122, A 123

I motion A 122 föreslås att anslaget till det militära försvaret ska grundas på en kvalificerad och självständig omvärldsanalys och inte underordnas Natos planeringsmål om 2 procent av bruttonationalprodukten.

I motion A 123 föreslås att Vänsterpartiet ska dra tillbaka stödet för 2%-målet och att Vänsterpartiet ska ta fram en självständig analys av hur mycket Sverige behöver spendera på försvaret, med ett fokus på civilförsvaret för att bättre kunna möta klimatkatastrofer och pandemier, och med betoning på avspänning, inte upptrappning. Hänsyn ska också tas till de klimatutsläpp som försvaret genererar.

I regeringens budgetproposition för 2024 lades 119 095 miljoner kronor på försvaret. Den summan beräknas öka till 131 804 miljoner kronor för 2025 och 132 045 miljoner kronor för 2026. Det innebär att försvarsutgifterna 2024 uppgår till två procent av BNP, enligt Natos sätt att räkna.

Utgångspunkten för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska vara att värna vårt lands säkerhet. Det kräver en modern försvarsmakt som har förmåga att möta de olika former av hot som vårt land kan ställas inför, men som också har möjlighet att vara en fredsbevarande kraft i andra delar av världen. Försvarsmaktens främsta uppgift är att tillhandahålla ett militärt försvar som kan möta de kriser vi ställs inför – ytterst en väpnad konflikt.

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har förändrats och försämrats. Vi ser växande motsättningar, militär upprustning och ökad konfrontation på vår kontinent och i vårt närområde.

Partistyrelsen delar uppfattningen om att hur Sveriges försvar ska se ut måste grunda sig i en självständig säkerhetspolitiska analys. Vänsterpartiet ser ett stort behov av att stärka totalförsvaret. Det är nödvändigt för att skapa ett trovärdigt svenskt försvar och ett robust samhälle som kan stå emot kriser och konflikter. Vänsterpartiet har inget mål om att försvarsutgifterna ska uppnå en särskild nivå, eller procentsats. Det

viktiga är ett fungerande totalförsvaret i alla delar. Det innebär en fungerande sjukvård och omsorg i så väl fredstid som vid en kris, en god krisberedskap och ett välorganiserat civilt försvar. Men också ett militärt försvar som bygger på folklig förankring och har en god operativ förmåga.

I motion A 122 lyfts farhågan att en utökning av det militära försvaret ska ske på bekostnad av vår gemensamma välfärd. Partistyrelsen menar att det är en självklar utgångspunkt för Vänsterpartiet att så inte ska ske. Det militära försvaret har ett behov av mer resurser, men behovet av resurser är också stort i många andra delar av samhället. Samtidigt som totalförsvaret måste byggas upp finns stora behov av andra satsningar i vårt samhälle. Ett återuppbyggande av totalförsvaret, med alla de ekonomiska och personella resurser som det kräver, får inte överskugga behovet av andra stora satsningar som att rusta välfärden, att bygga bostäder och förstärka infrastruktur i form av mer järnväg. När konflikter uppstår mellan olika intressen måste det finnas en helhetssyn på vad som är bäst för samhällets utveckling.

Motion A 123 menar att utgifterna för försvaret måste sättas i relation till de klimatutsläpp som försvaret genererar. I dag utgörs ett av de allvarligaste hoten mot den globala säkerheten av klimatkrisen och dess konsekvenser. Vänsterpartiet har i upprepade sammanhang lyft att klimatkrisen borde uppta en större plats i Sveriges planering för krisberedskap. Liksom att Försvarsmakten ska bidra till ett mer hållbart samhälle genom att deras verksamhet inte utgör ett hinder för den samhällsomställning som behövs. Det handlar bl.a. om att Försvarsmaktens instruktioner måste gå i linje med klimatlagen och det klimatpolitiska ramverket, om att övningar måste kunna genomföras utan onödig påverkan på miljö och klimat och om att Försvarsmakten måste möjliggöra utbyggnaden av t.ex. havsvind.

Partistyrelsen menar att det vore olyckligt att slå fast en särskild procentsats för det svenska försvaret. Det gäller både vad försvaret får kosta och vad det inte får kosta. Vi ska inte förhålla oss till Natos rekommendationer om försvarsutgifter, utan till de faktiska behoven.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 122 anses besvarad med det ovan anförda

att motion A 123 avslås

Svar till A 124

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för en allmän välfärdsplikt – vilken skulle innebära att unga människor efter fyllda 18 år kallas till tjänstgöring i en offentlig verksamhet som skolan, omsorgen eller sjukvården – utreds som en av möjliga vägar till att höja prestige och kunskapen om välfärdsarbete samt säkra personalförsörjningen och därmed möjliggöra förbättringar av arbetsmiljö och villkor i dessa yrken.

Den svenska välfärden är gravt underfinansierad. Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKR) saknas 24 miljarder kronor bara i regionerna. Det innebär stora nedskärningar och varsel om uppsägningar. Urholkningen av statsbidragen tillsammans med inflation och lågkonjunktur har lett till en mycket allvarlig situation.

I motionen föreslås en allmän välfärdsplikt efter gymnasiet sista år. Partistyrelsen delar uppfattningen om att personalbristen inom välfärdsyrkena är en akut angelägenhet och Vänsterpartiet föreslår betydligt mer pengar till välfärden än vad regeringen skjuter till. Däremot ser vi att det finns bättre sätt att åtgärda personalbristen inom välfärden. Bemannning bör snarare stärkas genom att den ordinarie arbetskraften ökar kraftigt, inte minst eftersom i stort sett alla välfärdsarbeten är kvalificerade arbeten som kräver utbildning och kompetens.

En betydande risk med pliktjänstgöring inom välfärden är att man därigenom undergräver krav på bättre arbetsvillkor och långsiktiga åtgärder för personalförsörjning. Problemen med höga sjukskrivningstal kan inte lösas med pliktjänstgöring.

Vänsterpartiet har drivit frågan om civilplikt som nämns i motionen. Det är mycket bra att den nu utreds. Vi vill se en modern civilplikt som inkluderar ett brett spektrum av arbetsuppgifter och befattningar som kan vara nödvändiga för samhället i en kris. Partistyrelsen förstår att motionen efterfrågar någonting annat. Vi vill ändå understryka att det är viktigt för Vänsterpartiet att civilplikten inte ska ersätta utbildad ordinarie personal, på det sätt som motionen föreslår om välfärdsplikt.

Plikttjänstgöring är en speciell typ av tjänstgöring. Det faktum att människor kan tvingas in i verksamheten innebär en inskränkning i den personliga friheten. Vänsterpartiet står bakom en allmän värnplikt och civilplikt. Men vi menar samtidigt att man ska vara ytterst försiktig med att använda tvång på arbetsmarknaden.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 124 avslås

Svar till A 125

I motionen föreslås att Vänsterpartiets riksdagsgrupp ska utreda om dagens allmänna värnplikt skulle kunna inkludera ett spår för polisyrket.

Idag ska så gott som alla 18 åringar fylla i ett mönstringsunderlag för allmän värnplikt. Ungefär en fjärdedel kallas sen till mönstring. År 2025 kommer 8000 personer att göra värnplikt. För att bli polis gör man istället på eget initiativ en ansökan till Plikt- och prövningsverket och får om man uppfyller de grundläggande kraven möjlighet att genomgå en prövning för att eventuellt bli aktuell för själva utbildningen.

Partistyrelsen håller med motionens brödtext i att det behövs en bredare representation inom polisyrket. Vi menar att berörda myndigheter bör arbeta aktivt med att bredda rekryteringen. Ett exempel är att skapa fler ingångar till utbildningen. Andra förslag som Vänsterpartiet driver är att testerna inför utbildningen ska göras på fler orter och att de psykologintervjuer som ingår i prövningen ska utvärderas för att säkerställa att rätt personer släpps igenom.

Däremot bör inte polisyrket omfattas av pliktsystemet. Möjligheten till pliktjänstgöring är ett verktyg som ska användas mycket sparsamt eftersom det oundvikligen innebär en inskränkning i den personliga friheten.

En militär grundutbildning pågår under 9-15 månader. Polisyrket är något man förväntas ägna sig åt betydligt längre. Grundutbildningen till polis är 4 terminers heltidsstudier och 6 månaders aspirantutbildningen. Totalt 2,5 år innan man är färdigutbildad. Vänsterpartiet har dessutom länge arbetat för att polisutbildningen ska bli en högskoleutbildning med yrkesexamen. Ett stort problem inom polisen idag är att antalet som väljer att sluta är allt för stort. Det gör att viktig erfarenhet och kontinuitet går förlorad. Det är viktigt att specialistkompetens inte bara inhämtas utifrån utan att även kompetensen inom poliskåren höjs. Personalomsättningen inom Polismyndigheten är en bekymmersam utveckling som måste brytas. Det skulle inte underlättas genom pliktjänstgöring för 18-19 åringar. Se även svar till motion A 124.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 125 avslås

Svar till A 126

Motionen föreslår att partiet ska driva ett konsekvent Nato-motstånd i ord och handling oavsett om vi är medlemmar i Nato eller inte.

Vänsterpartiet anser fortsatt att Sverige inte bör vara medlem i Nato och verkar för att Sverige även under medlemskapet har en självständig och stark utrikes- försvars- och säkerhetspolitik. Sedan Sverige gått med i Nato vill Vänsterpartiet fortsätta föra en aktiv politik som utgår från värderingar vi delar med en stor majoritet i Sverige. Vi verkar för att hålla Sverige fritt från kärnvapen och för att alla som vistas på svensk mark ska lyda under svensk lag. Vi vill vidare prioritera den nordiska dimensionen och samarbete med andra

demokratiska länder i EU och Europa. Vi vet inte vilken väg USA kommer att ta de närmsta åren och vill i likhet med andra länder i Europa inte ha vår säkerhet villkorad av USA. För att upprätthålla vår självständighet från USA och hantera frågor som inte kan lösas på nationell nivå är samordning och samarbete inom EU ibland ett rimligt alternativ.

Partistyrelsen ställer sig frågande till motionens brödtext som ger sken av att partiet legat lågt när det gäller Natomotståndet. Vi menar tvärt om att Vänsterpartiet har varit ytterst tydliga med vårt motstånd mot ett svenskt medlemskap i Nato. Både i parlamentariska sammanhang, i media och i övrigt. Vi har lyft vikten av militär alliansfrihet i de säkerhetspolitiska överläggningar som skedde under våren 2022. Vi har tagit initiativ till interpellationsdebatter om Nato och kärnvapen. Vi har lagt en uppsjö av riksdagsmotioner där vi sagt nej till ett närmande till Nato. Inte minst riksdagsmotion 2022/23:2348 med anledning av prop. 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato. Våra företrädare har skrivit debattartiklar, hållit tal och deltagit i intervjuer och kritiserat regeringens flathet inför Turkiets president Erdoğan. Och vi har krävt en folkomröstning om medlemskapet.

Vad gäller nivån på försvarsbudgeten hänvisar vi till svaret på motionerna A 122 och A 123 – vi ska inte förhålla oss till Natos rekommendationer om försvarsutgifter, utan till de faktiska behoven.

Beslutet om ett svenskt Natomedlemskap är fattat av en majoritet i riksdagen och att Sverige nu blir medlem i Nato är någonting vi måste förhålla oss till. Det ska däremot inte tolkas som att Vänsterpartiet ändrar hållning i frågan.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 126 anses besvarad

Svar till A 127

I motionen föreslås att Vänsterpartiet i riksdagen säger nej till det avtal som ger USA obegränsat tillträde till svenska militärbaser.

Motionen syftar på det avtal om försvarssamarbete med USA som kallas defence cooperation agreement, DCA. Avtalet utgör ett ramverk för samarbetet och reglerar amerikanska styrkors närvaro i Sverige. Sveriges försvarsminister Pål Jonson skrev under avtalet redan den 5 december förra året. Men för att det ska börja gälla krävs att det också godkänns av riksdagen. Regeringen har aviserat att propositionen kommer den 8 maj. De räknar med att avtalet ska kunna träda i kraft under slutet av 2024.

Vänsterpartiet kommer att lägga en s.k. följdmotion och yrka på avslag. Avtalet ger långtgående befogenheter för amerikansk militär i Sverige. Det handlar dels om att man får tillgång till ett stort antal militärbaser runt om i landet. Men också om att amerikanska soldater som begår brott i Sverige inte ska ställas inför rätta i vanlig ordning, utan istället hanteras av en amerikansk militärdomstol. Det är inte värdigt en rättsstat.

[Kommentar: se även svar till B-motion B 526]

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 127 anses besvarad

Svar till A 128, A 129

Motion A 128 föreslår att Vänsterpartiet driver kravet att Sverige omedelbart instiftar en lag som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium i freds- och krigstid, vilket även inkluderar de eventuella utländska militära baserna i Sverige.

Motion A 129 föreslår att partiet parlamentariskt och utomparlamentariskt konsekvent driver frågan om kärnvapenförbud även om vi är medlem i Nato.

Så länge stormakter och försvarsallianser bygger sin säkerhetspolitik på kärnvapenavskräckning hotas mänskligheten av en total förödelse. Förespråkarna av kärnvapen argumenterar att kärnvapen är avskräckande. Det är ett mycket kortsiktigt perspektiv. Att länder tävlar med varandra i kärnvapenkapprustningen ökar osäkerheten och är knappast ett sätt att bygga fred och trygghet. Ett exempel är hur Kina nu drastiskt utökar sin kärnvapenarsenal för att komma upp i de volymer USA och Ryssland har.

Vänsterpartiet driver sedan länge ett förbud mot kärnvapen på svenskt territorium. Vi vill se en kärnvapenfri zon i Arktis, i Norden och i Europa. Vi menar att Sverige omgående bör skriva under FN:s konvention mot kärnvapen. Sverige bör kräva garantier från Nato att kärnvapen inte befinner sig på eller transiteras genom svenskt territorium. Sverige ska heller aldrig vara med och planera, förbereda eller öva på att använda kärnvapen och bör inte ingå i Natos Nuclear Planning Group. Sverige ska aldrig delta i Natos övningsverksamhet som inkluderar övning i användandet av kärnvapen såsom t.ex. övningen Snowcat. Sverige bör stifta en lag som förbjuder kärnvapen på svensk mark, på svenskt vatten och i svenskt luftrum. Sverige ska förbli en kärnvapenfri stat. Detta har vi lyft i riksdagen upprepade gånger. Bl.a. i riksdagsmotionen 2022/23:247 Försvarsmakten, klimat och miljö och 2021/22:497 För militär alliansfrihet och 2022/23:2348 med anledning av prop. 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motionerna A 128 och A 129 anses besvarade

Svar till A 130

I motionen föreslås att Vänsterpartiet inte ska driva eller godkänna vapenexport till något land, på något vis, eller i något sammanhang.

Sverige exporterade 2023 krigsmateriel till ett värde av drygt 18 miljarder kronor. På listan över köparna finns ett antal diktaturer och ofria länder. När lagstiftningen skärptes 2018 var Vänsterpartiet det enda partiet som röstade för ett absolut förbud av export till diktaturer, stater som är i krig eller begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi vill också skärpa reglerna för import, utlåning och uthyrning av krigsmateriel. Det är tydligt att de andra partiernas lagskärpning var otillräcklig. Exporten till diktaturer, stater som är i krig eller begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna stiger för varje år som går.

Partistyrelsen vill naturligtvis se en värld med färre vapen. Vi förespråkar nedrustning och diplomatiska lösningar. Men vi behöver kunna diskutera problemen med vapenexport utan att hamna i ett absolut resonemang. Vi menar exempelvis med grund i folkrätten att Ukraina har rätt att försvara sig militärt. Sverige har möjlighet att bidra till Ukrainas militära försvar och det är någonting Vänsterpartiet står bakom.

Motionen lämnar också en rad frågor obesvarade. Om all vapenexport är fel, betyder det att Sveriges försvar aldrig ska köpa vapen från andra länder? Betyder det att Vänsterpartiets syn på försvarspolitik ska vara att varje land ska bygga på en helt egen militär produktion? Hur går det ihop med små staters möjligheter att upprätthålla en försvarsförmåga?

En helt och hållet inhemsk vapenproduktion skulle bli mycket kostsam och innebära betydande ökning av försvarsutgifternas andel av statsbudgeten. För att möjliggöra en svensk tillverkning krävs också en viss grad av export. Att Sverige exporterar vapen till t.ex. våra grannländer är i sig inte ett problem. Men naturligtvis ska det ske en noggrann reglering och ett arbete för att säkerställa att vapnen inte i ett senare skede hamnar i orätta händer.

Om länder som Finland eller Estland vill köpa svenska vapen, vill vi att Vänsterpartiet ska kunna ta ställning till det t.ex. utifrån situationen i omvärlden. Det skulle vara orimligt att låsa Vänsterpartiet till att oavsett världsläget vara emot det. Vänsterpartiet behöver en linje som bygger på tydliga värderingar, håller för följdfrågor och går att tillämpa i realpolitiska situationer. Vi kan inte se att ett principiellt motstånd mot all vapenexport håller ihop, med mindre än att vi också helt ändrar Vänsterpartiets syn på geopolitik.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 130 avslås

Svar till A 131

I motionen föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att ett fredsdepartement inrättas i Sverige

Sverige har idag 11 departement som alla är en del av Regeringskansliet. Departementet tar bl.a. fram förslag till olika regeringsbeslut. Det kan t.ex. handla om nya lagar, frågor som rör statsbudgeten eller styrningen av myndigheter.

Partistyrelsen tror inte att det bästa sättet att verka för fred och nedrustning är genom att starta upp ytterligare ett departement under regeringen Kristersson. Vi tror heller inte det är strategiskt riktigt att frågor som rör Sveriges roll i världen separeras från utrikesdepartementet. Sveriges utrikesminister bör vara en tydlig röst för fred, demokrati och diplomati i världen. Också försvarsdepartementet bör arbeta med säkerhetspolitik utifrån ett brett och fredsbevarande perspektiv.

I motionens brödtext exemplifieras med Ministry of Justice and Peace i Costa Rica och hur de arbetar med utbildning, sociala insatser och kriminalvård. Det är exempel som i Sverige redan hanteras av de befintliga departementen. Partistyrelsen har svårt att se värdet av att dela upp departementens ansvarsområden ytterligare.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion 3qNyQ avslås

Svar till A 132

Motionen föreslår att Vänsterpartiet ska stärka sina band med globala vänsterkrafter för att gemensamt adressera ekonomiska ojämlikheter och social rättvisa och att vi aktivt ska främja samarbete med likasinnade grupper och organisationer världen över, och därigenom skapa en starkare och mer enhetlig röst för arbetarklassen och dess rättigheter på den internationella arenan.

Vänsterpartiet är alltid öppna för kontakt med organisationer och nätverk som står oss nära. Det kan t.ex. handla om att samla organisationer för rätten till fri abort på ett seminarium i Europaparlamentet, om att diskutera det säkerhetspolitiska läget med de andra nordiska vänsterpartierna, om ett parlamentariskt faddersystem för att visa stöd för det kurdiska oppositionspartiet HDP, eller om att träffa europeiska ungdomar för att diskutera klimatomställning. I en tid när Sveriges regering underminerar civilsamhällets internationella engagemang genom ett minskat och förändrat bistånd är vår roll som parti än viktigare. Partistyrelsen har dock svårt att se på vilket sätt motionens att-sats bidrar till att förändra våra internationella samarbeten. Det bör i sammanhanget nämnas att vi är ett parti med begränsade resurser och att vi därför bör prioritera de kontakter och samarbeten vi redan har.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 132 avslås

Svar till A 133

I motionen föreslås att Vänsterpartiet inte ska driva att EU ska utvidgas på något sätt.

EU är en viktig arena för frågor som hanteras bäst genom internationellt samarbete, men i vissa avseenden går EU:s makt för långt och inskränker det nationella självbestämmandet på ett sätt som hindrar nödvändig progressiv politik. En utvidgning av EU kan leda till ett tunnare samarbete som inte inskränker på den nationella politiken i samma utsträckning som idag.

Vänsterpartiet är kritiskt till EU:s odemokratiska struktur och att vissa beslutsprocesser sker till stor del utan demokratisk insyn, och i tät samverkan med lobbyister. EU-rätten innehåller orimliga begränsningar av medlemsländernas rätt att genomföra den politik de vill, även när besluten har fattats demokratiskt. Samtidigt respekterar Vänsterpartiet den nationella suveräniteten, det vill säga varje lands rätt att själv bestämma om det vill bli kandidatland för EU-medlemskap. Vi understryker vikten av att befolkningen i varje enskilt land tillfrågas om medlemskap och att alla länder behandlas lika. När frågorna om kandidatländerna rapporteras i EU-parlamentet understryker Vänsterpartiet alltid frågorna om demokrati, mänskliga rättigheter, fungerande rättsstat och grundläggande sociala villkor för befolkningen. Vänsterpartiets position om utvidgning av EU går att läsa närmare i riksdagsmotion 2022/23:2364 med anledning av skr. 2022/23:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2022.

Partistyrelsen ser ingen anledning att ompröva Vänsterpartiets syn på utvidgning av EU och menar att det är viktigt att vi står upp för alla länders rätt till självbestämmande.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 133 avslås

Svar till A 134

I motionen föreslås att Sverige ska verka för att förändra investeringsskyddet i Ceta genom att införa ett tillägg i klausulen om att lagar som skyddar klimat och miljö inte ska lyda under möjligheten att utföra rättsliga processer mot några regeringar. Motionen föreslår att det ska undantas möjligheten att stämma stater över regler där miljön påverkas och bör skyddas.

Vänsterpartiet var kritiskt till CETA-avtalet när det infördes. Vänsterpartiet vill ha en rättvis handelspolitik som sätter klimat, människor och social rättvisa före storföretagens vinster. Avtal som CETA kan vara ett hot mot miljön och inskränka grundläggande regelverk som är viktiga för våra demokratier. Vi har, inom formerna för riksdagsarbetet, drivit att Sverige och regeringen ska verka för att statliga svenska företag inte ska kunna stämma andra stater enligt ISDS-klausuler utan riksdagens godkännande. Vi har också yrkat på att regeringen ska verka för att handels- och investeringsavtal inte ska ha ISDS-klausuler eller liknande.

Vänsterpartiet vill se en mer rättvis handelspolitik i EU och i Sverige. Företag bör inte ha makt att bestämma inriktningen för vår globala utveckling. Vänsterpartiet se mer rättvisa handelsvillkor där man sätter klimat, jämställdhet och social rättvisa före vinst. Detta görs bland annat inom ramen för riksdagsarbetet och det sker en kontinuerlig utveckling av nya förslag på området.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 134 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 135, A 136, A 137

Motionerna A 135 och A 136 har identiska att-satser och föreslår att Vänsterpartiet öppnar upp för fler lösningar i Palestina-Israel-frågan än tvåstatslösningen; med utgångspunkt i upphörande av Israels ockupation och bosättningar, flyktingarnas rätt att återvända, och där alla medborgare kan leva i fred och rättvisa.

Motion A 137 har en snarlik formulering och föreslår att Vänsterpartiet öppnar upp för fler lösningar i Palestina-Israel-frågan än tvåstatslösningen med utgångspunkten i upphörande av Israels ockupation och bosättningar samt palestiniernas rätt att återvända, få tillbaka eller kompenseras för allt land som exproprierats och leva i fred och frihet i Palestina. Alla som idag lever i Palestina-Israel har rätt att leva kvar.

Vänsterpartiet stödjer en tvåstatslösning med östra Jerusalem som huvudstad i en palestinsk stat. En fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas inom 1967 års gränser. En fredlig lösning på konflikten mellan Israel och Palestina är omöjlig så länge Israels ockupation fortsätter, attackerna på civila Gazabor fortsätter,

bosättningarna byggs ut och palestinierna förvägras sina mänskliga rättigheter. Det internationella samfundet har återkommande riktat skarp kritik mot Israels ockupation och behandling av det palestinska folket, särskilt genom FN-resolution 194 om palestinska flyktingars rätt till återvändande och FN-resolution 242 som bland annat kräver tillbakadragande av israeliska trupper från de ockuperade områdena, erkänner palestiniernas rätt till självbestämmande.

Den humanitära situationen i Gaza är akut och ofattbar. När motionssvaret skrivs har närmare 30 000 personer har dödats av Israel i Gaza sedan Hamas attack i oktober förra året. Sjukhus förstörs, journalister och hjälparbetare dödas och hjälpsändningar hindras. Israels blockad orsakar ett enormt lidande, och Gazaborna nekas vatten, mat, mediciner och elektricitet. Fler barn har dödats än i alla andra konfliktområden på jorden det senaste året. Tätbefolkade områden bombas trots att den israeliska militären tidigare beordrat människor att fly just dit. Den 26 januari uttalade FN:s internationella domstol i Haag (ICJ) att Israel måste vidta åtgärder för att skydda människor i Gaza mot folkmord.

Utifrån den rådande situationen är det svårt att se hur en enstatslösning skulle kunna vara möjlig. Israel har sedan tidigare ett rättssystem som bygger på förtryck och dominans. Olika lagar, regler och praxis gäller beroende på etnicitet. Amnesty International och andra människorättsorganisationer använder ordet apartheid för att beskriva systemet. Israel är en brutal ockupationsmakt. Att därifrån gå till en fredlig och långsiktig hållbar situation under ett och samma styre är inte troligt. Andra alternativ som en konfederation eller ett politiskt kondominat framstår inte heller som framkomliga. En enstatslösning skulle sannolikt ske på bekostnad av den svagare parten, dvs. Palestina. Med det sagt respekterar Vänsterpartiet givetvis palestiniernas rätt att själva avgöra sitt lands framtid i kommande förhandlingar om fred.

Naturligtvis måste framtida lösningar utgå från de berörda parterna. Palestina har som den ockuperade parten rätt att kräva fred och frihet utifrån vad det palestinska folket önskar. På grund av den kraftiga maktobalansen är det viktigt att verka för att stärka det palestinska folkets röst. En tvåstatslösning ligger inte runt hörnet, men det är trots allt att betrakta som det mest realistiska alternativet som samtidigt garanterar att ockupationsmakten inte tillåts bibehålla sitt övertag. Hur en tvåstatslösning ska se ut eller åstadkommas, eller om någon annan väg kan leda till en fredlig lösning är svårt att bedöma i nuläget. Målet måste vara att palestinier ska ha rätt till sitt land med full självbestämmande. Det pågår ett kontinuerligt riksdagsarbete i frågan, och partistyrelsen vill inte föregå det arbetet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 135, A 136, A 137 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till A 138, A 139, A 140, A 141

Motion A 139, A 140 och A 141 rör Sveriges diplomatiska förbindelser med Israel. I att-satserna föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att Sverige ska återkalla hela den svenska beskickningen från Israel, att Vänsterpartiet ska verka för att Sverige förklarar hela den israeliska beskickningen persona non grata och att Vänsterpartiet ska verka för att Sverige ska avbryta alla diplomatiska relationer med Israel.

I motion A 138 föreslås att Vänsterpartiet ska verka för att Sverige verkar för en omfattande bojkott av Israeliska varor och tjänster med sanktioner på kommunal, regional, nationell och europeisk nivå i likhet med de sanktioner som Sverige och EU infört mot den Ryska federationen sedan starten av Ukraina-kriget.

Den humanitära situationen i Gaza är akut och ofattbar. När motionssvaret skrivs har närmare 30 000 personer dödat av Israel i Gaza sedan Hamas attack den 7 oktober förra året. Sjukhus förstörs, journalister och hjälparbetare dödas och hjälpsändningar hindras. Israels blockad orsakar ett enormt lidande och Gazaborna nekas vatten, mat, mediciner och elektricitet. Fler barn har dödat än i alla andra konfliktområden på jorden det senaste året. Tätbefolkade områden bombas trots att den israeliska militären tidigare beordrat människor att fly just dit. Den 26 januari uttalade FN:s internationella domstol i Haag (ICJ) att Israel måste vidta åtgärder för att skydda människor i Gaza mot folkmord.

Omvärlden måste på alla sätt öka pressen på Israel. Sveriges regering måste agera för eldupphör och för ett slut på attackerna mot civila. Partistyrelsen menar att det finns alla skäl att använda mycket skarpa åtgärder för att tvinga Israel att avsluta attackerna. Att avsluta alla diplomatiska förbindelser med Israel menar partistyrelsen däremot vore en felaktig strategi. Sverige bör tvärt om använda sina diplomatiska kanaler för att öka pressen på Israel att omedelbart upphöra med attackerna. Vid den svenska beskickningen i Tel Aviv arbetar dock inte bara ambassadören och hans närmaste tjänstemän, utan också Sveriges försvarsattaché. Vänsterpartiet har varit tydliga med att han bör kallas hem omgående. Det omfattande utbyte som pågår mellan svenska försvaret och den israeliska armén måste omedelbart stoppas.

Brott mot folkrätten måste få konsekvenser. Riktade sanktioner mot Israel kan vara ett verktyg. Vänsterpartiet har redan tidigare gått ut med att Sverige bör rikta sanktioner mot israeliska bosättare och driva på för att sanktionerna ska bli verklighet i EU. EU bör också stoppa det fördelaktiga handelsavtal man har med Israel och införa ett EU-gemensamt vapenembargo.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 138 bifalls

att motionerna A 139, A 140, A 141 avslås

Svar till A 142, A 143, A 144

Motionerna A 142 och A 143 föreslår båda, med vissa mindre skillnader, att Vänsterpartiet ställer sig bakom kravet att Abdullah Öcalan ska frigges och verkar för att så ska ske.

Motion A 144 handlar om att Vänsterpartiet ska verka för att bryta isoleringen av Öcalan.

Abdullah Öcalan är grundare och ledare för Kurdistans arbetarparti PKK och sitter sedan 1999 fängslad på fängelseön Imrali i Turkiet.

Kurder har levt i Mellanöstern i över 2 000 år. Det kurdiska folkets historia är på många sätt en historia av förtryck, under ottomanska riket, under europeisk kolonisation och under de nuvarande staterna efter deras tillblivelse i området. Men det kurdiska folkets historia är också en historia om kamp för rättigheter och identitet. Stora grupper kurder lever i andra delar av världen, bland annat i Sverige, drivna på flykt undan övergrepp, förföljelse och i vissa fall rena utrotningskampanjer. Vänsterpartiet anser att Sverige kan spela en viktig roll i arbetet med att stärka kurdernas rättigheter. Vänsterpartiets syn på Sveriges politik för Kurdistan utvecklas i riksdagsmotion 2023/24:462 Nordafrika och Mellanöstern.

Vänsterpartiet ser det som sin roll som politiskt parti att värna rättssäkerheten och bekämpa godtyckliga och utomrättsliga fängslanden. Vår uppgift är dock inte att ta ställning i enskilda fall och till om enskilda individer är skyldiga eller oskyldiga till olika anklagelser. Det är en uppgift för oberoende domstolar. Vänsterpartiet ska verka för rättssäkra juridiska processer och i det här fallet har även Europadomstolen dömt ut rättegången som orättvis och att den bör göras om. Vänsterpartiet har därför precis som Amnesty och Human Rights Watch inte tagit ställning för att Öcalan ska frigges. Däremot har vi arbetat för att bryta isolationen och betona vikten av en att en ny rättvis rättegång verkställs. Vänsterpartiet anser likt Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr (CPT) att Turkiets behandling av Öcalan i fängelset strider mot bindande internationell rätt. Det är en grundläggande mänsklig rättighet oavsett om man är misstänkt eller dömd att ha rätt att få träffa sina advokater och familj.

Den linjen Vänsterpartiet har drivit grundar sig också i vår övergripande syn på väpnade konflikter. Vi har precis som många människorötsorganisationer lyft fram behovet av korrekta rättsliga processer snarare än amnesti. Det är en viktig hållning för att internationell rätt ska kunna upprätthållas och respekteras. Historiskt sett är det regel snarare än undantag att en rörelse eller stat som deltar eller försvarar sig i en väpnad konflikt också begår förbrytelser. Ingen rörelse eller stat har exempelvis rätt att angripa civila, detta gäller om ett land utsätts för ett angreppskrig såväl som under väpnade konflikter och krig inom länder. Det är viktiga principer som Vänsterpartiet står bakom. När Öcalan greps i Italien 1998 uppmanade Human Right Watch landet att

sjelva genomföra den rättsliga prövningen istället för att utlämna honom till Turkiet där prövningen inte skulle vara rättssäker. Human Right Watch uppmanade till en rättvis rättegång i ett annat land, dock inte till asyl och en automatisk straffrihet. Isoleringen av Öcalan behöver dock brytas han har nu suttit fängslad i 25 år utan att en rättssäker rättegång genomförts. Partiet tog redan 2019 ställning för att isoleringen bör brytas och driver detta i parlamentariska fora. Partistyrelsen menar därför att motion A 144 bör anses besvarad.

I motion A 143 motiveras förslaget att Vänsterpartiet bör verka för en frigivning av Öcalan med att Vänsterpartiet tagit ställning för att PKK ska tas bort från EU:s terrorlista. Ställningstagandet handlar om möjligheten för EU och Sverige att spela en mer aktiv roll för fred i Turkiet. Att ta bort PKK från terrorlistan innebär inte att vi sätter oss över internationell rätt, utan enskilda eventuella brott mot internationell rätt, ska alltid utredas och vara möjliga att pröva. En långsiktig och hållbar fred kräver att övergrepp och utreds, att offer får upprättelse och att de ansvariga ställs inför rätta, oavsett vilken sida eller vilka grupper de stridit för.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 144 anses besvarad med det ovan anförda

att motion A 142, A 143 avslås

Svar till A 145

I motionen föreslås att så länge Sverige befinner sig i fredstid ska Vänsterpartiet inte sitta i samma nationella regering som Centerpartiet.

En regering som vill samarbeta med Vänsterpartiet måste respektera partiets väljare och det är partiets uppgift att se till att partiets politiska ståndpunkter respekteras. I den svenska demokratin måste partier förhandla med varandra för att få igenom sin politik. Idag är Vänsterpartiet ett oppositionsparti vilket begränsar partiets inflytande på den politiska arenan. Vänsterpartiet kommer att arbeta för att få flera röster vid nästa val och om möjligheten för att kunna bilda regering presenteras, måste Vänsterpartiet fritt kunna överväga den möjligheten. Som parti i en regering finns det fler möjligheter att få igenom partiets olika politiska ståndpunkter, detta gäller även det fortsatta arbete mot marknadshyror. Om partiet kan komma fram till en överenskommelse som gynnar väljarna och partiet, finns det skäl att ingå i en rödgrön regering som även Centerpartiet ingår i.

Vänsterpartiet kommer att fortsätta arbeta mot marknadshyror även om partiet skulle ingå i en regering med Centerpartiet. Konsekvensen av att Vänsterpartiet inte ingår regeringen är mindre vänsterpolitik i Sverige. Vänsterpartiet gör mer nytta som en del av en regering än om vi står utanför den. Att Vänsterpartiet, såsom vi har gjort tidigare, stått upp för våra väljare har helt enkelt en större effekt än det motionen föreslår, enligt partistyrelsen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta

att motion A 145 avslås